Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

З В І Т

РЕКТОРА СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА КУДРЕНКА АНАТОЛІЯ ІВАНОВИЧА ЗА 2009–2014 роки

Суми – 2014

Ректор Сумського державного педагогічного університету

імені А.С.Макаренка,

професор Кудренко Анатолій Іванович

ЗМІСТ

ВСТУП 5
1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УНІВЕРСИТЕТУ 6
2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ 13
3. СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН-КОНЦЕПЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТУ 18
3.1. Стратегічні цілі та пріоритети освітньої діяльності 20
3.2. Стратегічні пріоритети наукової діяльності університету 21
3.3. Стратегічні цілі та пріоритети виховної й соціально-гуманітарної діяльності університету 22
3.4. Компетентісна модель випускника Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка 25
3.5. Кадрова політика та формування інноваційної культури 25
3.6. Розвиток міжнародних стратегічних партнерств і професійного співробітництва 26
4. ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ТА ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА 30
4.1. Доуніверситетська підготовка 32
4.2. Інформаційно-рекламна діяльність 38
5. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ 40
5.1. Ліцензування та акредитація 40
5.2. Формування контингенту студентів 44
5.3. Науково-методичне забезпечення навчального процесу Оновлення змісту підготовки фахівців Впровадження ЄКТС 49
5.4. Інформаційне забезпечення навчального процесу. Бібліотека університету 54
5.5. Інформаційні засоби забезпечення навчального процесу 60
5.6. Державна атестація випускників 64
5.7. Практична підготовка студентів 66
5.8. Працевлаштування випускників 69
5.9. Післядипломна освіта 73
6. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПІДГОТОВКА КАДРІВ 76
6.1. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу 76
6.2. Організація підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників 80
7. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ 82
7.1. Фундаментальні дослідження 83
7.2. Прикладні дослідження 86
7.3. Госпдоговорні дослідження та наукові послуги 90

7.4. Інноваційні наукові підрозділи 92
7.5. Провідні наукові школи 102
7.6. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів 108
7.7. Патентно-ліцензійна діяльність 110
7.8. Публікації професорсько-викладацького складу 113
7.9. Проведення наукових заходів у СумДПУ імені А. С. Макаренка 114
7.10. Науково-дослідна та інноваційна діяльність студентів та молодих учених 117
7.11. Пропозиції щодо підвищення ефективності науково-дослідної роботи 122
8. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА 125
8.1. Співпраця із закордонними організаціями та освітніми установами 126
8.2. Укладання міжнародних договорів 126
8.3. Сприяння участі студентів та викладачів у міжнародних програмах обміну 128
8.4. Запрошення іноземних науковців 135
8.5. Участь у міжнародних науково-дослідницьких проектах 136
8.6. Організація та проведення університетом міжнародних заходів та публікації наукових робіт у закордонних фахових виданнях 139
8.7. Здобуття міжнародних грантів 141
8.8. Робота з надання освітніх послуг для іноземних громадян 145
9. ВИХОВНА РОБОТА 146
9.1. Основні напрями виховної роботи 146
9.2. Культурно-масова робота 151
9.3. Діяльність психологічної служби 156
9.4. Система і роль студентського самоврядування 158
9.5. Спортивно-масова робота зі студентами та їхні основні досягнення 161
10. ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ 167
10.1. Адміністративно-господарська робота 171
11. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ 175
12. ОСОБИСТІ ДАНІ РЕКТОРА УНІВЕРСИТЕТУ КУДРЕНКА АНАТОЛІЯ ІВАНОВИЧА 181
12.1. Бібліографічна довідка 181
12.2. Нагороди та почесні відзнаки 183
12.3. Участь у громадських організаціях 184
12.3. Список публікацій за 2009-2013 роки 184

ВСТУП

Звітуючи про виконання умов контракту з Міністерством освіти і науки України від 30 березня 2009 року № 1–86 доповідаю, що управління в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка здійснювалося відповідно до вимог чинного законодавства України, поєднання засад єдиноначальності та колегіальності ухвалення рішень. Найважливіші питання життєдіяльності університету, відповідно до Статуту, обговорювалися та вирішувалися на Конференції представників трудового колективу (двічі на рік), засіданнях ученої ради університету (щомісячно), ректорату (щотижня), учених рад інститутів, факультетів, кафедр.

Колектив університету у звітні 2009–2014 роки присвятив виконанню основних положень Концепції розвитку Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка на 2005–2010 роки та Стратегічного плану-концепції інноваційного розвитку університету на 2011–2020 роки, затвердженого рішенням ученої ради університету та погодженого з Сумською обласною державною адміністрацією 11 січня 2011 року.

Діяльність адміністрації університету, очолюваного ректором, була спрямована на покращення якості освітніх послуг, підвищення ролі наукових досліджень у навчальному процесі, зростання ролі Ради молодих учених у залученні до наукових розробок талановитої студентської молоді, на проведення ліцензування та акредитації нових напрямів підготовки (спеціальностей) за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр, підвищення ролі студентського самоврядування, покращення фінансової дисципліни та ощадливого використання матеріальних ресурсів, енергозбереження та розвитку соціальних програм.

За звітній період місія Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка полягала в забезпечення якісної підготовки висококваліфікованих фахівців і наукових кадрів для освітньої системи України, що реалізувалася шляхом гармонійного поєднання фундаментальності та фаховості освіти, наукових досліджень і виховання, інтеграції в європейське освітнє та наукове співтовариство.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УНІВЕРСИТЕТУ

Історія педагогічного університету розпочинається з 1924 року, коли відбулося відкриття Сумських вищих учительських курсів. У процесі удосконалення та розвитку в 1933 році навчальний заклад реорганізували в Сумський державний педагогічний інститут, якому в 1957 р. присвоєно звання видатного педагога А.С. Макаренка. У жовтні 1999 року за Постановою Кабінету Міністрів України педагогічний інститут отримав статус університету.

Сьогодні Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка – це сучасний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, який є одним із найбільших освітніх, науково-методичних і культурних центрів Сумської області.

За значні досягнення в підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів університет відзначено кількома рейтинговими нагородами: «Софія Київська»(2004 р.), «Золота фортуна» (2009 р.), «Золотий фонд нації» (2011 р.), що свідчить про вагомий внесок навчального закладу в розвиток національної освіти і науки.

Нині в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (СумДПУ імені А. С. Макаренка) навчається майже 5 тисяч студентів за 26 напрямами підготовки та 25 спеціальностями у таких галузях знань, як: «Педагогічна освіта», «Фізичне виховання, спорт і здоров’я людини», «Мистецтво», «Культура», «Гуманітарні науки», «Соціально-політичні науки», «Природничі науки», «Фізико-математичні науки», «Системні науки та кібернетика», «Специфічні категорії».

Навчання здійснюється за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр. Форма навчання – денна, заочна, екстернат.

Університет також здійснює перепідготовку фахівців на базі повної вищої освіти за всіма ліцензованими спеціальностями та підготовку магістрів за спеціальностями «Специфічні категорії», «Педагогіка вищої школи», «Управління навчальним закладом».

Педагогічний університет має сучасну структуру та потужний викладацький склад. У структурі університету діють три навчальні інститути, чотири факультети, сорок кафедр, два навчально-консультаційні пункти в містах Лебедин та Путивль. Навчально-виховний процес здійснюється силами

майже 500 викладачів, серед яких – 36 докторів наук, професорів та 240 кандидатів наук, доцентів, 2 академіки, 12 заслужених працівників освіти, фізичної культури і спорту України, 11 заслужених тренерів України, 7 заслужених діячів мистецтв, майстрів народної творчості, художників.

Педагогічний університет готує наукові кадри через аспірантуру за спеціальностями: 01.04.07 – фізика твердого тіла, 03.00.13 – фізіологія людини і тварин, 09.00.02 – діалектика і методологія пізнання, 09.00.04–філософська антропологія, 09.00.09 – філософія науки, 10.01.01 – українська література, 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання, 13.00.09 – теорія навчання, 24.00.02 – фізична культура.

Високому рівню організації навчально-виховного процесу сприяє належна матеріально-технічна база, яка містить 14 корпусів та споруд, у тому числі – 5 навчально-лабораторних корпусів, 3 гуртожитки, спортивний комплекс, бібліотеку, 5 музеїв, стадіон, ботанічний сад та біологічну навчальну базу.

В університеті сформовано цілісну інформаційно-технологічну інфраструктуру: обладнано 12 сучасних комп'ютерних класів, де студенти мають змогу опановувати новітні інформаційні технології, 14 лекційних аудиторій та 10 кабінетів, обладнаних мультимедійними комплексами, редакційно-видавничий відділ, інформаційно-обчислювальний центр.

До послуг студентів та викладачів сучасний бібліотечний комплекс, фонди якого є унікальними й нині становлять близько 1 млн. примірників. Робота бібліотеки комп'ютеризована, до послуг відвідувачів – зал інформаційних технологій, електронний каталог.

Загальні показники розвитку університету за п'ять років наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.1.

Загальні показники розвитку університету за 2009–2013 роки

Показники / **Роки**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
1. Кількість ліцензованих – напрямів підготовки за ОКР бакалавр	25	25	26	26	26
– спеціальностей за ОКР магістр	13	17	17	20	22
2. Кількість спеціальностей, за якими здійснюється перепідготовка	15	15	15	15	16
3. Контингент студентів, усього, у т.ч.:	6788	6003	5213	4830	4492
– за денною формою навчання	4135	3851	3435	3259	3080
– за заочною формою навчання	2653	2152	1778	1571	1412

4. Кількість інститутів,факультетів	7	7	7	7	7
5. Кількість кафедр	38	40	39	39	40
6. Кількість працівників, усього,	978	945	920	900	887
у т.ч. науково-педагогічних (штатних)	487	495	480	465	453
7. Загальна площа приміщень, $м^2$	55215	55215	55215	55215	55215
у т.ч. навчальних приміщень	34537	34537	34537	34537	34537
8. Кількість аудиторій із мультимедійним обладнанням	14	18	18	22	24
9. Кількість комп'ютерних класів	10	10	11	11	12
10. Кількість посадкових місць у читальних залах	465	465	465	465	465
11. Кількість місць у гуртожитках	1408	1408	1408	1408	1408

СумДПУ імені А. С. Макаренка є регіональним культурним центром, активно проводить культурно-масову та інформаційно-просвітницьку діяльність. Викладачі факультету мистецтв є фундаторами всеукраїнських і регіональних мистецьких проектів: «Пролісок», «Бузковий блюз», «Мистецький форум». Активна культурно-мистецька діяльність студентів університету неодноразово відзначена перемогами і призами на міжнародному фестивалі танцю (2012 р.), Міжнародному фестивалі «Барви осені» (2012, 2013 р.р.), Міжнародному конкурсі танцю «Сьомий континент», Всеукраїнському фестивалі «Червона рута», конкурсі «Студентська весна», міжрегіональному телерадіофестивалі «Зоряний простір» та ін.

Значну роль відіграє педагогічний університет у розвитку фізичної культури і спорту області та України. В інституті фізичної культури виховано плеяду чемпіонів і видатних спортсменів, заслужених тренерів і діячів спорту. У цілому студенти і випускники СумДПУ – переможці і призери регіональних, всеукраїнських та міжнародних змагань більше ніж із 20-ти видів спорту. Тільки в 2012 році студенти здобули перемоги на чемпіонаті Європи зі стрільби з лука (І місце), чемпіонаті Європи з панкратіону (І, ІІІ місця), на чемпіонаті Європи з футзалу команда з вадами зору здобула ІІІ місце.

У 2012-2013 навчальному році до складу збірних команд України (основний склад, кандидати, резерв) увійшли 48 спортсменів – студентів університету. Студентська збірна з лижних гонок та біатлону в 2012 році – переможці І зимових спортивних ігор серед ВНЗ.

Міжнародна діяльність СумДПУ імені А. С. Макаренка спрямована на інтеграцію університету в світове освітнє та наукове співтовариство, на підвищення якості вищої освіти та зростання авторитету університету.

Викладачі та співробітники університету беруть участь у програмах Fulbright Program, Edmund Muskie Program (США), у програмі Педагогічної майстерності та досягнень вчителів Євразії та Південної Азії (США), програмах стажування «Forschungsaufenthalte», «Forschungsstipendien», «Semesterstipendien» (Німеччина) та ін.

Щорічно на базі університету проводяться презентації програм обміну та семінари за участю представників Корпусу Миру США, лекторів фондів Німеччини, представників Культурних центрів Польщі та Франції, регіональних представників програм обміну IREX, Fulbright Program та ін.

Університет активно співпрацює у рамках укладених угод з університетами Росії, Польщі, Білорусі, Болгарії,Сербії, Німеччини.

Інститут філології Сумського державного педагогічного університету імені А. С.Макаренка – це високий рівень педагогічно-гуманітарної підготовки, широка обізнаність із українською і світовою літературою, суміжними з філологією галузями, ґрунтовне володіння усним та писемним літературним мовленням, знання стилістики та культури мови. Інститут філології створено в 2008 року на базі філологічного факультету та факультету іноземних мов.

Інститут філології готує кваліфікованих, творчо обдарованих учителів та викладачів за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст та магістр за спеціальностями: українська мова та література; російська мова та література; іноземні мови (англійська, німецька, французька, іспанська).

Студенти інституту мають можливість продовжити навчання та стажування за кордоном; отримати додаткову спеціальність (учителя другої іноземної мови); продовжити навчання в аспірантурі.

Оволодівши фахом, випускники можуть працювати: викладачами та вчителями української мови та літератури; російської мови та зарубіжної літератури, англійської, німецької, французької мов; редакторами освітніх видань; перекладачами.

Студенти і викладачі інституту беруть активну участь у міжнародних конкурсах на отримання грантів на навчання в університетах США, Німеччини, Швейцарії, Франції.

Діяльність **Інституту педагогіки і психології** спрямована на формування творчої особистості майбутніх фахівців для різних типів шкільної, позашкільної освіти та структур соціально-педагогічного спрямування. Особливістю роботи викладацького складу Інституту педагогіки і психології є діяльність щодо

підготовки фахівців за новими для університету спеціальностями «Практична психологія», «Соціальна педагогіка», «Дефектологія», «Початкове навчання», «Дошкільна освіта».

Колектив викладачів та студентів Інституту плідно впроваджує в навчально-виховний процес освітніх закладів різного типу технології Проекту «Освіта для демократії України», нові технології профілактики негативних явищ у підлітковому та молодіжному середовищах, бере участь у виконанні регіональної програми соціального розвитку дітей в умовах інклюзивного навчання.

Інститут фізичної культури розпочав свою історію, як факультет фізичного виховання в 1980 році. Студенти інституту навчаються за напрямками (спеціальностями): фізичне виховання, спорт, здоров'я людини, корекційна освіта (логопедія), туризм.

Матеріальну базу інституту становить: стадіон зі штучним покриттям бігових доріжок; два басейни; ігрова гімнастична і тренажерні зали; три спеціалізовані зали одноборств; зала лікувальної фізичної культури; лижна база; навчально-реабілітаційний центр; навчальний центр із логопедії; кабінети анатомії, фізіології, біомеханіки, масажу, спортивної медицини, рефлексо- і герудотерапії, лабораторії оздоровчо-реабілітаційних технологій.

За роки діяльності інститут підготував 7 заслужених майстрів спорту, 75 майстрів спорту міжнародного класу, понад 500 майстрів спорту. Особливою гордістю ІФК є учасники Олімпійських ігор із лижних гонок – О. Ушкаленко, М. Пістрякова, Г. Нікон, Т. Завалій, В. Пуцко, О. Ольшанський, М Анцибор; з біатлону – О. Біланенко, сестри Семеренки; зі спортивної ходьби – О. Шелест; з вільної боротьби – С. Саєнко, чемпіон Дефлімпійських ігор – Г. Шостак.

Природничо-географічний факультет здійснює освітню діяльність у галузі знань «Природничі науки» і готує фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнеми бакалавр, спеціаліст та магістр за напрямами (спеціальностями): «Хімія», «Біологія», «Географія».

Матеріальна база факультету закладалась із часів його заснування і знаходиться в динамічному розвитку. Кафедри факультету мають обладнані спеціалізовані кабінети, навчальні та наукові лабораторії. Ще в 30-ті роки було закладено ботанічний сад, який сьогодні нараховує більше ніж тисячу видів рослин. Він є пам'яткою садово-паркового мистецтва та має статус державного заказника. У 60-ті роки в мальовничому урочищі «Вакалівщина» було засновано біологічний стаціонар для проведення навчальних практик із зоології та екологічних досліджень. З метою більш глибокого вивчення флори, фауни і

природних ресурсів Сумської області та України студенти факультету відвідують заказники та заповідники, щорічно проходять навчальні практики з географії та біології у Криму та Карпатах.

На **фізико-математичному факультеті** готують фахівців за спеціальностями: математика, фізика, інформатика. Факультет здійснює підготовку вчителів для шкіл, технікумів, а після закінчення магістратури або аспірантури – викладачів вищих навчальних закладів. У 2001 році на замовлення Національної Академії Наук України спільно з Інститутом прикладної фізики НАН України факультет розпочав підготовку науковців за спеціальністю 7.070101 Фізика. Випускники цієї спеціальності – це фізики-дослідники в галузі сучасної фізики, які згодом зможуть працювати в системі НАН України, у вищих навчальних закладах, на виробництві.

Факультет має потужну експериментальну базу: дослідницькі лабораторії, спеціалізовані кабінети.

Історичний факультет створено в 1981 році. Випускники історичного факультету працюють у школах, правоохоронних органах, науково-дослідницьких установах, архівах, музеях, видавництвах, туристичних та краєзнавчих організаціях. Серед випускників факультету багато громадських діячів, заслужених учителів.

Сьогодні на історичному факультеті здійснюється підготовка бакалаврів, спеціалістів і магістрів за спеціальністю «Історія» та спеціалізаціями «Правознавство», «Українознавство», «Людина і світ».

Студенти історичного факультету беруть активну участь у краєзнавчій роботі та археологічних експедиціях на території України та Російської Федерації під керівництвом кращих вітчизняних та зарубіжних археологів.

Історія **факультету мистецтв** розпочинається в 1978 році, коли при філологічному факультеті Сумського педагогічного інституту було створено музично-педагогічне відділення.

Випускники факультету сьогодні працюють учителями музики, викладачами педагогічних коледжів та університетів, керівниками образотворчих та хореографічних гуртків, дизайнерами та модельєрами одягу, артистами, музикантами філармонічних і театральних оркестрів.

Факультет мистецтв є організатором фестивалів обласного та всеукраїнського рівня (хореографічного мистецтва, ансамблевої музики, образотворчого мистецтва, дизайну, моделювання одягу тощо). Традиційним став Всеукраїнський фестиваль-конкурс юних музикантів «Пролісок», присвячений перебуванню П. І. Чайковського на Сумщині.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка активно співпрацює із загальноосвітніми школами м. Суми та області, на базі яких проводиться педагогічна практика, науково-методична, профорієнтаційна та просвітницька робота. Педагогічний університет надає широкі можливості випускникам школи підготуватися до зовнішнього незалежного оцінювання та підвищити рівень знань з базових навчальних дисциплін на постійно діючих вечірніх та очно-заочних підготовчих курсах, де щорічно навчається близько 200 майбутніх абітурієнтів.

Розвиток Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка спрямований на створення необхідних умов для забезпечення якісної підготовки кваліфікованих педагогів і науковців для освітньої системи України, що реалізується шляхом гармонійного поєднання фундаментальності та фаховості освіти, наукових досліджень і виховання, інтеграції в європейське освітнє і наукове співтовариство.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка створений на базі Сумського державного педагогічного інституту імені А. С. Макаренка постановою Кабінету Міністрів України від 6 жовтня 1999 року № 1843 «Про створення Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 6 жовтня 1999 р. № 1843
Київ

Про створення Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Прийняти пропозицію Міністерства освіти та Сумської обласної державної адміністрації, погоджену з Міністерством економіки і Міністерством фінансів, про створення Сумського державного педагогічного університету на базі Сумського державного педагогічного інституту, що ліквідується.

Зберегти за створюваним Університетом ім’я А.С. Макаренка, яке носив ліквідовуваний інститут, і надалі іменувати його – Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка.

Створення зазначеного Університету здійснити в межах асигнувань, передбачених Міністерству освіти на підготовку кадрів.

2. Установити, що студенти Сумського державного педагогічного інституту, що ліквідується, продовжують навчання у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка за третім і четвертим рівнями акредитації.

Прем'єр-міністр України **В. ПУСТОВОЙТЕНКО**

Відповідно до рішення Державної акредитаційної комісії від 24 червня 2010 року, протокол № 84 (наказ Міністерства освіти і науки України від 14.07.2010р. №1850-Л) був акредитований за статусом вищого навчального закладу IV (четвертого) рівня акредитації, який має право на підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СЕРТИФІКАТ ПРО АКРЕДИТАЦІЮ

Серія РД-IV № 1920108

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

відповідно до рішення ДАК від 24 червня 2010 р. протокол №84 (наказ МОН України від 14.07.2010р. №1850-Л)

визнано акредитованим за статусом вищого навчального закладу IV (четвертого) рівня

Термін дії сертифіката до 1 липня 2015 р.

Міністр Д.В.Табачник М.П.

м.Київ 29 вересня 2010 р.

Відомча підпорядкованість університету – Міністерство освіти і науки України.

Освітня діяльність університету ґрунтується на положеннях Конституції України, Законах України та основних чинних нормативно-правових актах:

– *на Законах України:* «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері

господарської діяльності», Національній доктрині розвитку освіти, Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, Стратегії розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року, Стратегії та сучасними тенденціями розвитку університетської освіти в контексті Європейського простору вищої освіти на період до 2020 року, Стратегічного плану-концепції інноваційного розвитку Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та ін.;

– *на програмах:* Державній програмі «Вчитель», Державній цільовій соціальній програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року, Державній цільовій соціальній програмі розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року, Державній цільовій програмі розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, Державній цільовій соціальній програмі підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року, Державній цільовій програмі впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року та ін.;

– *на постановах Кабінету Міністрів України*: «Про порядок створення, реорганізації і ліквідації навчально-виховних закладів», «Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг», «Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів», «Питання стипендіального забезпечення», «Про затвердження Переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності», «Про Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалася за державним замовленням», «Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості», «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» та іншими документами.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка – вищий навчальний заклад, який 90 років невід’ємно пов’язаний зі становленням педагогічної освіти та учительської професії в Україні та Сумщині, це сучасний освітньо-науковий комплекс, головним надбанням якого є висококваліфіковані науково-педагогічні кадри, потужні наукові школи та лабораторії, які забезпечують формування високого рівня професійних компетентностей, громадянських та етичних якостей майбутніх педагогів.

Інноваційний розвиток університету, утвердження його як провідного вищого навчального закладу в галузі педагогічної освіти вимагає своєчасного реагування на зміни, що спостерігаються в суспільному житті, та відображається в установчому документі – Статуті, який затверджений Міністерством освіти і науки України, та яким університет керується при

здійсненні своєї діяльності; Стратегічному плані-концепції інноваційного розвитку університету на 2011–2020 роки, основні положення якого ухвалені Вченою радою університету в січні 2011 року.

Для забезпечення конституційних прав науково-педагогічних працівників та співробітників університету і законних інтересів Уповноваженої власником особи та регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин, керуючись Законом України «Про соціальний діалог в Україні», Генеральною та Галузевою угодами, «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», Кодексом законів про працю України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про колективні договори й угоди», «Про оплату праці», «Про відпустки», «Про наукову та науково-технічну діяльність», та іншими нормативно-правовими актами між адміністрацією університету і його трудовим колективом у лютому 2012 року укладено Колективний договір на 2012–2015 роки, яким здійснюється правове регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин в університеті, що гарантує захист прав та інтересів усіх працівників незалежно від їх членства у профспілці.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 22 жовтня 2001 року № 694 з метою надання студентам-заочникам допомоги в навчальній роботі безпосередньо за місцем їх праці та проживання створено Путивльський (на базі педагогічного коледжу) та Лебединський (на базі педагогічного училища) навчально-консультаційні пункти, які функціонують відповідно до окремих положень, розроблених згідно із законодавством України та Статутом університету.

Вищим колегіальними органом громадського самоврядування університету, відповідно до п. 5.1 Статуту університету, є конференція трудового колективу, яка скликається за спільним рішенням Вченої ради та профспілкової організації не рідше ніж один раз на рік. Кількісний склад конференції становить 200 осіб, при цьому не менше ніж 75 відсотків загальної чисельності делегатів конференції становлять науково-педагогічні працівники, які працюють у СумДПУ імені А. С. Макаренка на постійній основі, і не менше ніж 10 відсотків – виборні представники із числа осіб, які навчаються в університеті.

Вчена рада, відповідно до п. 4.5 Статуту університету, є колегіальним органом університету, яка функціонує відповідно до Положення про Вчену раду Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Регламенту Вченої ради СумДПУ імені А. С. Макаренка. Шляхом колективного обговорення Вчена рада ухвалює рішення з актуальних питань діяльності університету та перспектив його розвитку, забезпечує функціонування цілісної системи підготовки фахівців за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями.

З метою узгодження та успішного функціонування всіх структурних підрозділів університету щорічно розробляється та затверджується План роботи університету на навчальний рік, у якому чітко визначені головна мета, завдання та очікувані результати за наслідками роботи колективу університету в поточному навчальному році.

Для вирішення поточних питань діяльності університету щодо організації навчально-виховного процесу, наукової, методичної, кадрової, фінансової та господарської роботи, координації роботи всіх структурних підрозділів університету створені робочі органи: ректорат, директорати, деканати, приймальна комісія. Положення про робочі органи ухвалені рішенням Вченої ради університету та затверджені наказами ректора відповідно до Статуту.

З метою зміцнення матеріально-технічної бази університету, забезпечення якості навчальної, методичної й наукової роботи, підвищення професійного рівня студентської молоді та професорсько-викладацького складу університету, ефективного використання території, будівель, споруд, обладнання та інвентаря університету, задоволення потреб замовників ухвалено та введено в дію Положення про порядок надання платних освітніх та інших послуг, які надаються Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка. У договірній роботі університет також керується положеннями Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Бюджетного кодексу України, Законом України «Про здійснення державних закупівель», Переліком платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 тощо.

Усі структурні підрозділи університету здійснюють свою діяльність у відповідності до ухвалених Вченою радою університету Положень із дотриманням законодавства України.

Обрання та прийняття на роботу професорсько-викладацького складу університету здійснюється у відповідності до Положення про обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, розробленого на основі Положення про обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2002р. № 744, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 15.07.2003р. № 600/7921.

Ректор університету щорічно звітує про свою роботу перед Міністерством освіти і науки України та Конференцією трудового колективу, а про поточну роботу – на кожному засіданні ректорату та Вченої ради університету.

3. СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН-КОНЦЕПЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТУ

Рішенням Вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка 11 січня 2011 року ухвалено Стратегічний план-концепцію інноваційного розвитку університету на період до 2020 року, основною ***місією*** якого є – забезпечення якісної підготовки висококваліфікованих фахівців і наукових кадрів для освітньої системи України, що реалізується шляхом гармонійного поєднання фундаментальності та фаховості освіти, наукових досліджень і виховання, інтеграції в європейське освітнє, наукове і економічне співтовариство. СумДПУ імені А. С. Макаренка націлений на кардинальну модернізацію системи освіти відповідно до стратегічних цілей держави в галузі освіти.

Стратегічною моделлю розвитку СумДПУ імені А. С. Макаренка на період до 2020 року обрана модель ***інноваційного університету***.

Його відмінними рисами є:

– випереджувальний характер освіти на базі єдиного науково-навчального та інноваційного процесу, із застосуванням міждисциплінарних проблемно- і проектно-орієнтованих освітніх технологій;

– розвинута корпоративна культура і культура якості професійної діяльності, внутрішнє конкурентне середовище університету;

– адекватні новим завданням організаційна структура й методи управління університетом на основі державного, державно-громадського управління та самоуправління;

– диверсифіковані джерела фінансування університету та ефективна система фандрайзингу;

– розвинута інфраструктура взаємодії університету із зовнішнім середовищем, яке включає регіональний, національний, європейський та глобальний виміри.

Заплановане вдосконалення системи аналізу функціонування університету з урахуванням сучасного світового досвіду проводиться через повний цикл системного моніторингу функціонування університету.

Ректорат СумДПУ імені А. С. Макаренка керується у своїй перетворювальній діяльності наступними концептуальними ідеями: ідеєю підприємництва; потужного адміністративного ядра; розвинутої периферії університету; дискреційної багатоканальної бази фінансування та зацікавленості головних підрозділів університету в інноваційному розвитку.

Нові можливості, які відкриті перед СумДПУ імені А. С. Макаренка:

– формування нової моделі університету, яка забезпечує можливості творчої самореалізації для викладачів, співробітників, студентів, аспірантів, докторантів;

– доступність передових наукових та освітніх технологій;

– отримання фінансування міжнародних фондів шляхом здобуття грантів на здійснення наукових досліджень та реалізацію освітніх проектів;

– можливість одночасного отримання дипломів з двох і більше спеціальностей;

– розширення можливостей доступу до світових баз інформаційних ресурсів;

– забезпечення внутрішньої та зовнішньої, горизонтальної і вертикальної мобільності студентів, аспірантів і науково-педагогічних працівників;

– утворення регіонального освітньо-наукового педагогічного комплексу, який об’єднує інтелектуальні ресурси всіх вищих педагогічних навчальних закладів Сумської області;

– приєднання до європейських мереж університетів із метою інтернаціоналізації освітньої і наукової діяльності, набуття європейської якості професійної діяльності;

– надання освітніх послуг іноземним громадянам за акредитованими напрямами (спеціальностями);

– розширення кола наукових спеціальностей, за якими відкрита аспірантура та докторантура;

– розширення кола наукових спеціальностей, за якими здійснюється захист дисертаційних робіт;

– розвиток студентського самоврядування відповідно до європейських стандартів.

3.1. Стратегічні цілі та пріоритети освітньої діяльності

Основним призначенням діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка на найближчий період є найбільш повне та якісне обслуговування освітніх потреб населення регіону в галузі педагогічної та гуманітарної освіти на основі модернізації і вдосконалення традиційних для університету освітніх напрямів, наукового обґрунтування, розробки і впровадження нових напрямів і спеціальностей з урахуванням ринку освітніх послуг.

Серед стратегічних напрямів діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка є:

– інноваційний розвиток університету як провідного освітнього, наукового, культурного центру Сумщини, збереження та примноження теоретичних та практичних досягнень української педагогічної освіти і науки на основі посилення наукового потенціалу кафедр університету, розширення співробітництва з провідними науковими установами та навчальними закладами України, розвитку теоретичних і прикладних психолого-педагогічних досліджень;

– входження університету в європейський освітній простір на основі впровадження принципів і стандартів європейської освіти, становлення автономії університету, розширення міжнародного співробітництва, розширення платних освітніх послуг, впровадження принципів госпрозрахунку та вдосконалення рейтингової оцінки роботи підрозділів університету;

– створення регіонального комплексу вищих педагогічних закладів із метою координації роботи з підготовки педагогічних кадрів для потреб Сумщини (визначення напрямів підготовки, спеціальностей, спеціалізацій, обсягів прийому на освітньо-кваліфікаційні рівні «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», розподіл фахівців на роботу), покращення фахової наукової підготовки викладацьких кадрів, посилення ефективності науково-методичної роботи та впровадження педагогічних інновацій, покращення теоретичного рівня підвищення кваліфікації вчителів і викладачів різних освітніх закладів;

– покращення якості підготовки фахівців – випускників СумДПУ імені А. С. Макаренка, що передбачає високий рівень професійних компетенцій, здатність до самовдосконалення протягом життя, широкий світогляд та спрямованість на адаптацію на ринку праці, шляхом покращення організації навчального процесу, його науково-методичного, кадрового та матеріально-технічного забезпечення, інформаційного обслуговування, залучення до

науково-дослідницької і творчої діяльності, участі в самоврядуванні студентського життя;

– реалізація наукового й освітнього потенціалу університету для розв'язання соціально-економічних проблем регіону, забезпечення кадрами соціальної сфери області, участь у вирішенні проблем безробіття на Сумщині через надання другої освіти, покращення підготовки кадрів у сфері культури на основі створення Інституту мистецтв на базі факультету мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Сумського вищого училища мистецтв і культури ім. Д.С.Бортнянського. Створення обласного науково-методичного центру підготовки спортсменів-олімпійців зимових видів спорту та обласного центру підвищення кваліфікації фахівців із фізичної реабілітації і тренерів-викладачів на базі Інституту фізичної культури СумДПУ імені А. С. Макаренка.

3.2. Стратегічні пріоритети наукової діяльності університету

Сучасний університет – це не тільки науково-освітній центр. Він трансформується в особливу структуру – Навчально-Науковий-Інноваційний комплекс. Інноваційний розвиток університету – це процес системного й одночасного використання інновацій у всіх сферах його діяльності: освітній, науково-дослідницькій, відтворення наукових та науково-педагогічних кадрів, фінансово-економічній, управлінській та ін. Сучасний університет – це науково-освітня спільнота, яка здатна генерувати нові знання, використовувати їх для підготовки фахівців, розповсюджувати та перетворювати в комерційний продукт для задоволення потреб людини, економіки й соціальної сфери держави. Інноваційна діяльність університету – це його механізм впливу не тільки на розвиток освіти і науки держави, але і на економіку та соціальну сферу держави. СумДПУ імені А. С. Макаренка планує створення інфраструктури підтримки інноваційної діяльності в університеті.

Принципи інноваційної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка

СумДПУ імені А. С. Макаренка як сучасний університет забезпечує повний цикл, що пов'язаний зі створенням інновацій наступним чином:

– генерація ідей, проведення фундаментальних та пошукових досліджень, отримання патентів (концептуальне вирішення створення інновації);

– прикладні дослідження, дослідно-конструкторські розробки, примірники нової техніки та технологій (технічне вирішення проблеми створення інновації);

– створення готового продукту, вирішення проблеми інвестицій, маркетинговий пошук, випуск готового продукту на ринок (технологічний трансферт та комерціалізація результатів наукових досліджень).

– інноваційна діяльність планується в СумДПУ імені А. С. Макаренка як діяльність всіх учасників інноваційного процесу, як єдиної колективної системи отримання, накопичення і використання нових знань, нових освітніх технологій та методик, готового продукту, що засновані на цих знаннях, в економіці держави, соціальній сфері тощо.

Метою наукової діяльності університету є розробка інноваційної системи наукового та науково-методичного забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців, що є здатними до неперервного професійного та особистісного розвитку.

3.3. Стратегічні цілі та пріоритети виховної й соціально-гуманітарної діяльності університету

Згідно з вимогами нової парадигми освіти та виховання головною метою виховної роботи в СумДПУ імені А. С. Макаренка є формування гармонійно розвиненої особистості майбутнього педагога, забезпечення засвоєння ним духовних надбань українського народу, гуманних міжнаціональних взаємин, виховання в студентській молоді стійких якостей патріота і громадянина України, високої професійної компетентності, фізичної досконалості, морально-етичної, художньо-естетичної, правової та екологічної культури.

У відповідності до Концепції національного виховання студентської молоді, виховна робота в університеті базується на принципах демократичності, гуманізації, єдності навчальної та виховної діяльності, диференціації й індивідуалізації виховного процесу, єдності теорії і практики, пріоритету правової свідомості. Дотримання правильних соціокультурних пріоритетів у формуванні особистості майбутнього вчителя відкриває перед СумДПУ перспективи щодо становлення нової генерації українських освітян, прогресивної національної інтелігенції.

Метою подальшої розбудови СумДПУ імені А. С. Макаренка є науковий, навчально-методичний і культурний центр Сумщини, що готує кваліфікованих фахівців для шкіл і вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації. Згідно із вищезазначеними стратегічними завданнями навчально-виховного процесу, базовими принципами виховної роботи в СумДПУ імені А. С. Макаренка є поглиблення духовного потенціалу навчально-виховного процесу, забезпечення пріоритетності засвоєння студентами компонентів змісту освіти, стандартів культури, моралі, національних і вселюдських цінностей та ідеалів; гармонійний розвиток особистості студента через посилення духовних контактів із природою, національним мистецтвом; збагачення естетичного досвіду студентської молоді шляхом її участі у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій університету, міста, регіону. Вагомими аспектами виконання цих завдань є сприяння формуванню і становленню чіткої громадянської позиції; виховання почуття відповідальності за свою працю, впевненості в причетності до процесу творення майбутнього рідного народу, плекання в студентів історичної пам’яті, національної свідомості, гідності й гордості шляхом ознайомлення з державотворчими концепціями, ідеями визначних українських мислителів і державних діячів.

Застосування описаного вище всебічного підходу до реалізації принципів державної освітньої політики в університеті забезпечує ефективне функціонування багатокомпонентної системи організації позанавчальної діяльності з налагодженим зворотнім зв’язком.

3.4. Компетентісна модель випускника Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Компетентнісна модель випускника розуміється як наукова основа результату й процесу фахової підготовки, яка забезпечує готовність та здатність випускників до успішної (продуктивної) діяльності в професійній та соціальних сферах, репрезентована складною структурою загальних і професійних компетенцій.

Модель випускника Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

3.5. Кадрова політика та формування інноваційної культури

Домінантною умовою реалізації інноваційного вектора розвитку Університету є його кадрова політика, яка спрямована на досягнення *стратегічних цілей:*

– формування кадрового та інтелектуального потенціалу відповідно до критеріїв та вимог надання освітніх послуг у сфері вищої освіти;

– досягнення лідерських позицій на ринку професійної освіти та статусу провідного центру підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників;

– розробка системи стимулювання та мотивації праці, орієнтованої на об'єктивну оцінку реалізації конкретних завдань за кінцевим результатом;

– формування інноваційної культури, орієнтованої на творчу діяльність організаційно-управлінського та аналітичного рівня, сприяння розкриттю та реалізації інноваційного потенціалу особистості;

– забезпечення високого та якісного рівня кадрового діловодства на основі сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

Система кадрового забезпечення спрямовується на вирішення завдань:

– реалізація та удосконалення розвитку кадрового потенціалу Університету, визначення стратегічних показників кадрової політики, створення ефективного механізму її реалізації;

– підготовка науково-педагогічних працівників в аспірантурі та докторантурі Університету, а також провідних ВНЗ і наукових установах України з метою забезпечення вимог надання освітніх послуг у сфері вищої освіти;

– впровадження системи ранжирування науково-педагогічних кадрів, проведення професійних конкурсів на кращого науковця, викладача-методиста, куратора академічної групи тощо; нормативних документів системи оплати праці та стимулювання, систематизації представлення працівників до відзначення нагородами та почесними званнями;

– реалізація комплексу соціальних цільових програм для працівників: покращення житлових умов; профілактичне оздоровлення, організація спортивно-оздоровчих заходів, відпочинку тощо;

– формування і*нноваційної культури науково-педагогічних кадрів,* як складової інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах.

Враховуючи, що інноваційна культура перебуває в тісному зв'язку з іншими її формами, *основними завданнями щодо її формування є*:

– розроблення концептуальної моделі корпоративної інноваційної культури як засобу забезпечення ефективності та конкурентоспроможності на ринку освітніх і наукових послуг;

– упровадження механізмів, методів і алгоритмів перетворення розвитку інноваційної культури на організований, упорядкований та регульований процес з визначеною структурою відносин, правилами поведінки та дій, відповідальністю;

– розроблення механізму формування конструктивного ставлення до нововведень;

– створення інноваційної атмосфери в колективі, впровадження прогресивних форм менеджменту інноваційної діяльності;

– інтенсифікація педагогічних інноваційних процесів: зміна стилю професійного педагогічного мислення; здатності генерувати нестандартні ідеї при вирішенні управлінських і професійних завдань.

3.6. Розвиток міжнародних стратегічних партнерств і професійного співробітництва

Міжнародна діяльність університету спрямована на:

– поглиблення інтеграції в європейський освітній простір;

– активізацію, розширення й підвищення результативності міжнародної наукової співпраці;

– планування та організацію заходів щодо забезпечення академічної мобільності всіх суб'єктів освітнього процесу.

З метою інформування громадськості про здійснення заходів із міжнародної діяльності планується:

– регулярна систематизація інформації про укладені договори між факультетами та Інститутами, укладення нових договорів з іноземними університетами;

– аналіз та самоаналіз позиції університету в міжнародному освітньому просторі;

– проведення маркетингових досліджень європейського ринку, пошук і впровадження ефективних механізмів експорту/імпорту освітніх послуг;

– моніторинг якості освіти із залученням іноземного досвіду.

Планування та організація заходів щодо забезпечення академічної мобільності всіх суб'єктів освітнього процесу буде реалізовуватися у вирішенні наступних завдань:

– використання в повному обсязі ліцензії на підготовку іноземних громадян, що прибули в Україну на навчання, до вступу у вищі навчальні заклади, та підготовку іноземних громадян за акредитованими напрямами (спеціальностями);

– робота над впровадженням освітніх послуг для іноземних громадян в університеті та розробка плану-прийому іноземних громадян на навчання;

– встановлення нового партнерства, оновлення чиних угод із закордонними вищими навчальними закладами. Уточнення пріоритетних напрямів співпраці з кожним партнером та виконання угод;

– збільшення кількості університетів-партнерів за кордоном та розширення напрямків міжнародного наукового співробітництва. Розширення контактів із європейськими університетами, пошук партнерів у країнах дальнього зарубіжжя;

– аналіз можливостей співпраці зі східними університетами, зокрема Китайською Народною Республікою, що реалізуватиметься у впровадженні викладання східних мов в університеті, спочатку у формі спецкурсів із подальшою можливістю створення окремої спеціальності запрошення науковців;

– аналіз можливостей поступового впровадження спільних курсів і програм сумісноо з іноземними університетами; створення й реалізація спільних бакалаврських та магістерських програм для отримання студентами європейського диплома;

– здійснення підготовки та проведення міжнародних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів і з участю представників іноземних закладів освіти;

– проведення майстер-класів іноземними дослідниками, освітянами та представниками міжнародних організацій та фондів;

– збільшення можливостей для участі науково-педагогічних працівників університету в міжнародних проектах академічних обмінів викладачами й вченими, курсах підвищення кваліфікації та стажування для науково-педагогічних працівників.

Реалізація завдань, визначених у Стратегічному плані-концепції інноваційного розвитку університету, може здійснюватися через оптимізацію мережі вищих навчальних закладів України: об'єднання педагогічних вищих навчальних закладів Сумщини в Північно-Східний (Сумський) державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (далі ПСДПУ імені А. С. Макаренка), що буде здійснюватися за відомчим і галузевим принципом.

До структурних підрозділів ПСДПУ імені А. С. Макаренка можуть входити:

– Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка;
– Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка;
– Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
– Путивльський педагогічний коледж ім. С.В.Руднєва;
– Лебединське педагогічне училище імені А. С. Макаренка.

Колегіальним керівним органом ПСДПУ імені А. С. Макаренка є Рада директорів, до складу якої входять: ректори, проректори, директори інститутів, училища та коледжу, декани факультетів, голова студентського самоврядування. Раду директорів очолює Президент ПСДПУ імені А. С. Макаренка.

До повноважень Президента ПСДПУ імені А. С. Макаренка належить:

– здійснення координації діяльності вищих педагогічних закладів, що входять до комплексу;

– підготовка пропозицій щодо плану набору, ліцензійних обсягів підготовки фахівців, відкриття нових спеціальностей, напрямів підготовки;

– координація працевлаштування фахівців, підготовка іноземних студентів;

– виконання функцій офіційного представника ПСДПУ імені А. С. Макаренка в державних та громадських організаціях.

Керівництво ради директорів ПСДПУ імені А. С. Макаренка обирається радою директорів ПСДПУ імені А. С. Макаренка терміном на 3 роки та затверджується на посаді Міністерством освіти і науки України.

Рада директорів вирішує всі питання, що пов’язані із взаємодією вищих педагогічних закладів та питань, що представляють спільний інтерес. Рада директорів розробляє та затверджує Положення про діяльність ПСДПУ імені А. С. Макаренка.

За вищими навчальними закладами, які входять до регіонального педагогічного комплексу ПСДПУ імені А. С. Макаренка, зберігаються права юридичної особи й зобов’язання щодо фінансування діяльності. Для вирішення питань фінансування спільних заходів створюється спеціальний фонд. У діяльності підрозділів регіонального педагогічного комплексу зберігається принцип госпрозрахунку та змішане фінансування (бюджетне та за рахунок освітніх послуг).

На базі Путивльського педагогічного коледжу імені С. В. Руднєва та Лебединського педагогічного училища імені А. С. Макаренка створюються факультети (інститути) та педагогічний ліцей.

У структурних підрозділах продовжують функціонувати конференції трудових колективів, вчені ради, педагогічні ради та інші дорадчі органи.

ГІПОТЕТИЧНА МОДЕЛЬ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені А. С. МАКАРЕНКА

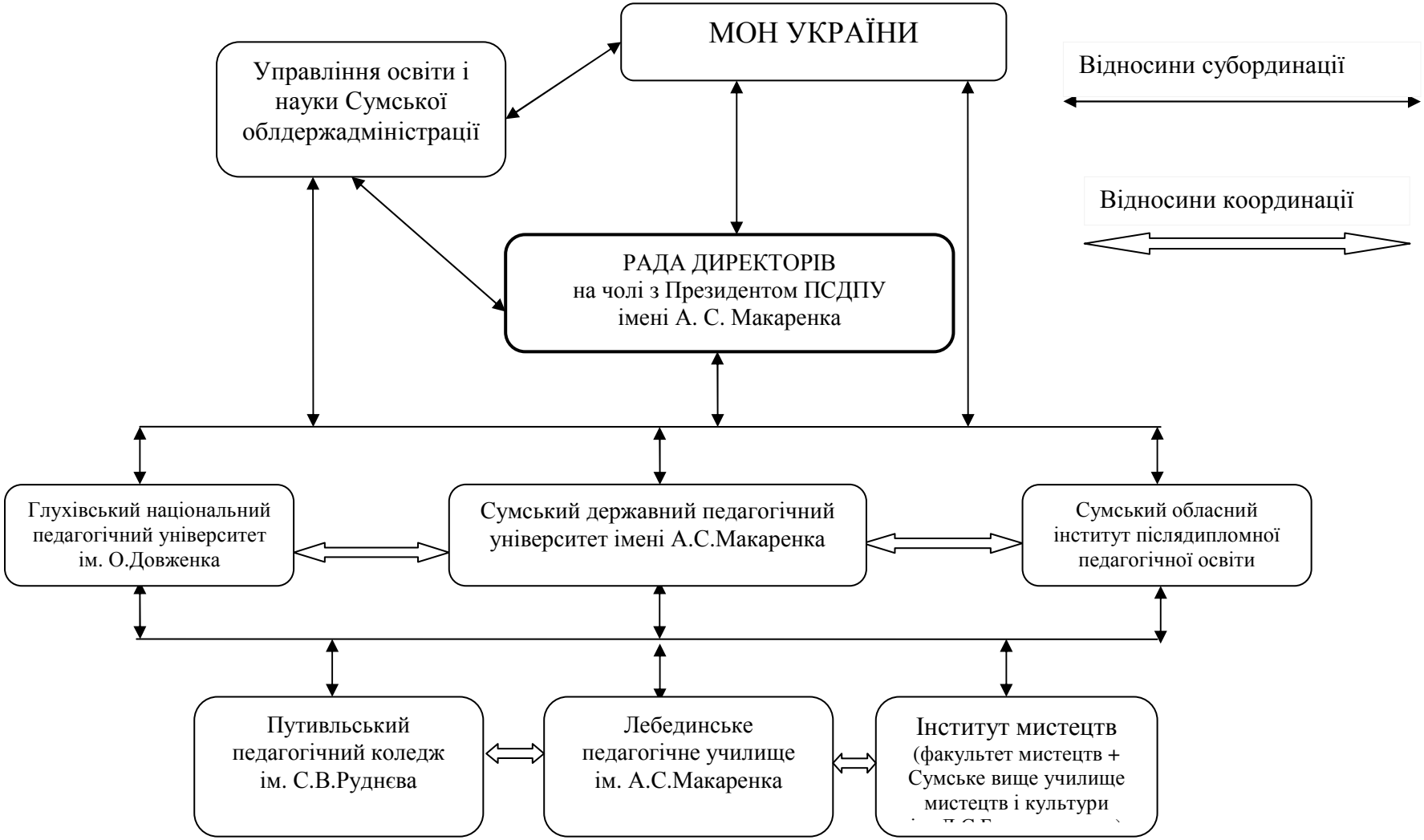

4. ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ТА ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА

Головною метою профорієнтаційної роботи є сприяння залученню талановитої молоді Сумщини та України до навчання в СумДПУ імені А. С. Макаренка за акредитованими напрямами, стимулювання їх до педагогічної діяльності та посилення конкурентоспроможності педагогічного працівника на ринку праці й досягнення продуктивної зайнятості населення.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка має можливість надавати освітні послуги – від підготовки учителя – підготовки керівника навчального закладу – підготовки викладача вищої школи – отримання другої вищої освіти – підготовки науково-педагогічного працівника – до надання можливості підвищення їх кваліфікації, тому виникає потреба в об'єднанні зусиль загальної середньої школи й університету для розробки та реалізації освітньо-професійних програм, розвитку академічної мобільності студентів і викладачів, залучення до школи науковців із метою відбору на навчання кращих випускників загальноосвітніх навчальних закладів, зорієнтованих на навчання в педагогічному університеті.

В університеті склалася чітка система взаємин з управліннями та відділами освіти районів і міст області та школами. З обласним управлінням освіти та всіма міськими і районними відділами освіти укладені угоди про співпрацю, яка здійснюється за основними напрямами:

– профорієнтаційна робота серед учнівської молоді;
– дні відкритих дверей університету, форуми старшокласників, вшанування випускників університету – кращих учителів області;
– зустріч із випускниками «Моє покликання – Учитель»;
– форум випускників «Майбутнє Сумщини в долонях Учителя»;
– презентації СумДПУ імені А. С. Макаренка для учнів старших класів;
– інформаційні дні для батьків випускників;
– консультації для майбутніх абітурієнтів із питань вступної кампанії;
– ярмарки майбутніх професій у закладах освіти області;
– предметні олімпіади та конкурси із загальноосвітніх предметів;
– довузівська підготовка шкільної молоді;
– надання методичної допомоги вчителям шкіл, ліцеїв, гімназій;

– підготовка учнів до складання ЗНО;

– участь викладачів університету в семінарах, конференціях, круглих столах;

– організація та проведення спільних свят, концертів, спортивних змагань, екскурсій до музеїв університету тощо.

Університет та Мала академія наук

Профорієнтаційна та агітаційна робота серед учнівської молоді тісно пов'язана з роботою з обдарованою молоддю. З метою виявлення обдарованих дітей, залучення інтелектуально та творчо талановитої учнівської молоді до науково-дослідницької та експериментальної роботи, підтримки її в професійному та суспільному самовизначенні, згідно з наказом Управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації, щорічно проводиться ІІ етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України.

На високому науковому рівні в університеті проводиться конкурс-захист наукових робіт з історії України, історичного краєзнавства, географії, кліматології та геології, соціології, філософії, релігієзнавства, української мови та літератури, фольклористики, мистецтвознавства, іноземних мов, педагогіки та психології.

Юні науковці презентують результати своїх досліджень у формі письмових робіт. Організаційними питаннями займаються фахівці підготовчих курсів: створюються комісії в складі провідних викладачів кафедр університету за секціями для підготовки завдань, проведення й перевірки контрольних робіт із базових дисциплін, оцінювання та захисту науково-дослідницьких робіт; проводяться екскурсії по музеях, кафедрах, лабораторіях факультетів та інститутів; організовується зустріч з адміністрацією університету, під час якої кожний учасник отримує папку з інформаційно-рекламною продукцією та інше. Для проведення конкурсу-захисту виготовляються дипломи, які вручаються переможцям та призерам обласного етапу конкурсу.

Щорічно спостерігається тенденція до збільшення наукових робіт юних дослідників МАН:

Кількісні показники учнів-членів МАН, які проходили конкурс-захист науково-дослідницьких робіт на базі університету в 2009-2013 роках

Навчальний рік	2009	2010	2011	2012	2013
Кількість учнів МАН	81	86	87	152	205

4.1. Доуніверситетська підготовка

Актуальність здійснення доуніверситетської підготовки громадян України до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка логічно витікає з необхідності своєчасного формування якісного й професійно зорієнтованого на педагогічні напрями підготовки контингенту абітурієнтів із числа учнів випускних класів загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ). Широке залучення до системи доуніверситетської підготовки школярів Сумської області та суміжних областей сприяє реалізації регіональної політики щодо підготовки фахівців для роботи в сільській місцевості відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1159 від 29 червня 1999 року.

Ці завдання вже багато років якісно та ефективно виконує відділ доуніверситетської підготовки університету, метою роботи якого є проведення організаційних заходів профорієнтаційного, інформаційно-рекламного та громадського спрямування серед учнівської та студентської молоді з метою відбору на навчання обдарованих абітурієнтів; поглиблення та розширення знань обдарованих випускників ЗНЗ з обраного предмета, сприяння свідомому вибору професії, формування умінь творчо мислити при вирішенні теоретичних та експериментальних завдань, формування сучасного наукового світогляду, систематизації здобутих знань із дисциплін, які є профільними під час вступу до вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Цілеспрямована доуніверситетська підготовка суттєво впливає на конкурсну ситуацію та на якісний склад першокурсників, про що свідчить статистика прийому, тому університет зацікавлений у подальшому її розвитку, продовженні поглибленої підготовки школярів та молоді й формуванні їх як майбутніх учителів; налагодженні та зміцненні контактів із різними освітніми закладами Сумської області та України.

Підготовчі курси в СумДПУ імені А. С. Макаренка створені за наказом ректора та діють на підставі Ліцензії МОН України серія АЕ № 270952 від 02.07.2013 року і надають послуги згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 796 від 28.08.2010 р. «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належить до державної і комунальної форми власності». Курси працюють на основі самоокупності за рахунок коштів, що надходять від слухачів як оплата за навчання.

Підготовка абітурієнтів здійснюється за допомогою таких форм організації навчальної та профорієнтаційної роботи, як:

– вечірні та очно-заочні підготовчі курси, які працюють протягом навчального року – 32 тижні (8 місяців);

– інші форми професійної орієнтації та підготовки молоді до вступу в університет (школи юних предметників, дистанційно-консультативне навчання, гуртки при кафедрах, учнівські олімпіади, співпраця з МАН тощо).

Основними напрямами діяльності підготовчих курсів за звітній період є:

– організація та здійснення підготовки слухачів до зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), творчих конкурсів і вступних іспитів до університету за відповідними навчальними програмами;

– поглиблення знань майбутніх абітурієнтів із загальноосвітніх дисциплін з метою підготовки їх до вступу й подальшого навчання у ВНЗ України;

– організація та координація профорієнтаційної роботи, яка проводиться кафедрами університету в містах та районах області;

– відбір обдарованої молоді та її заохочення до отримання педагогічної освіти (зокрема, через систему предметних олімпіад, участі в роботі МАН тощо);

– об’єднання на спільній навчально-методичній основі існуючих і нових перспективних форм доуніверситетської підготовки;

– вивчення й поширення передового досвіду профорієнтаційної роботи у вищій та середній школах;

– налагодження контактів і зв’язків із ЗНЗ, співпраця та проведення професійної роботи.

Слухачами підготовчих курсів є учні випускних класів системи повної загальної середньої освіти та особи, які мають повну загальну середню освіту.

Навчання на вечірніх та очно-заочних курсах здійснюється з усіх конкурсних предметів і творчих конкурсів на відповідні напрями підготовки. Формується комп’ютерна база даних потенційних абітурієнтів та предметних груп, здійснюється обробка та систематизація документів, облік руху контингенту слухачів.

На вечірніх підготовчих курсах в основному навчаються учні ЗНЗ м. Суми, заняття проходять у вечірні години тричі на тиждень. На очно-заочних курсах заняття проводяться для слухачів Сумської та сусідніх областей двічі на місяць у неділю. Щорічно кількість слухачів ЗНЗ із сільської місцевості перевищує кількість міських школярів (Рис. 4.1.1).

Навчальний процес на підготовчих курсах завершується підсумковою контрольною роботою з кожного предмета у формі тренінг-тестування (пробне тестування). Завдання розроблені у форматі тестових зошитів ЗНО з урахуванням характеристики всіх форм тестових завдань із конкурсних предметів. Пробне тестування проводиться не тільки для слухачів підготовчих курсів, а й для всіх бажаючих випускників ЗНЗ.

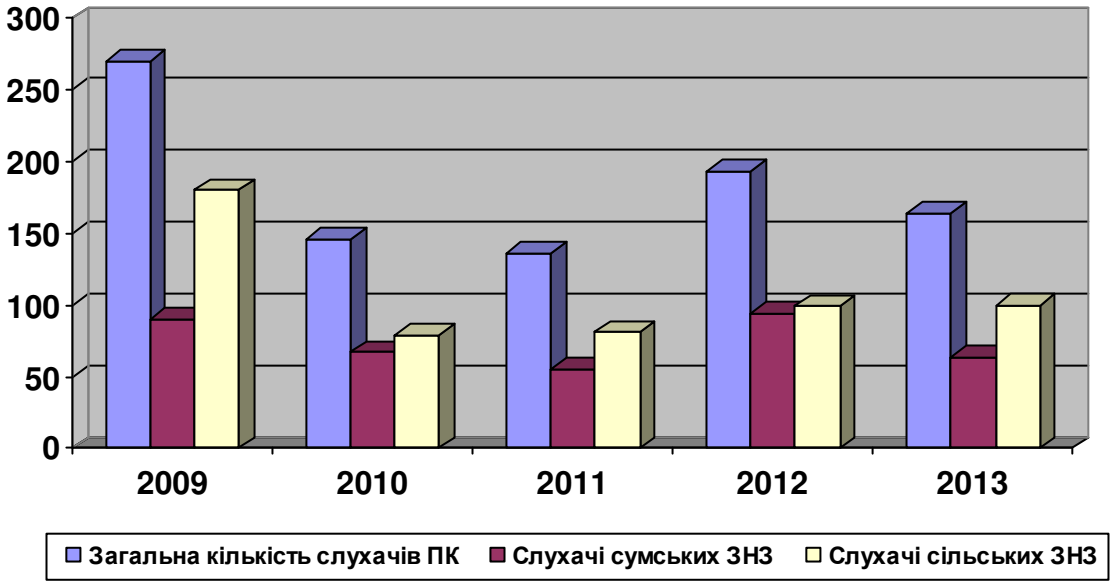

Рис.4.1.1. Контингент слухачів підготовчих курсів за місцем проживання в 2009–2013 роках

Упродовж 2009–2013 навчальних років пробне ЗНО на базі університету пройшли загалом 2300 учнів ЗНЗ Сумської области та м. Суми (табл. 4.1.1).

Таблиця 4.1.1

Кількісні показники абітурієнтів, які пройшли пробне ЗНО на базі підготовчих курсів у 2009–2013 роках

Навчальний рік / Предмет	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012	2012–2013	Разом
Українська мова та література	95	126	112	165	155	653
Історія України	89	156	95	125	113	578
Англійська мова	84	52	42	64	58	300
Біологія	123	69	55	80	88	415
Хімія	15	8	6	15	17	61
Географія	20	11	5	16	12	64
Математика	37	34	22	38	28	159
Фізика	14	16	10	13	17	70
Усього	477	472	347	516	488	2300

Завершальним етапом доуніверситетської підготовки є підсумкова атестація з біології, хімії, географії, математики, фізики, яка проводиться предметними комісіями університету в письмовій формі за тестовими технологіями з оцінюванням навчальних досягнень слухачів за 20-бальною

шкалою. Програми й завдання підсумкового контролю знань слухачів доуніверситетської підготовки розробляються відповідними предметними комісіями й затверджуються ректором університету.

За результатами успішної підсумкової атестації проводиться нарахування від 2 до 20 додаткових балів до конкурсної суми балів із фахової дисципліни.

Згідно з Умовами прийому до ВНЗ у 2011, 2012, 2013 роках підсумкову атестацію за природничо-математичними напрямами пройшли 333 випускники підготовчих курсів університету (табл. 4.1.2).

Таблиця 4.1.2

Кількісні показники випускників підготовчих курсів, які пройшли підсумкову атестацію в 2011–2013 роках

Навчальний рік / Предмет	2010–2011	2011–2012	2012–2013	Загальна кількісь
Біологія	45	62	90	197
Хімія	5	10	17	32
Географія	10	5	1	16
Математика	21	23	13	57
Фізика	11	12	8	31
Усього	92	112	129	333

Усі випускники підготовчих курсів, які в рік вступу в повному обсязі виконали навчальні плани доуніверситетської підготовки, згідно з Правилами прийому до СумДПУ імені А. С. Макаренка, мали право на першочергове зарахування.

З метою налагодження системи профдобору талановитих випускників шкіл, які мають нахил до педагогічної діяльності, в університеті функціонує «Школа юного математика», «Школа юного фізика» та «Школа юного хіміка».

Запроваджено дистанційно-консультативну форму допомоги учням із проблематики історичних та хімічних дисциплін, яка дає змогу школярам здійснити перевірку своїх знань у процесі підготовки до ЗНО.

У процесі проведення профорієнтаційної роботи системно реалізуються такі заходи інформування абітурієнтів через засоби масової інформації, як: інтернет-сайт та інформаційні стенди університету; газети «Сумщина», «Ваш шанс», «Данкор», «Панорама», «Ярмарок», «Сотня», «В каждый дом», «В двух словах»; університетська газета «Гаудеамус»; радіоканали «Топ-радіо», «Авторадіо», «Русское радио», «FM», «Шансон», обласне радіо; місцевий канал телебачення «Відікон»; аудіореклама центрального ринку, універмагу «Київ». Щорічно готуються до видання інформаційно-рекламні буклети з питань

організації та роботи відділу доуніверситетської підготовки, підготовчих курсів, інформаційні пакети з рекламною продукцією передаються в кожний ЗНЗ м. Суми та області.

Традиційно на початку кожного навчального року на підготовчих курсах із метою детальнішого ознайомлення з навчальним закладом та його керівництвом, з умовами вступу, переліком напрямів підготовки (спеціальностей), навчальною базою університету проводиться День відкритих дверей.

Значна профорієнтаційно-інформаційна робота здійснюються студентами старших курсів усіх факультетів та інститутів під час проходження педагогічної практики. Студенти-практиканти виступають перед школярами ЗНЗ м. Суми, Сумської області з інформацією про досягнення та історію університету, напрями підготовки та спеціальності, роботу підготовчих курсів.

Таблиця 4.1.3

Контингент слухачів підготовчих курсів університету в 2009–2013 роках

Навчальний рік / Показники	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012	2012–2013	Загальна кількість
Навчалися на підготовчих курсах	270	146	136	193	164	909
Закінчили підготовчі курси	267	120	107	155	152	801
Вступили до університету	171	71	63	106	74	478

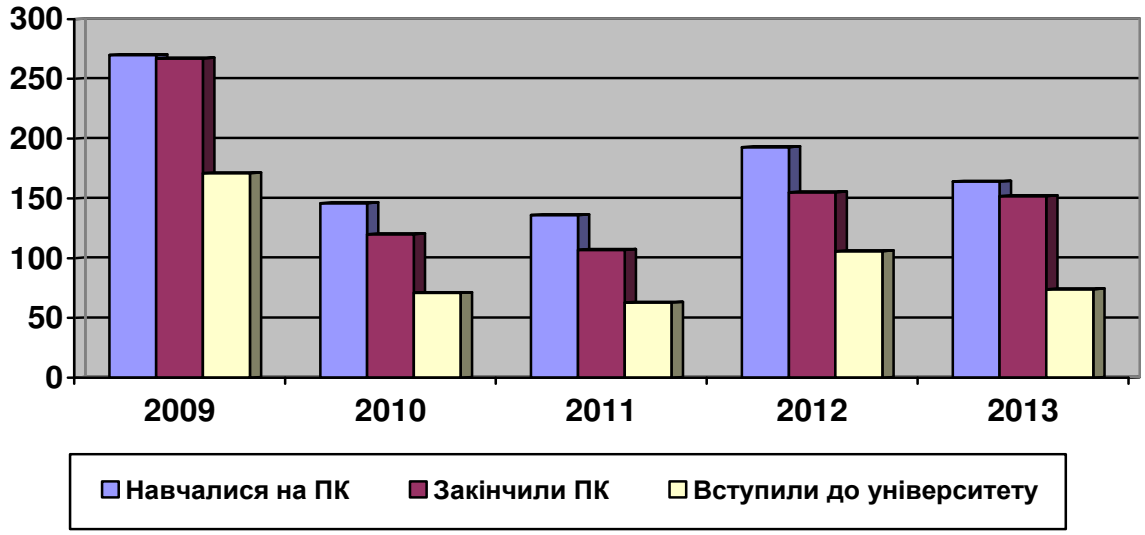

Рис.4.1.2. Динаміка змін контингенту слухачів підготовчих курсів університету в 2009–2013 роках

Проаналізувавши динаміку змін слухачів підготовчих курсів протягом 2009-2013 навчальних років, можна зробити висновок, що зменшення кількості слухачів упродовж останніх років пояснюється здебільшого складною демографічною ситуацією та фінансово-економічною кризою країни.

Протягом звітного періоду більше ніж 60% випускників підготовчих курсів були зараховані до складу студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка (табл. 4.1.4, Рис. 4.1.3). На основі опитування, яке проводиться на початку наступного навчального року, більшість випускників підготовчих курсів стали студентами інших ВНЗ, наприклад, міст Києва, Харкова, Одеси, Львова, Дніпропетровська. Це свідчить про те, що підготовка до вступу у вищі навчальні заклади України в нашому університеті дає можливість майбутнім абітурієнтам підвищити свій рівень знань для проходження ЗНО та отримати якісну підготовку для подальшого вступу до ВНЗ України.

Таблиця 4.1.4

Якісний склад контингенту слухачів підготовчих курсів у 2009-2013 роках

Навчальний рік	Вечірні курси	Очно-заочні курси	**Усього слухачів**	Слухачі сумських ЗНЗ	Слухачі сільських ЗНЗ	Закінчили підготовчі курси	Зараховано з курсів		
							на бюджетній основі	на комерційній основі	**Загальна кількість**
2008-200	135	135	**270**	90 *33%*	180 *67%*	267	95 *36%*	76 *28%*	**171** ***64%***
2009-2010	70	76	**146**	67 *48%*	79 *52%*	120	48 *40%*	23 *20%*	**71** ***60%***
2010-2011	43	93	**136**	55 40%	81 60%	107	51 *48%*	12 *12%*	**63** ***60%***
2011-2012	97	96	**193**	94 *49%*	99 *51%*	155	70 *46%*	36 *23%*	**106** ***69%***
2012-2013	65	99	**164**	64 *39%*	100 *61%*	152	56 *37%*	18 *13%*	**74** ***50%***

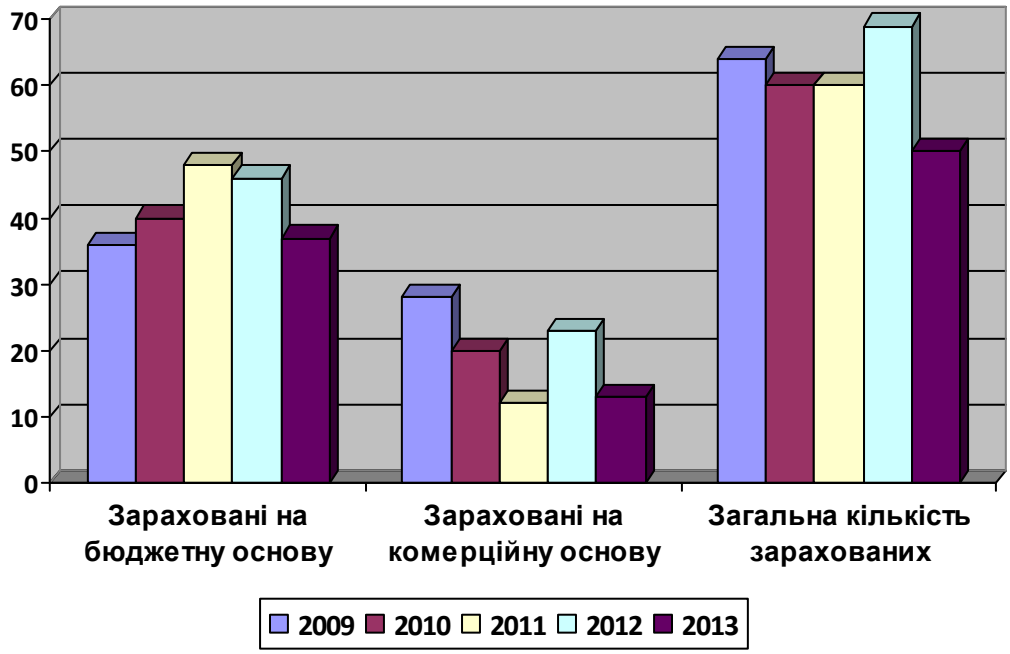

Рис. 4.1.3. Відсоткові показники випускників підготовчих курсів, зарахованих до СумДПУ імені А. С. Макаренка в 2009–2013 роках

Удосконалення механізмів професійної орієнтації учнівської молоді здійснюється на підготовчих курсах у системі вищої освіти, які забезпечують реалізацію потреб осіб, котрі бажають здобути вищу освіту, і потреб держави у відповідних кадрах вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації. Доуніверситетська підготовка є важливою ланкою навчально-виховного процесу, і збереження підготовчих курсів відповідає основним завданням МОН України щодо розвитку системи підготовки до вступу у ВНЗ України.

4.2. Інформаційно-рекламна діяльність

З метою інформування громадськості про діяльність Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка на теренах Сумщини та України, знайомства потенційних абітурієнтів, випускників шкіл та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації та їх батьків з основними напрямами підготовки фахівців, залучення на навчання кращих випускників, зорієнтованих на отримання педагогічної професії, структурними підрозділами університету проводиться робота щодо розміщення інформаційно-презентаційних матеріалів у довідниках та каталогах загальнодержавних, регіональних та обласних друкованих та електронних виданнях міст Києва, Тернополя, Суми, Калуша, Івано-Франківська, Курська тощо, а з метою залучення на навчання іноземних громадян – відповідна робота проводиться і в

країнах як близького, так і далекого зарубіжжя: Росії, Узбекистані, Туркменії, Азербайджані, Туречини, Палестині, Литві та Латвії.

Із 2009 року стала традиційною участь СумДПУ імені А. С. Макаренка в освітньо-інформаційному проекті «ВИЩА ШКОЛА», який проводиться спільно з газетою «Панорама» для всебічного інформування абітурієнтів міста Суми та Сумської області про провідні вищі навчальні заклади, їх популяризацію та знайомство з новими спеціальностями та методиками навчання.

З метою популяризації педагогічної професії систематично надається інформація про університет в ефірі місцевих радіо та телеканалів: прямі ефіри ректора, директорів та деканів; трансляції цікавих заходів та подій, які відбуваються в університеті, спортивних змагань, розміщення реклами про особливості та умови вступу та підготовки майбутніх фахівців.

Ректором університету започаткований цикл телепередач *«Майбутнє Сумщини в долонях учителя»* про університет, його здобутки, висвітлення матеріалів про кращих випускників СумДПУ імені А. С. Макаренка, які досягли високих результатів на педагогічній ниві, нагороджені урядовими, галузевими освітянськими нагородами, та з метою проведення профорієнтаційної роботи серед випускників шкіл. щодо залучення їх на навчання до університету.

Університет має власний сайт, на якому щоденно оновлюється інформація про цікаві події, студентське життя, наукові досягнення; міжнародні, всеукраїнські, регіональні науково-практичні конференції; семінари, надаються анонси про цікаві заходи, на які запрошуються учні шкіл із метою проведення профорієнтаційної роботи.

Відділ доуніверситетської підготовки разом із директоратами та факультетами є постійними учасниками щорічної виставки «Абітурієнт», яка проводиться на базі торгово-промислової палати та має за мету – ознайомитиучнів шкіл Сумщини та студентів вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації з умовами вступу до університету та популяризацію професії учителя. Структурні підрозділи університету готують інформаційно-рекламні буклети з інформацією про факультети та інститути, міжнародну діяльність, участь у виставках і презентаціях; макетують оригінальні довідкові видання, календарі, закладки; готують стенди для виставкової університетської експозиції.

Змістовна інформаційна робота проводиться членами приймальної комісії, психологічною службою, студентським самоврядуванням, спортивним клубом та в навчально-консультаційними пунктами міст Путивля та Лебедина.

Із 2011 році прізвище ректора університету занесене до *Золотої Книги України «Золотий фонд нації»*, мета якої інформувати громадськість про достойні імена людей, які своїм життям і діяльністю є зразками справжніх державників, які творили наше минуле і творять успішне сьогодення.

5. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

5.1. Ліцензування та акредитація

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, як інноваційний навчальний заклад за останні роки суттєво розширив поле освітньої діяльності. За 2009–2013 роки університет успішно пройшов планові акредитаційні експертизи та здійснив ліцензування нових напрямів підготовки і спеціальностей.

У **2009** році черговий раз акредитовані напрями підготовки (спеціальності):

1. Початкове навчання (ОКР бакалавр, спеціаліст)
2. Українська мова та література (ОКР бакалавр, спеціаліст)
3. Математика (ОКР спеціаліст)
4. Фізика (ОКР бакалавр, спеціаліст)
5. Біологія (ОКР бакалавр, спеціаліст)
6. Музика (ОКР бакалавр, спеціаліст, магістр)
7. Хореографія (ОКР бакалавр, спеціаліст)
8. Фізична культура (ОКР бакалавр, спеціаліст).

Уперше акредитовані: фізика (ОКР магістр), соціальна педагогіка (ОКР магістр).

У **2010** році відповідно до рішення ДАК від 24 червня 2010 року (протокол № 84) університет визнано акредитованим за статусом вищого навчального закладу IV рівня.

Також у **2010** році одержані ліцензії на надання освітніх послуг за спеціальностями:

7.010103 Дефектологія
8.010103 Хореографія

Повторну акредитацію пройшли напрями підготовки (спеціальності):

8.000005 Педагогіка вищої школи
6.010100 Дефектологія
8.010202 Фізична реабілітація
8.010203 Олімпійський професійний спорт

Уперше акредитовані:

8.010103 Українська мова та література

8.010103 Російська мова та література

У **2011** році отримані ліцензії на надання освітніх послуг за спеціальностями:

6.040302 Інформатика*

7 14010301 Туризмознавство

8.010103 Мова та література (англ., німецька)

8.010102 Початкова освіта

8.01010501 Корекційна освіта (логопедія)

Повторну акредитацію пройшли напрями підготовки (спеціальності):

7.070101 Фізика

8.010103 ПМСО Фізика

Уперше акредитовані:

6.020107 Туризм

8.010103 ПМСО Хореографія

7.010103 Логопедія

У **2012** році отримані ліцензії на надання освітніх послуг за спеціальностями:

7.01010101 Дошкільна освіта

8.01010101 Дошкільна освіта

8. 14010301 Туризмознавство

Повторну акредитацію пройшли напрями підготовки (спеціальності):

8.010103 Математика

6.020205 Образотворче мистецтво

7.020205 Образотворче мистецтво

7.010105 Корекційна освіта (олігофренопедагогіка)

6.030103, Практична психологія

7.030103 Практична психологія

7.010103 Мова і література (російська,англійська,німецька)

Уперше акредитовані:

1.4010301 Туризмознавство

6.010101 Дошкільна освіта

У **2013** році отримані ліцензії на надання освітніх послуг з:

- підготовки громадян України до вступу до ВНЗ;
- підготовки іноземних громадян до вступу до ВНЗ;
- підготовки іноземних громадян за акредитованими напрямами.

Повторну акредитацію пройшли напрями підготовки (спеціальності):

6.010106, 7.01010601	Соціальна педагогіка
7.01020201	Спорт
7.01020302	Фізична реабілітація
6.020302, 7.02030201, 8.02030201	Історія
6.040101,7.04010101, 8.04010101	Хімія
6.040102, 7.04010201, 8.04010201	Біологія
6.040104, 7.004010401,8.04010401	Географія
8.18010020	Управління навчальним закладом

Уперше акредитовані:

7.01010101, 8.01010101	Дошкільна освіта
8.010102	Початкова освіта
8. 14010301	Туризмознавство
8.01010501	Корекційна освіта (логопедія)
8.010103	Мова та література (англ.)
8.010103	Мова та література (німецька).

Динаміку розширення спектру освітньої діяльності університету за звітний період показано на рисунку 5.1.

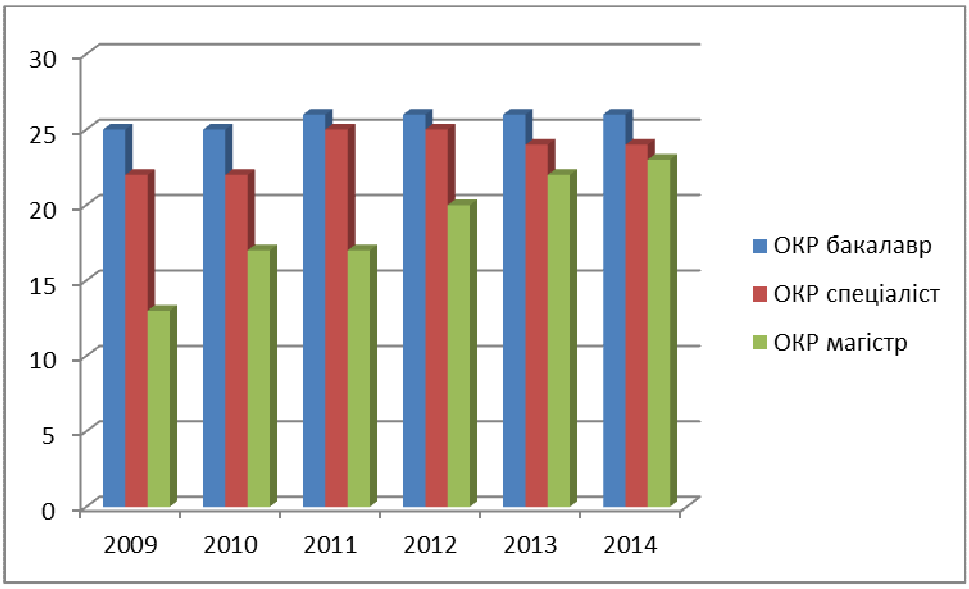

Рис. 5.1. Динаміка кількості ліцензованих напрямів підготовки та спеціальностей

Узагальнені показники роботи університету щодо ліцензування та акредитації освітньої діяльності наведені в таблицях 5.1.1., 5.1.2.

Таблиця 5.1.1.

Динаміка зміни ліцензованого обсягу за освітньо-кваліфікаційними рівнями

	Навчальний рік				
	2009-2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Загальний ліцензований обсяг	**5846**	**5874**	**6024**	**5899**	**5034**
Денна форма навчання:	***3009***	***3067***	***3127***	***3112***	***2987***
– ОКР бакалавр	1515	1535	1565	1535	1490
– ОКР спеціаліст	1265	1305	1320	1285	1170
– ОКР магістр	229	227	242	292	327
Заочна форма навчання	***2837***	***2827***	***2897***	***2787***	***2047***
– ОКР бакалавр	1365	1365	1415	1385	1045
– ОКР спеціаліст	1275	1275	1290	1225	825
– ОКР магістр	197	187	192	177	177

Таблиця 5.1.2.

Загальна кількість ліцензованих та акредитованих напрямів підготовки (спеціальностей) у 2009-2014 р.р.

Рік	**Кількість ліцензованих напрямів підготовки (спеціальностей)**			**Кількість акредитованих напрямів підготовки (спеціальностей)**		
	ОКР бакалавр	**ОКР спеціаліст**	**ОКР магістр**	**ОКР бакалавр**	**ОКР спеціаліст**	**ОКР магістр**
2009	25	22	13	25	21	11
2010	25	22	17	25	22	13
2011	26	25	17	25	24	17
2012	26	25	20	25	25	18
2013	26	24	22	25	24	20
2014	26	24	23	25	24	22

У **2014** році розпочато підготовку щодо акредитації тих напрямів і спеціальностей, у яких закінчується термін дії сертифікатів та ліцензії.

Наразі підготовка фахівців здійснюється на підставі ліцензії Серія АЕ № 270952 від 02.07.2013 року, яка надає право провадження освітньої діяльності підготовки бакалаврів за 26 напрямами, спеціалістів за 24 спеціальностями, магістрів – за 23 спеціальностями.

Згідно із зазначеною вище ліцензією університет також здійснює:

– підготовку до вступу у вищі навчальні заклади громадян України (ліцензований обсяг 300 осіб);

– підготовку іноземних громадян до вступу у вищі навчальні заклади (ліцензований обсяг 100 осіб);

– підготовку іноземних громадян за акредитованими напрямами (спеціальностями) (ліцензований обсяг 100 осіб);

– підвищення кваліфікації за акредитованими напрямами (спеціальностями) (ліцензований обсяг 150 осіб);

– перепідготовку спеціалістів за 15 спеціальностями.

5.2. Формування контингенту студентів

З метою якісного та результативного формування контингенту студентів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка створена структурно-функціональна система забезпечення профорієнтаційної роботи, фахового відбору та прийому абітурієнтів за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями: приймальна комісія університету та відбіркові комісії факультетів й інститутів, відділ доуніверситетської підготовки, підготовчі курси.

Приймальна комісія працює на засадах демократичності, прозорості та відкритості відповідно до законодавства України, Умов прийому до вищих навчальних закладів України, правил прийому до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Статуту університету та положення про Приймальну комісію.

Починаючи з 2009 року, прийом на навчання до університету громадян України для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр здійснюється на основі сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання абітурієнтів, які отримали атестат із 2007 року.

З метою ефективного проведення вступної кампанії, чіткого конкурсного відбору та зарахування абітурієнтів протягом усього періоду здійснювалась автоматизована реєстрація абітурієнтів та конкурсний відбір. Списки учасників конкурсу оприлюднювалися на інформаційних стендах приймальної комісії та веб-сайті університету. Зарахування абітурієнтів відбувалося прозоро на засіданнях приймальної комісії. Приймальна комісія забезпечувала рівні права абітурієнтів на вступ до університету.

Державне замовлення доведене СумДПУ імені А. С. Макаренка на підготовку бакалаврів, спеціалістів та магістрів виконувалося в такому обсязі, рис. 5.2.1. та 5.2.2.

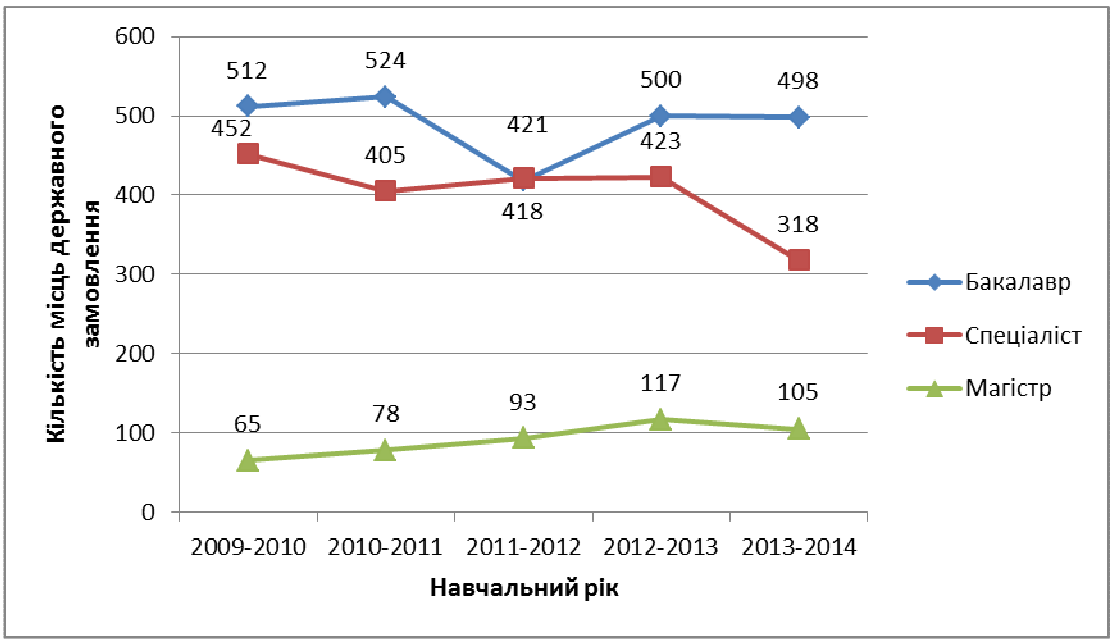

Рис. 5.2.1. Кількість місць державного замовлення денної форми навчання за 2009–2013 роки.

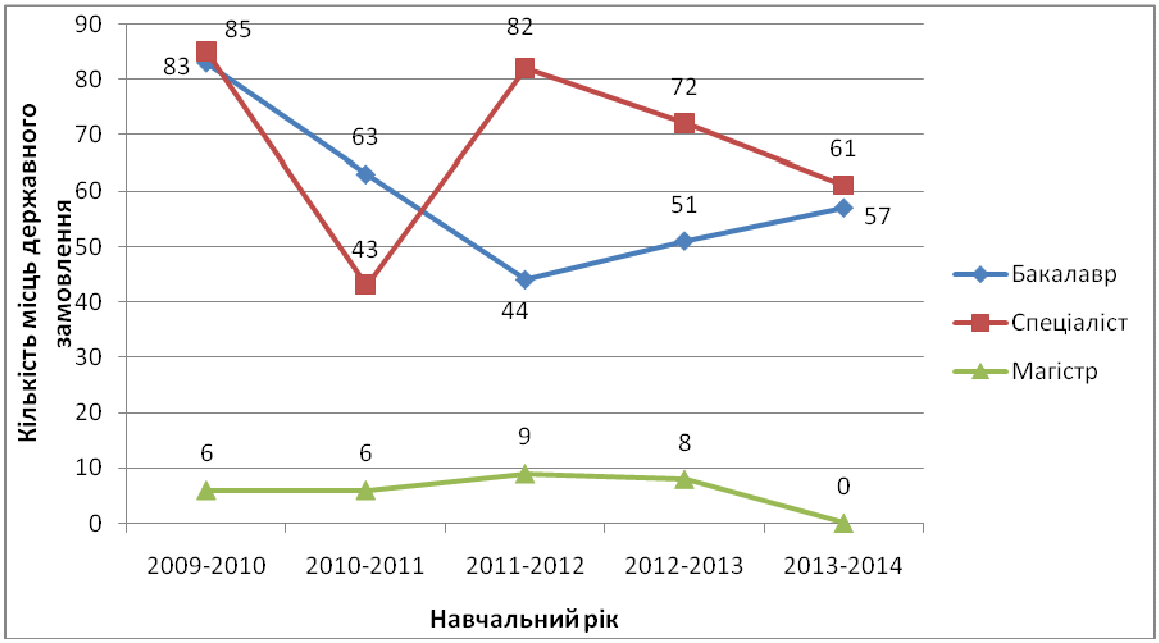

Рис. 5.2.2. Кількість місць державного замовлення заочної форми навчання за 2009-2013 роки

Доцільно зазначити, що кількість місць державного замовлення за останні п’ять років на денну форму навчання зменшилася в цілому. Проте упродовж останніх двох років їх кількість змінювалася не суттєво. Щодо заочної форми навчання, то тут дещо складніша ситуація. Для ОКР бакалавр за останні три роки спостерігалася тенденція зменшення кількості бюджетних місць, тоді як для ОКР спеціаліст їх кількість зростала. У 2013 році місця державного замовлення для ОКР магістр не надавалися.

На зацікавленість абітурієнтів університетом впливали такі фактори: можливість продовження навчання після бакалаврату в магістратурі, наявність місць державного замовлення, можливість працевлаштування.

Таблиця 5.2.1.

Динаміка кількості поданих заяв до університету

Показники	Навчальний рік				
	2009–2010	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014
Подано заяв					
За денною формою навчання	3389	3117	2806	3664	3925
За заочною формою навчання	689	395	354	301	396

Конкурсна ситуація за період із 2009 р. до 2013 р. відповідно до кількості місць державного замовлення, доведеного МОН України за ОКР бакалавр денної та заочної форм навчання, виглядала таким чином, рис.5.2.3:

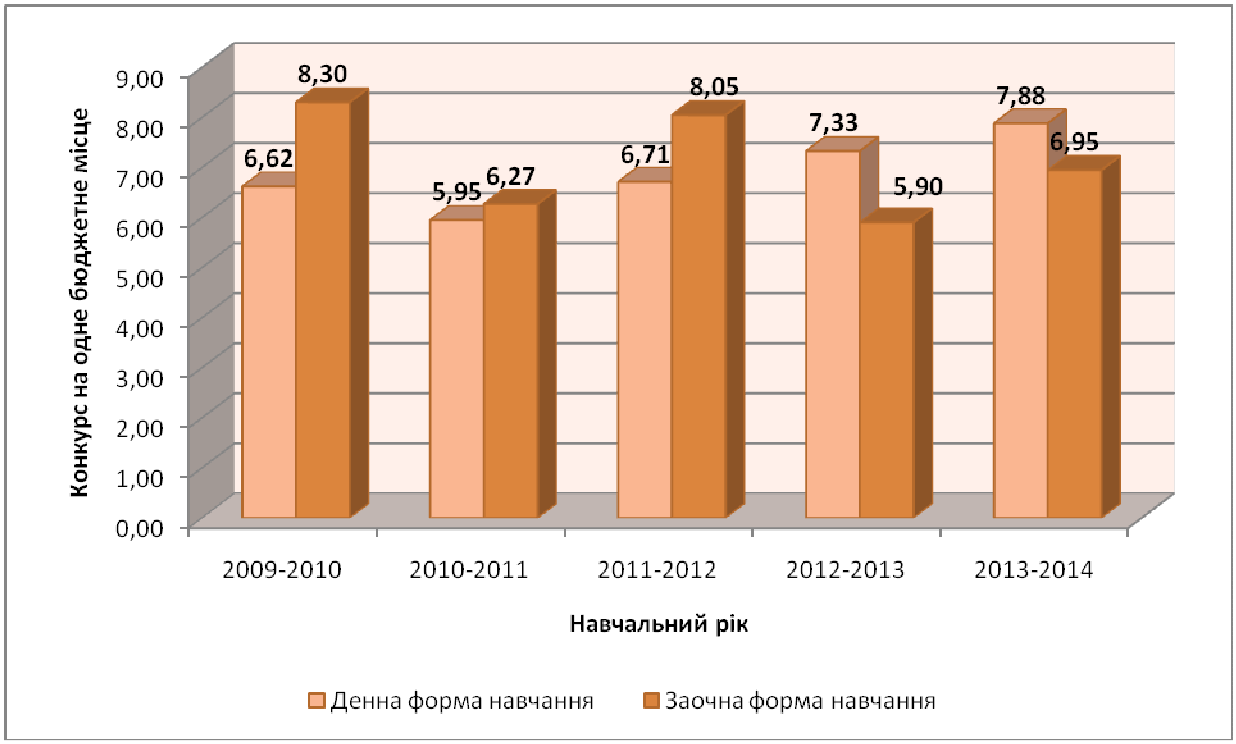

Рис. 5.2.3. Конкурсна ситуація за 2009–2013 роки при вступі на навчання за ОКР бакалавр, денна форма навчання

За результатами вступних кампаній у період 2009–2013 роки спостерігається наступна динаміка кількості зарахованих абітурієнтів за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст та магістр денної та заочної форм навчання, яка представлена на рисунках 5.2.4, 5.2.5, 5.2.6.

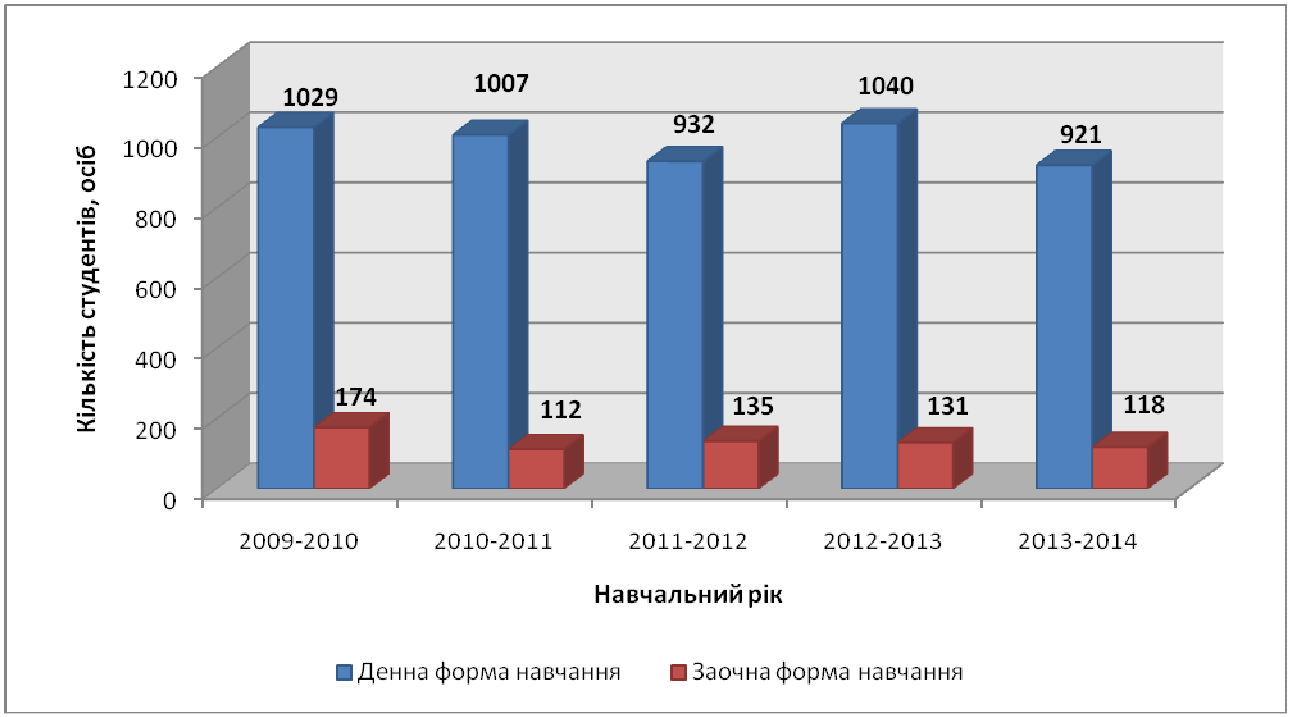

Рис. 5.2.4. Кількість студентів, зарахованих на навчання за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями на місця державного замовлення в 2009–2013 роках

Рис. 5.2.5. Кількість студентів, зарахованих на навчання за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями за кошти фізичних та юридичних осіб у 2009–2013 роках

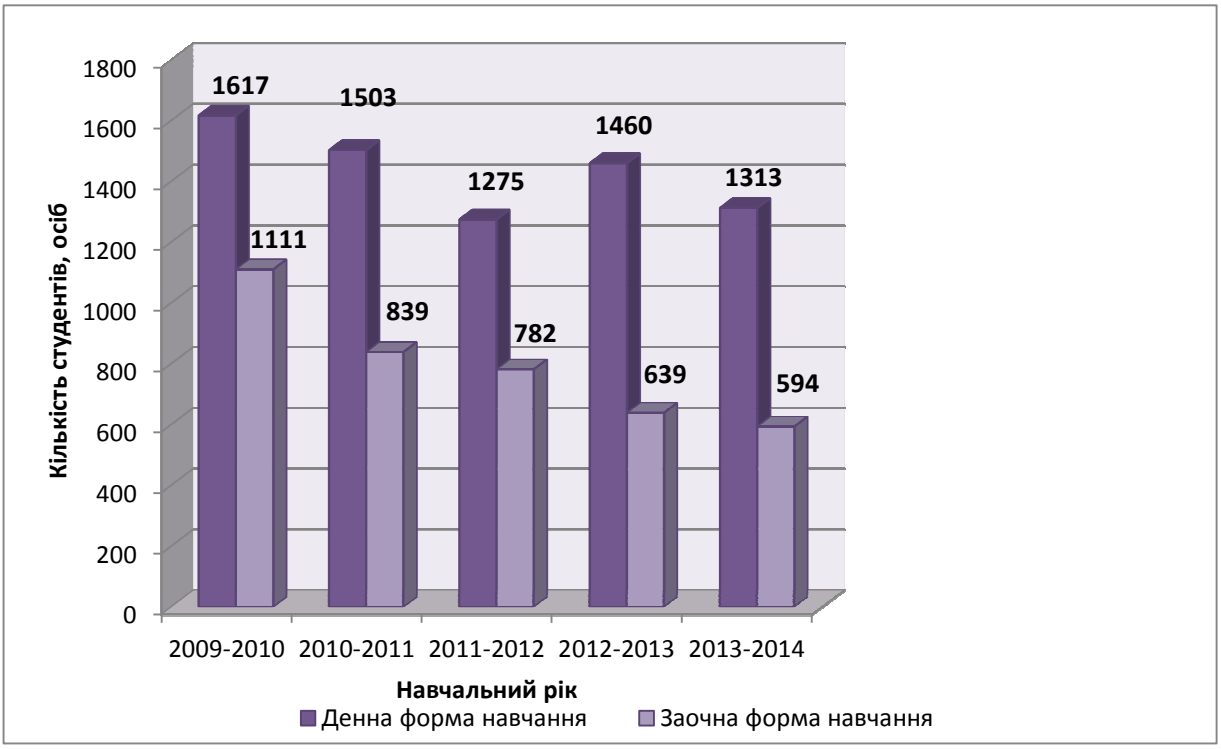

Рис. 5.2.6. Кількість студентів, зарахованих на навчання за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями в 2009–2013 роках

Аналізуючи результати вступу за останні роки, можна відзначити деяке зменшення зарахованих абітурієнтів на навчання за ОКР бакалавр. Передовсім, це пов'язано із зменшенням контингенту вступників, а також можливістю у абітурієнтів широкого вибору вступу за 15 напрямками підготовки та спеціальностями.

Необхідно відзначити, що певну кількість абітурієнтів, які вступають на навчання до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, становить сільська молодь, частина якої вступила на навчання за цільовим направленням. Зарахування вступників за цільовим направленням здійснюється за окремим конкурсом, який організовується за кожним напрямом підготовки з урахуванням обсягу державного замовлення та встановленої квоти відповідним регіонам.

У 2013 році університет отримав ліцензію на підготовку іноземних громадян за акредитованими напрямами (спеціальностями) в кількості 100 місць ліцензованого обсягу. За результатами вступної кампанії 2013 року на навчання було зараховано 22 іноземних громадяни.

5.3. Науково-методичне забезпечення навчального процесу. Оновлення змісту підготовки фахівців. Впровадження ЄКТС

У Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка постійно оновлюється зміст підготовки фахівців.

Згідно з вимогами ECTS перелік, порядок та обсяг вивчення навчальних дисциплін в умовах КМСОНП визначає навчальний план, який створюється на основі вимог галузевого стандарту підготовки фахівців із напряму підготовки (спеціальності), а індивідуальний порядок навчання студента регулює індивідуальний навчальний план.

На основі цього на базі галузевих стандартів у СумДПУ імені А. С. Макаренка в 2010 році було розроблено навчальні плани спеціальностей, оформлення яких було виконане відповідно до форми, схваленої Міністерством освіти та науки України форми.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік відповідно до навчальних планів методичним сектором навчального відділу складаються робочі навчальні плани спеціальностей. У робочих навчальних планах враховується динаміка потреб ринку праці регіону, побажання студентів (починаючи з 2009-2010 н. р. – дисципліни вільного вибору студента).

Начально-виховна робота університету здійснюється відповідно до Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу в СумДПУ імені А. С. Макаренка (2013 – нова редакція), розробленого згідно з наказом МОН України № 774 від 30.12.2005 року «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» та інших нормативно-правових актів про організацію навчально-виховного процесу.

Кредитно-модульна система навчання в університеті спланована за роками навчання, заснована на самостійному засвоєнні кожним студентом числа кредитів, що відповідають змісту кредитно-модульних програм навчальних дисциплін і проходження практик. Вона дозволяє індивідуалізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів за змістом, методами та засобами навчальної роботи й за темпами просування до заданого, відповідно до світових стандартів рівня і якості освіти на різних етапах її розвитку у ВНЗ. Кредитно-модульна система навчання реалізується з урахуванням принципів, що враховують основні особливості модульного навчання, та організації системи навчального процесу у ВНЗ і забезпечують академічну сумісність дисциплін.

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначаються університетом. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується у вищому навчальному закладі, реєструється з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

На фото: Студенти та аспіранти фізико-математичного факультету на стажуванні в університеті ім. Яна Кохановського, м. Кельце (Польща)

За останні роки світова спільнота стала свідком активного розвитку студентської мобільності. Академічна мобільність студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка забезпечує доступ до освітніх здобутків провідних країн світу, сприяє розвитку інтеркультурних компетентностей та збільшує шанси на професійну самореалізацію. В університеті академічна мобільність студентів здійснюється на підставі укладення угод про співробітництво з іноземними вищими навчальними закладами та нашим університетом (вищі навчальні заклади-партнери). У Навчально-науковому інституті філології СумДПУ імені А. С. Макаренка працює програма «Au-Pair». Вона передбачає участь студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу (України або за кордоном), проходження навчальної або виробничої практики.

Основними завданнями зазначеної програми є:

– підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки студентів;

– підвищення рівня оволодіння іноземними мовами;

– підтримка соціальних, економічних, культурних взаємовідносин та зв'язків з іншими країнами.

На фото: Заняття в кабінеті ресурсного центру вчителів з англійської мови.

Удосконалення навчально-методичного забезпечення змісту та організації навчання. Організація самостійної роботи студентів

Усі організаційно-координаційні заходи щодо вдосконалення навчально-методичної роботи спрямовані на здійснення фахової підготовки та формування особистості майбутніх фахівців з урахуванням національних інтересів України.

Основним напрямом забезпечення якості освіти в університеті є вдосконалення форм, методів і змісту навчального процесу, створення навчально-методичного забезпечення з кожної дисципліни, посилення ролі самостійної роботи студентів і підвищення рівня їх професійно-практичної підготовки, упровадження болонських ініціатив і нових технологій навчання.

Важливе значення в ланці неперервної системи підготовки фахівців відіграє методична робота. Оскільке систематичне й безперервне підвищення наукового, навчально-методичного рівня роботи викладачів є в наш час

об'єктивною необхідністю, закономірністю розвитку вищої освіти, тому викладачі кафедр широко використовують у практичній роботі цілий арсенал різних методів навчання.

Методична робота викладачів планується відповідно до переліку основних видів методичної роботи педагогічних та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, затвердженого наказом МОН України від 07.08.2002 № 450, і спрямована на розробку та вдосконалення навчально-методичних комплексів дисциплін, впровадження інноваційних педагогічних технологій, активних форм та методів навчання, вивчення та впровадження передового й перспективного досвіду роботи, виховання студентів через аудиторну та позааудиторну роботу.

З метою вдосконалення навчально-методичного забезпечення в університеті використовуються різноманітні форми методичної роботи. Викладачі беруть активну участь у науково-методичних конференціях, методичних семінарах і забезпечують відповідні дисципліни новим матеріалом.

Для методичного забезпечення всіх навчальних дисциплін спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у СумДПУ імені А. С. Макаренка, розроблені навчально-методичні комплекси, тематика кваліфікаційних робіт та методичні вказівки до їх виконання.

Методичні комплекси постійно оновлюються з урахуванням змін у навчальних планах.

З усіх навчальних дисциплін розроблені робочі програми, які мають необхідну структуру та зміст. Робочі програми містять мету та завдання викладання дисципліни, тематичний план, зміст лекційного курсу, теми практичних (лабораторних) занять, зміст самостійної роботи студентів та контрольних завдань для студентів-заочників, форми контролю знань та критерії їх оцінювання, перелік рекомендованої літератури.

Методичне забезпечення до кожної дисципліни, курсових робіт, дипломних робіт та проектів, магістерських робіт з усіх спеціальностей відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми та робочого навчального плану підготовки фахівців відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Також з усіх дисциплін розроблені пакети комплексних контрольних робіт та критерії їх оцінювання, підготовлено навчально-методичне забезпечення для організації самостійної роботи студентів.

Значна увага в університеті приділяється індивідуалізації навчально-виховного процесу та посиленню ролі ***самостійної роботи***, зміні змісту й організації навчання.

Відповідно до умов Болонської декларації в процесі навчання зменшена частка прямого інформування студента й розширене застосування інтерактивних форм роботи студента під керівництвом викладача. Повноцінна самостійна робота студента в лабораторіях, читальних залах, на об'єктах майбутньої професійної діяльності, участь у наукових дослідженнях формує сучасного фахівця, здатного практично застосувати осмислену інформацію і прийняти професійні рішення.

Усі кафедри університету працюють над електронним забезпеченням навчальних дисциплін, що дає можливість студентам оперативніше виконувати необхідні завдання у процесі навчання. Основна увага при удосконаленні навчально-методичного забезпечення приділяється розробці методичних матеріалів для самостійної роботи студентів та виконання ІНДЗ.

Організація самостійної роботи, визначення виду та її форм, критерії оцінювання всіх видів визначені в «Положенні про самостійну роботу студентів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка». Цим положенням визначено зміст самостійної роботи, її предмет, забезпечення системою навчально-методичних засобів, форми самоконтролю з боку студента.

Важливим завданням викладачів нашого навчального закладу є правильна організація самостійної роботи, забезпечення умов успішного її перебігу, що передбачає не лише базову, наукову, а й відповідну педагогічну його підготовку, вміння педагогічно доцільно активізувати пізнавальні сили студентів у навчальному процесі.

В університеті склалася цілісна система забезпечення якості вищої освіти, яка базується на поєднанні високого рівня викладання навчальних дисциплін, організації самостійної роботи з ефективними формами контролю засвоєння знань студентів: поточний контроль, модульний контроль, проведення ректорських контрольних робіт, підсумкової атестації студентів тощо.

Організація роботи навчально-методичної ради

Провідними завданнями діяльності навчально-методичної ради є питання організації навчального процесу за вимогами кредитно-модульної системи, забезпечення навчального процесу нормативними документами та документацією.

У зв'язку з цим навчально-методичною радою університету:

І. Розроблено нормативні документи:

1. »Положення про навчально-методичну раду у СумДПУ імені А. С. Макаренка»;

2. «Положення про дипломну роботу за ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «магістр»;

3. «Положення про курсову роботу»;

4. «Положення про практики у СумДПУ імені А. С. Макаренка»;

5. »Положення про порядок створення та організацію роботи ДЕК СумДПУ імені А. С. Макаренка»;

6. «Положення про кафедру СумДПУ імені А. С. Макаренка»;

7. «Положення про планування та облік науково-педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка»;

8. «Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу у СумДПУ імені А. С. Макаренка (нова редакція – 2013р.)».

ІІ. Розроблена навчальна документація:

1. Зразок структури базового навчального плану за ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» (для дисциплін циклу соціально-гуманітарної підготовки, циклу фундаментальної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, дисциплін професійної та практичної підготовки, обов'язкових для вивчення студентами університету).
2. Методичні рекомендації до створення навчально-методичного комплексу (НМК) з дисципліни.
3. Інструкція про організацію роботи державної екзаменаційної комісії.
4. Загальна схема аналізу відвіданого заняття.

5.4. Інформаційне забезпечення навчального процесу. Бібліотека університету

Удосконалення інформаційної інфраструктури та впровадження в бібліотечну роботу інноваційних технологій здебільшого пов'язано з потребами читачів у сучасних методах пошуку та оперативного отримання інформації. Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» та іншими нормативно-правовими актами визначається необхідність розвитку інформаційного суспільства, орієнтованого на потреби користувачів.

Основною складовою частиною інформаційного ресурсу бібліотеки є її фонд. Документальний фонд Наукової бібліотеки університету є універсальним за змістом, різноманітним ресурсним зібранням документів на різних носіях інформації. Він виступає основою для здійснення бібліотечно-бібліографічного та інформаційного обслуговування науковців, студентів, викладачів, аспірантів.

Книги, журнали, періодичні та продовжувані видання, відповідно до виду видання та тематичної спрямованості змісту, розподілені та зберігаються в окремих фондосховищах згідно з профілем комплектування, галузевою спрямованістю університету та інформаційних потреб користувачів.

Система інформаційного забезпечення навчальної та наукової діяльності університету поєднує як традиційні, так й електронні форми надання інформації. Головне завдання – забезпечити кожному користувачеві можливість повного доступу до інформаційних ресурсів.

Інформаційно-бібліографічний апарат бібліотеки університету разом із традиційними каталогами та картотеками в картковій формі доповнюється електронними джерелами. Електронний каталог – вагома частина електронних ресурсів бібліотеки університету. На сьогодні він містить понад 155 тисяч назв документів, з яких понад 64 тисяч описів періодичних видань України та зарубіжжя.

Зручний та швидкий пошук користувачам надають тематичні картотеки:

– Наш університет у пресі;

– Наукові праці викладачів СумДПУ імені А. С. Макаренка (картотека ведеться з 1931 року);

– Праці студентів університету;

– Краєзнавча картотека «Наш рідний край – Сумщина».

Тематичні картотеки щорічно поповнюються майже 2 500 назвами бібліографічних описів публікаційних документальних джерел.

Користувачам щорічно надається близько 11 000 усних довідок у режимі «Запит – Відповідь».

Архів виконаних письмових (підвищеної складності) довідок функціонує як окрема база даних. Довідки зберігаються як в електронному вигляді, так і в паперовому.

З метою оперативного та повноцінного інформування бібліотекою щорічно проводиться 10 Днів кафедр, 1 День фахівця, 8 Днів інформації, організовується 12 виставок бібліографічних джерел.

З метою удосконалення інформаційної роботи в університеті, бібліотека забезпечує інформаційну підтримку конкретних напрямків наукових робіт, науково-методичної діяльності та виконання профільних запитів користувачів, ефективно використовуючи при цьому бібліографічні ресурси.

Користувачі бібліотеки одержують інформацію комплексно та системно. До обслуговування в сфері науково-інформаційної роботи бібліотеки університету залучені науковці, аспіранти, спеціалісти-освітяни. У роботі використовуються системи ВРІ (вибірково-розподільча інформація) та ДОК (диференційоване обслуговування керівників), колективне (групове) та масове інформування.

На фото: Тематична виставки наукових робіт викладачів університету до Днів науки

ВРІ як раціональна й оперативна форма обслуговування забезпечує можливість слідкування за надходженням літератури з найменшими затратами часу. У системі ВРІ за рік підлягає інформаційному обслуговуванню **70** абонентів, яким направляється в середньому **600** сигнальних карт. У системі ДОК – **8** абонентів, яким у порядку надходження матеріалів надсилається інформація з питань вищої школи. Обсяг наданих інформаційних джерел становить **близько 700** назв.

Мета групового інформування – забезпечення поточною інформацією окремих колективів спеціалістів. Протягом минулого 2013 р. колективним абонентам (кафедрам університету), які працюють над розробкою своїх наукових тем, надійшла інформація у формі **40** бібліографічних списків. Керівники кафедр отримали інформацію щодо **3 934** документів.

Регулярно готуються інформаційні списки літератури. Було підготовлено 12 списків, до яких віднесено **1 347** документальних публікацій. Тематичні списки також відображаються на сайті університету.

Одним із головних напрямів діяльності Наукової бібліотеки університету є формування бібліотечного фонду, оскільки саме фонд виступає основою науково-методичного забезпечення учасників навчально-виховного процесу.

Аналіз формування та збереження фонду Наукової бібліотеки університету **за 2009-2013 роки** дає підстави зробити висновок, що фонд книгозбірні університету залишається приблизно на одному кількісному рівні та становить на 01.01.2014 року **982 315 документів.**

З них: наукових видань – **354 821** документів;
навчальних видань – **574 112** документів;
електронних видань – **1 695** документів.

Протягом **2009-2013 років** Наукова бібліотека постійно оновлювала свої фонди новими виданнями: підручниками, навчальними посібниками, методичними матеріалами, курсами лекцій; інструктивно-методичними матеріалами до практичних, семінарських, лабораторних занять, самостійної роботи; періодичними виданнями тощо. За 2009–2013 роки фонд Наукової бібліотеки поповнено **53 тисячами документів.**

На сьогоднішній день бібліотека університету активно займається процесами доукомплектування. З цією метою проводиться глибокий аналіз укомплектованості навчальних дисциплін, які вивчаються в університеті.

Виконуючи вимоги Міністерства освіти і науки України про навчально-методичне забезпечення навчальних дисциплін по кафедрах, Наукова бібліотека вивчає навчально-методичні комплекси (НМК) кафедр та комплектує бібліотечні фонди згідно з вимогами робочих програм, які відображають перелік рекомендованої навчальної літератури для вивчення дисциплін.

Усього в університеті вивчається **близько 1000 навчальних дисциплін**, переважна більшість із них укомплектована сучасними документами на різноманітних видах носіїв (паперових та електронних), необхідних для забезпечення навчального процесу.

Стан укомплектованості навчально-методичною літературою завдяки використанню в діяльності бібліотеки сучасних інформаційних ресурсів, повністю відповідає потребам навчального процесу.

Головними напрямками наукової-методичної діяльності бібліотеки університету протягом 2009–2013 років були: доступність, актуальність, надійність, своєчасність, системність, максимальна повнота наданої користувачам інформації, а також інтенсивне використання інформаційних ресурсів як основного засобу підвищення якості інформаційного супроводу сучасних процесів оновлення освіти.

Наукова бібліотека приділяла належну увагу науково-методичному забезпеченню науковців університету та студентства всіма необхідними умовами для одержання повного обсягу наукової інформації з вітчизняного та світового інформаційного простору.

На допомогу науково-дослідницькій та творчо-пошуковій роботі протягом 2009–2013 років **кафедри університету щорічно одержували списки літератури** відповідно до наукових тем кафедр. Так за 2013 рік було складено 41 список літератури в кількості 3 200-3 500 інформаційних джерел із комплексних тем кожної кафедри.

Науково-інформаційна діяльність бібліотеки була спрямована на забезпечення фундаментальних досліджень за всіма галузями науки, за узгодженням тематики наукових досліджень кафедр ВНЗ.

Бібліотека університету плідно працювала над створенням науково-допоміжних бібліографічних покажчиків. Користувачі мають змогу використовувати їх як у паперовому, так і в електронному варіанті на сайті університету.

Протягом **2009–2013 років** Науковою бібліотекою були видані **15 науково-допоміжних бібліографічних покажчиків.**

Якість та повнота охоплення залучених матеріалів цих науково-інформаційних документів високо оцінені Державною науково-педагогічною бібліотекою України ім. В.О.Сухомлинського.

Характеризуючи науково-допоміжні бібліографічні покажчики, створені бібліотекою університету, окремо потрібно виділити роботу щодо створення циклу випусків, присвячених працям науковців університету. Починаючи з 2004 року, укладено п’ять випусків «Бібліографічного покажчика друкованих праць науковців університету». Ілюстроване видання доповнене розгорнутими анотаціями. До 5-ти випусків відносено майже 1 300 публікаційних джерел.

Упровадження й розвиток новітніх технологій у діяльності бібліотеки

Основною умовою впровадження інноваційних технологій у роботу бібліотеки є автоматизація бібліотечних процесів. Удосконалення інформаційної інфраструктури та впровадження в бібліотечну роботу інноваційних технологій здебільшого пов’язано з потребами читачів у сучасних методах пошуку та оперативного отримання інформації.

Для виконання всього комплексу робіт з автоматизації в НБ СумДПУ імені А. С. Макарека, починаючи з 2005 року, використовується **автоматизована бібліотечно-інформаційна система УФД. Бібліотека**, яка є однією з найпотужніших комп’ютерних бібліотечних систем в Україні,і характеризується функціональністю, гнучкістю та зручним інтерфейсом.

Електронний каталог, який базується на цій системі, є платформою для створення електронних інформаційних ресурсів бібліотеки. Його обсяг на кінець 2013 року становить понад 155 тисяч назв документів. Усього за останні п’ять років здійснено занесення близько 40 тисяч назв документів. Електронний

каталог бібліотеки працює в режимі реального часу, доступ користувачів до нього здійснюється зі сторінки бібліотеки на університетському сайті.

Великий обсяг робіт постійно виконується щодо ретроспективного занесення до електронного каталогу частини фонду, що активно використовуєтьсяї.

Сьогодні ЕК розглядається не тільки як єдина точка доступу до всіх інформаційних ресурсів бібліотеки, але як інструмент вбудування бібліотеки в інформаційно-освітнє середовище університету. Цей бібліотечний сервіс активно задіяний для розв'язання формальних питань: акредитації й ліцензування спеціальностей, атестації університету, прорахунку книгозабезпеченості спеціальностей та дисциплін.

Бібліотека університету займає активну позицію щодо накопичення, систематизації та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукової спільноти ВНЗ. Із цією метою в 2009 році була створена **«Повнотекстова база праць науковців університету».** Вона надає можливість продемонструвати науковий потенціал навчального закладу та збільшити попит на публікації. На початок 2014 року до неї занесені 614 документів. Протягом 2013 року до цієї бази звернулося 35 000 користувачів.

Позитивним моментом у діяльності бібліотеки університету є поява довідково-інформаційного обслуговування в електронному варіанті. Таке обслуговування користувачів протягом останніх п'яти років досягло позначки майже 12 000 віртуальних довідок.

Активно працюючи над вдосконаленням своєї діяльності, бібліотека велику увагу приділяє інформаційному та змістовому **наповненню WEB-сторінки бібліотеки**, яка функціонує як точка доступу до всіх бібліотечних ресурсів, баз даних, інформаційних послуг. У 2013 році до бібліотечної веб-сторінки звернулося 94 000 користувачів.

На бібліотечній сторінці розміщується інформація різнопланового характеру: відомості про історію бібліотеки, загальна інформація, заходи що проводить бібліотека, електронний каталог, віртуальні виставки та огляди літератури, бюлетені нових надходжень, тематичні списки літератури, електронні бібліографічні покажчики тощо.

У структурі бібліотеки створено **Зал інформаційних технологій** з автоматизованими й підключеними до мережі Інтернет робочими місцями для користувачів.

Застосування новітніх технологій підвищило рівень роботи всіх підрозділів бібліотеки. За наявності **локальної мережі** поетапне впровадження автоматизованого обслуговування користувачів у підрозділах бібліотеки стало реальною справою.

Інструментом управління фондами в бібліотеці є **технологія автоматичної ідентифікації.** Починаючи з 2009 року всі нові надходження до бібліотеки оклеюються штрих-кодом. Ретроспективне опрацювання відбувається одночасно з проведенням ретроспективної каталогізації документів. Для службового використання створені та функціонують бази даних «Читач» та «Книгозабезпеченість навчальних дисциплін».

За останні роки в бібліотеці з'явилася ще одна інноваційна послуга з використанням сучасних технологічних засобів надання інформації через **електронну доставку документів**. У середньому за рік бібліотека отримує та видає на запит користувачів до 1 500 сторінок електронних копій.

У 2013 році бібліотека впровадила безкоштовний доступ до мережі Інтернет за **технологією WI-FI**. Послуга надається в читальних залах бібліотеки і значною мірою вплинула на покращення показників відвідуваності.

У сучасних вимогах освіти бібліотека ВНЗ повинна володіти досить потужним інформаційним потенціалом не тільки на паперових носіях, а й на більш сучасних носіях інформації. Загальна кількість фонду документів на електронних носіях становить 1 695, з них документів на змінних носіях 1 081 примірників, у складі фонду – 45 електронних підручників.

Впровадження інформаційних технологій у практичну діяльність бібліотеки університету дає суттєві позитивні результати з підвищення якості наданих послуг користувачам, дозволяють модернізувати процеси формування бібліотечного фонду та обслуговування, сприяють максимальному задоволенню потреб читачів у форматі якісно нових інформаційно-освітніх послуг.

5.5. Інформаційні засоби забезпечення навчального процесу

Одним з основних завдань підготовки сучасного вчителя є формування в нього професійних компетентностей, серед яких одним із найактуальніших є вміння використовувати інформаційні технології. Тому важливою характеристикою кожного педагогічного університету є кількісний та якісний опис інформаційних засобів, які залучені до організації навчального процесу.

Станом на 1.02.2014 на балансі університету знаходиться 322 комп'ютери, 35 проекторів, 29 ноутбуків, 2 GPS-навігатори, 3 інтерактивні дошки, 2 відеопрезентери і 1 графопроектор.

У 41 навчальній аудиторії встановлено інформаційне обладнання, з них:

– 12 комп'ютерних класів: аудиторії 101, 104, 105, 117, 145, 146, 204, 245, 255, 271, 443, 510а;

– 3 аудиторії з інтерактивними дошками: аудиторії 271, 276, 510а;

– 26 аудиторій з проекторами: 102, 139, 146, 245, 263, 271, 276, 314, 317, 326, 346, 349, 350, 352, 408, 410, 412, 424, 438, 441, 442, 443, 504, 508, 510а, 512;

Викладачі університету також мають змогу використати 11 переносних проекторів.

У 12 комп'ютерних класах розташовані 132 комп'ютери.

10 комп'ютерних класів підключені до мережі Інтернет.

Ще понад 100 комп'ютерів у користуванні студентів та викладачів розташовані в наукових лабораторіях та навчально-методичних кабінетах.

У 2012 році в університеті було проведено високошвидкісний Інтернет та встановлено точку вільного доступу Wi-Fi.

На фото: Комп'ютерні класи кафедри інформатики

Підтримка навчального процесу спеціалізованим програмним забезпеченням. Університет має ліцензії на використання всіх типових операційних систем, антивірусного захисту і програм для роботи бухгалтерії та деканатів. Для забезпечення навчального процесу використовується офісне ПЗ, вільно поширювані програми, а також демоверсії відомих продуктів.

Серед розмаїття програмного забезпечення традиційно використовується ОС Windows, MS Office, програми для перегляду зображень та відео; спеціалізоване ПЗ професійного призначення (Maple, Turbo Pascal 7.0, Borland Delphi 7, Bloodshed Dev-C++, Wise calculator, gPolynom, Trigon, Numlock calculator, Otlichnyk, QSolve, Master function, Graph Drawer, FlatGraph, GraphAnder, Constant21, Sl, Lidnic2, Period_sys, DG, Gran, GeoGebra, Живая геометрия, Математический конструктор, EVB, Adobe Flash, EVB, Eltron, Eltecx, Origin, Компас, Sound Forge, Cubase SX3, Finale, Winamp (Aimp), Media Player Classic, Nero, Sibelius, Finale, AutoCad, CorelDraw, PhotoShop, 3dsMax, Sibelius, ЛогоМіри 2, ПервоЛого, Конструктор мультфільмів, Конструктор ігор, elite Panaboard book, elite Panaboard software, VirtualDub, Statistica).

Традиційно викладачами використовуються проектори, ноутбуки й комп’ютери для проведення лекційних і семінарських занять, спеціалізованих лабораторних робіт і здійснення автоматизованого контролю.

Використання каналів інтернет-зв’язку для спілкування (відео спілкування, електронна пошта тощо) різною мірою здійснюється всіма підрозділами університету під час підготовки кваліфікаційних робіт, перевірки індивідуальних завдань чи організації самостійної роботи.

Вищезазначені програмні засоби та потреба у їх використанні зобов’язують запроваджувати додаткові тренінги та спецкурси. Так, протягом останніх 5 років проводяться курси з підвищення кваліфікації викладачів з питань вивчення шляхів використання ІТ у науковій та професійній діяльності освітян. Програма курсу передбачає вивчення технологій створення сучасних електронних освітніх ресурсів, роботу з наукометричними базами, спілкування каналами ІТ-зв’язку.

Навчання за програмою «Intel*Навчання для майбутнього» в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка започатковано з 2004 року після проведення відповідних тренінгів. Станом на 1.02.2014 на базі СумДПУ імені А. С. Макаренка за Програмою підготовлено 937 студентів, 96 викладачів.

Викладачі університету активно використовують власні електронні розробки: презентації, електронні підручники, тести тощо, причому на всіх без

винятку кафедрах університету. Серед напрацювань варто виділити розробки фізико-математичного факультету (на кафедрі фізики доцентом М. В. Калеником створюються флеш-анімації для підтримки уроків фізики, під керівництвом доцента О. В. Семеніхіної і викладача М. Г. Друшляк розробляються фрагменти уроків математики з комп'ютерною підтримкою, доцентом А. О. Розуменко використовується електронний комплекс, який сприяє вивченню історії математики), розробки факультету мистецтв (викладачем С. Зуєвим було створено і впроваджено в навчальний процес електронний підручник із використання комп'ютерних технологій у музиці).

Аналіз активності використання інформаційних засобів викладачами університету засвідчило, що:

1. Викладачі всіх структурних підрозділів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка використовують інформаційні технології в професійній діяльності.

2. Серед шляхів використання ІТ виділено – використання електронних навчальних матеріалів (презентації, електронні підручники, тести тощо), сучасної техніки (проектори, інтерактивні дошки, комп'ютери тощо), спеціалізованого програмного забезпечення (пакети професійного спрямування, віртуальні лабораторії тощо), спілкування каналами інтернет-зв'язку (електронна пошта, відозв'язок).

3. Започатковано банк електронних навчальних ресурсів, який можна використати в організації самостійної роботи та впровадження дистанційної освіти.

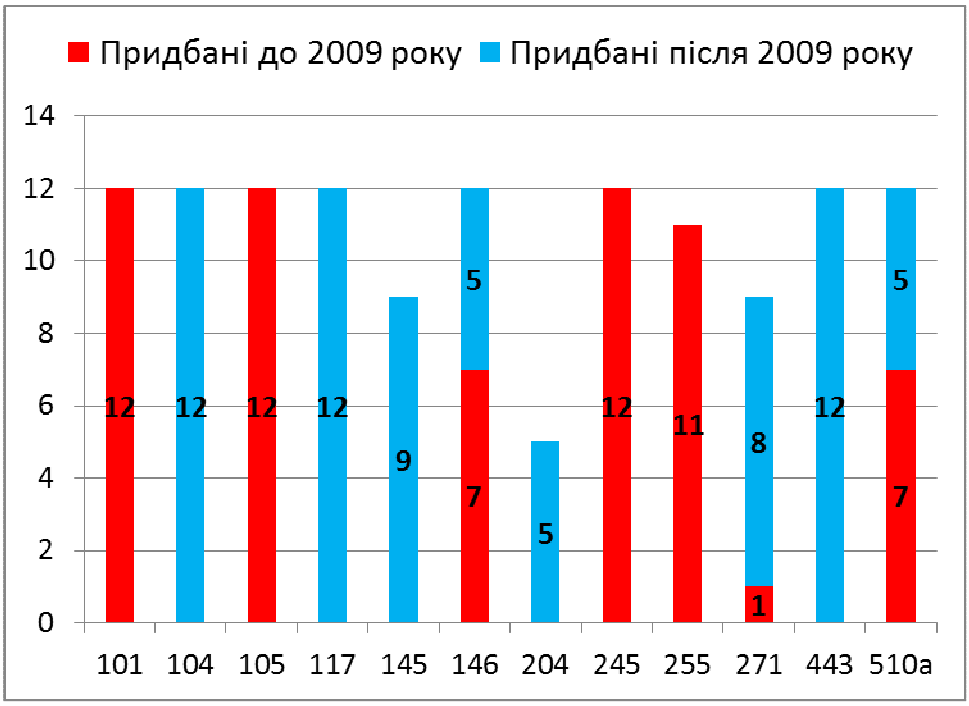

Рис 5.1. Кількість комп'ютерів у комп'ютерних класах

Рис. 5.2. Кількість комп'ютерів у навчальних класах, підключених до мережі Інтернет

5.6. Державна атестація випускників

Державна атестація випускників СумДПУ імені А. С. Макаренка проводиться відповідно до чинного законодавства: закону України «Про вищу освіту», «Положення про організацію навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах», «Положення про порядок створення та організацію роботи ДЕК у СумДПУ імені А. С. Макаренка».

Державна атестація проводиться згідно з навчальними планами – за ОКР «бакалавр», «спеціаліст» у формі державного іспиту або захисту дипломної роботи, за ОКР «магістр» – захисту магістерської роботи. Вимоги до організації виконання, оформлення та захисту дипломних робіт урегульовані положеннями університету про дипломні роботи бакалавра, спеціаліста, магістра. Державні екзамени забезпечені відповідними програмами, які укладені випускаючими кафедрами та затверджені вченою радою університету. Випускаючими кафедрами розроблена тематика дипломних та магістерських робіт, яка постійно оновлюється й відповідає напрямкам наукових досліджень кафедр. Випусковими кафедрами розроблені методичні рекомендації щодо виконання та оформлення дипломних робіт.

До наукового керівництва дипломними та магістерськими роботами залучаються досвідчені викладачі, які мають учене звання та науковий ступінь. Рецензування робіт виконують науковці університету та інших ВНЗ. Дослідження дипломних робіт проходять апробацію, доповідаються на наукових семінарах та конференціях університету, а також – на всеукраїнському рівні. Результати

кращих наукових досліджень студентів-дипломників публікуються у збірниках наукових праць університету та у спеціалізованих наукових журналах.

Формування Державних екзаменаційних комісій здійснюється у відповідності до Положення університету про порядок створення та організацію роботи ДЕК, голови ДЕК рекомендуються з числа висококваліфікованих науково-педагогічних працівників університету та інших ВНЗ і подаються на затвердження до МОН України.

На виконання наказу МОН України від 23.03.2012 року №384 « Про затвердження форм документації з підготовки кадрів у ВНЗ» в університеті оновлена вся нормативна документація з організації роботи ДЕК.

Результати державної атестації випускників бакалаврів, спеціалістів і магістрів наведені на рисунках 5.6.1, 5.6.2, 6.5.3.

Рис. 5.6.1. Успішність випускників університету ОКР «бакалавр» за результатами державних іспитів

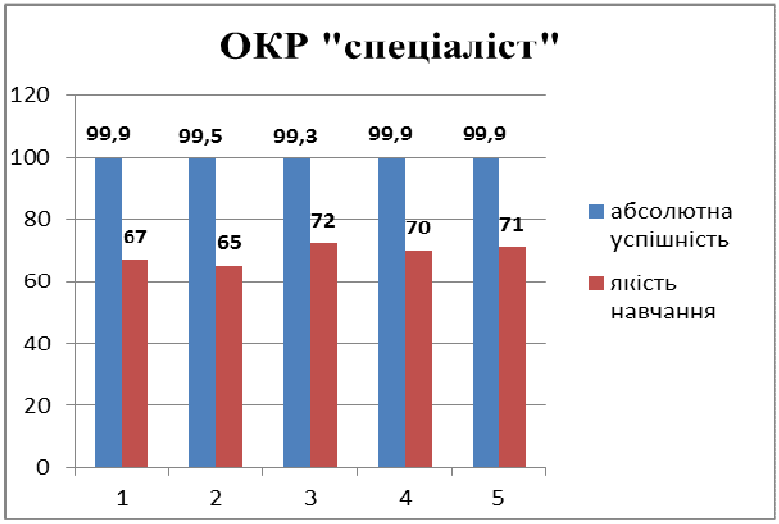

Рис. 5.6.2. Успішність випускників університету ОКР «спеціаліст» за результатами державних екзаменів та захисту дипломних робіт

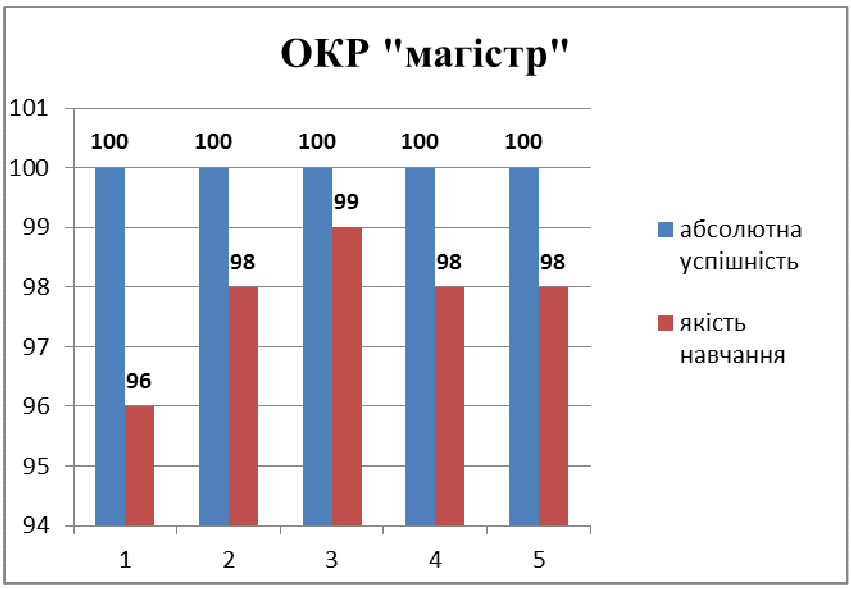

Рис. 5.6.3. Успішність випускників університету ОКР «магістр» за результатами захисту магістерських робіт

5.7. Практична підготовка студентів

Практична підготовка студентів. Навчальні та виробничі практики студентів університету проводяться у відповідності до Положення про проведення практики студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування на базі одержаних у ВНЗ професійних знань умінь і навичок, прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах

Педагогічна практика як форма професійної підготовки студентів є частиною Галузевого освітнього стандарту. Від курсу до курсу тривалість практики збільшується. Досить велика тривалість практики, особливо на старших курсах (6–8 тижнів), надає студенту можливість ефективніше адаптуватися до майбутньої професійної діяльності, сформувати адекватну самооцінку та впевненість у своєму професійному виборі, дозволяє навчитися самостійно планувати свою діяльність.

Випускаючими кафедрами університету розроблені наскрізні програми практичної підготовки фахівців за ОКР «бакалавр».

Наскрізні програми практики ***розроблені*** на основі методичних рекомендацій про проведення практики студентів ВНЗ України, розроблених Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти.

Програми практик відповідають:

– Положенню про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України;

– навчальним планам напрямів підготовки фахівців;
– освітньо-професійним програмам підготовки фахівців;
– кваліфікаційним характеристикам спеціалістів;
– особливостям баз практики.

Навчальні та виробничі практики забезпечені робочими навчальними програмами, методичними рекомендаціями. Викладачами кафедри педагогіки розроблено «Робочий зошит студента-практиканта» для навчальних і виробничих практик студентів педагогічних спеціальностей. Робочими зошитами також забезпечені навчальні практики напряму підготовки 6.010101 Дошкільна освіта, 6. 010102 Початкова освіта, 6.010201 Фізичне виховання*.

Специфіка напрямів підготовки студентів в університеті передбачає залучення широкого спектру баз практик: навчальні заклади, лікувальні установи, організації, підприємства будь-яких форм власності, які забезпечують виконання програми для відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Для успішного проведення педагогічних практик у СумДПУ імені А. С. Макаренка створено ефективну мережу баз навчальних і виробничих практик. У 2009 році університет уклав Угоду з міським управлінням освіти і науки про проведення практики студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка на базі закладів освіти міста Суми, у якій 22 загальноосвітніх навчальних закладів міста було визначено і закріплено як базові для проведення всіх видів педагогічної практики з окремих спеціальностей. Університет має договори з відділами освіти районних державних адміністрацій Сумської області, що дає можливість усім студентам, що мешкають за межами м. Суми або мають цільове направлення, проходити виробничу практику за місцем майбутнього працевлаштування. Університет тісно співпрацює з дошкільними навчальними закладами як м. Сум, так і Сумської області. Вони є навчальними базами для студентів, які навчаються за напрямами підготовки «Дошкільна освіта», «Логопедія», «Практична психологія».

У 2011–2012 започатковано співпрацю з ВНЗ І-ІІ ступенів акредитації – аграрний коледж СНАУ, будівельний коледж, машинобудівний коледж. На їх базі проходять виробничу педагогічну практику студенти спеціальності 7.070101 «Фізика».

Дитячо-юнацькі спортивні школи, спортивні товариства, школа вищої спортивної майстерності є базами для проходження спеціальних тренерських практик студентів напряму підготовки (спеціальності) 6.010201 «Фізичне виховання», 6.010202 «Спорт».

Велика кількість баз практик задіяна в навчальному процесі студентів за напрямами підготовки (спеціальностями) 6.010106 «Соціальна педагогіка»,

6.030103 «Практична психологія». Навчальні й виробничі практики проходять на базі шкіл та дошкільних навчальних закладів; Сумського обласного (та районних) центрів соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді; Сумського обласного центру соціально-психологічної допомоги; соціального гуртожитку для дітей сиріт та осіб, позбавлених батьківського піклування; відділення соціальної та трудової реабілітації інвалідів «Спільнота»; громадської організації «Калинове гроно»; благодійної організації « Вибір», відділення медико-соціальної допомоги підліткам та молоді «Клініка дружня до молоді» в структурі Дитячої поліклініки № 2 КУ «Сумська міська дитяча клінічна лікарня імені Святої Зінаїди» за підтримки Дитячого Фонду ООН/ЮНІСЕФ». 01.10.08 р. між Сумським педагогічним університетом імені А. С. Макаренка та Державним департаментом України з питань виконання покарань у Сумській області було укладено «Договір про проходження практики студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка». Згідно з цим договором студенти спеціальностей 6.010106 «Соціальна педагогіка та практична психологія», 6.030103 «Практична психологія» мають можливість пройти фахову практику в закладах Департаменту з метою подальшого працевлаштування в цій сфері.

Студенти напряму підготовки (спеціальності) 6.010105 «Корекційна освіта (олігофренопедагогіка, логопедія)» отримують практичну підготовку на таких базах: Сумський обласний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів, Сумська обласна дитяча клінічна лікарня та Сумська міська дитяча клінічна лікарня, Сумська спеціальна загальноосвітня школа, Косівщинська та Штепівська спеціальні ЗОШ інтернати.

За напрямом підготовки 6.010203 «Здоров'я людини» (спеціальність 7.(8)01020302 «Фізична реабілітація») практична підготовка студентів здійснюється на базах – Сумська обласна дитяча клінічна лікарня та Сумська міська дитяча клінічна лікарня, районні лікарні, Сумський обласний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів, ЗАТ «Санаторій "Київ"» м. Алушта.

На дитячо-юнацькій базі «Прут» від Центру шкільного туризму та краєзнавства м. Івано-Франківська проходять виробничу практику студенти напряму підготовки 6.140103 «Туризм».

На факультеті мистецтв задіяні наступні бази практик: Палац дітей та юнацтва (6.020202 «Хореографія»), дитяча художня школа ім. М. Лисенка (6.020205 «Образотворче мистецтво»), музеї м. Суми.

Базами навчально-польових практик на природничо-географічному факультеті є університетський ботанічний сад та біологічна база в урочищі «Вакалівщина».

5.8. Працевлаштування випускників

На виконання розпорядження КМ України від 27 серпня 2010 року №1726 «Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» у СумДПУ імені А. С. Макаренка створений «Відділ працевлаштування та професійно-технічної освіти». В університеті розроблено «Положення про працевлаштування випускників Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка».

У відділі працевлаштування та ПТО створена база даних студентів і випускників, які потребують допомоги у працевлаштуванні. База даних постійно оновлюється.

З метою вивчення попиту фахівців із різних спеціальностей на ринку праці Сумської області, відділ працевлаштування та ПТО підтримує постійний робочий зв'язок із потенційними роботодавцями: Управлінням освіти і науки облдержадміністрації, Управлінням освіти і науки Сумської міської ради, відділами освіти райдержадміністрацій та міських рад області, іншими закладами й організаціями.

Щороку університет готує інформацію для кожного районного та міського відділів освіти про чисельність студентів університету, що закінчили середні школи району й навчаються на різних спеціальностях в університеті, навчаються за цільовими направленнями. У свою чергу відділи освіти надсилають вакансії для працевлаштування випускників поточного року, з метою своєчасного реагування на потреби ринку праці.

Також у нашому університеті є спеціальності, які надають можливість випускникам працювати і в інших галузях та структурах, це зокрема соціальні педагоги, практичні психологи, фізичні реабілітологи, спеціалісти з туризмознавства. Випускники університету працюють не тільки в освітніх навчальних закладах, а і в інших підприємствах, організаціях, установах, як державної, так і приватної форми власності.

Постійний зв'язок університету з потенційними роботодавцями дає змогу працевлаштовувати більшість осіб, які звертаються за допомогою в пошуках роботи та укладанні договорів із роботодавцями до відділу працевлаштування та ПТО університету.

Аналізуючи динаміку працевлаштування випускників нашого університету за п'ять попередніх років, треба відмітити, що за останні роки збільшився відсоток працевлаштованих випускників, таблиця 5.8.1.

Таблиця 5.8.1.

2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
70 %	72 %	76 %	80 %	91 %

Рис. 5.8.1. Динаміка працевлаштування випускників ОКР «спеціаліст», «магістр»

Важливу роль відіграє те, що майже 20 % студентів 5 курсу працюють у навчальних закладах області, поєднуючи роботу з навчанням, що є перспективою подальшого працевлаштування після закінчення університету.

На виконання інструктивного листа МОН України від 29.01.2009 року № 4.2–20/179 базами проходження педагогічної практики для студентів випускних курсів є місця майбутнього працевлаштування. Значний досвід щодо працевлаштування випускників накопичений нашим університетом за допомогою організації та забезпечення проходження студентами виробничої практики. Адже вся підготовка студента спрямована на формування не лише гарного фахівця з глибокими і сучасними знаннями, а й особистості, яка вміє працювати в умовах конкурентного середовища.

Після проходження педагогічної практики ми проводимо попередній розподіл випускників, під час якого значна частина молодих фахівців отримує місце майбутнього працевлаштування.

Остаточний розподіл випускників в університеті проходить при безпосередній участі представників Управління освіти і науки Сумської облдержадміністрації та керівників відділів освіти райдержадміністрацій, міських рад, директорів інститутів, деканів факультетів. Під час засідання роботодавці пропонують додаткові робочі вакансії і тому ще певна кількість студентів отримує місця майбутнього працевлаштування.

Таким чином, кожний випускник, який навчається за бюджетним фінансуванням, до закінчення університету отримує направлення на роботу

або ж форму № 3, що дає право на самостійне працевлаштування, згідно з чинним законодавством.

Відповідно до чинного законодавства про підтримку фахівців для роботи в сільській місцевості, спільно з місцевими органами виконавчої влади, запроваджена цільова підготовка вчителів. Метою надання цільового направлення є забезпечення конкретного навчального закладу кваліфікованим фахівцем. Тому майже всі студенти, які навчаються в університеті за цільовим направленням, отримують місце роботи за направленням, таблиця 5.8.2.

Таблиця 5.8.2

Рік	Усього отримали цільові направлення	Працевлаштовані	Самостійне працевлаштування
2009	50	43	7
2010	53	40	13
2011	86	82	4
2012	96	87	9
2013	72	65	7

Аналізуючи працевлаштування випускників університету, потрібно відмітити, що більшість студентів виявляють зацікавленість в отриманні робочого місця за своєю кваліфікацією в системі освіти і виховання, у тому числі і в сільській місцевості. Тому чисельність таких випускників з роками збільшується, таблиця 5.8.3, рис.5.8.2.

Таблиця 5.8.3

2009		2010		2011		2012		2013	
Отримали направлення	Із них у заклади освіти	Отримали направлення	Із них у заклади освіти	Отримали направлення	Із них у заклади освіти	Отримали направлення	Із них у заклади освіти	Отримали направлення	Із них у заклади освіти
376	**158**	**398**	**174**	**386**	**180**	**405**	**173**	**430**	**201**

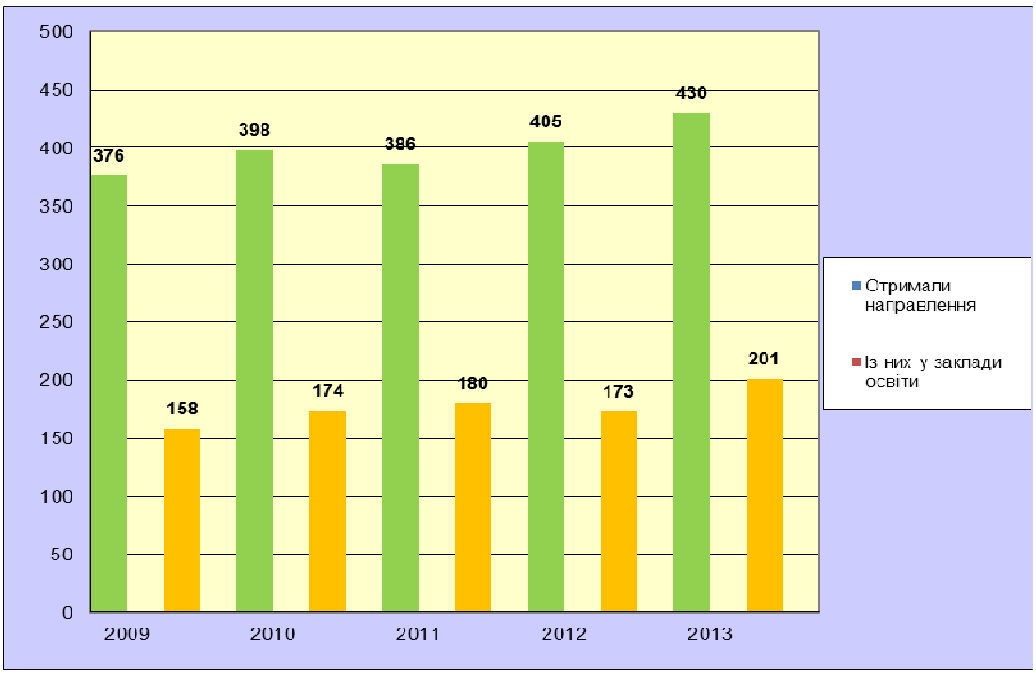

Рис. 5.8.2. Динаміка працевлаштування випускників у закладах освіти

Виконуючи Постанову Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2006 року №1361 «Про надання одноразової адресної грошової допомоги деяким категоріям випускників вищих навчальних закладів», в університеті під час розподілу завжди акцентується увага на необхідності обов'язкового трирічного відпрацювання за місцем призначення та виконання зобов'язань замовника щодо надання житла, відповідних умов праці, повного навантаження та ін. Чисельність випускників, які укладають угоди з відділами освіти, з кожним роком збільшується (таблиця 5.8.4, рис. 5.8.3).

Таблиця 5.8.4.

2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
45	64	70	70	73

Рис. 5.8.3. Динаміка кількості випускників, які уклали трьохсторонні угоди з університетом і роботодавцем

Відділ працевлаштування та ПТО підтримує зв'язок із Сумським кадровим центром «Персонал», із міським та обласним центрами зайнятості.

У майбутньому плануємо розширити коло роботодавців і для цього налагоджуємо ділові відносини з головами райдержадміністрацій та соціальними структурами міста.

Активна робота відділу працевлаштування та ПТО надає можливість для працевлаштування 90–95% випускників університету, які навчалися за кошти державного бюджету та не мають права на вільне працевлаштування.

5.9. Післядипломна освіта

Організація перепідготовки спеціалістів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка проводиться відповідно до Законодавства України про післядипломну освіту й базується на Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про професійний розвиток працівників», «Про зайнятість населення», Положення про перепідготовку спеціалістів СумДПУ імені А. С. Макаренка та інших нормативно-правових актах.

Інститут педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка здійснює перепідготовку спеціалістів за кошти фізичних та юридичних осіб за заочною формою навчання на підставі укладених угод за спеціальностями, які ліцензовані та акредитовані в Університеті. За результатами набуття особою професійних знань, умінь та навичок, відповідно до програм післядипломної освіти, видається документ про післядипломну освіту встановленого державного зразка.

Основними завданнями Інституту педагогіки і психології при перепідготовці спеціалістів є:

– провадження гнучкої системи безперервної професійної освіти осіб, метою якої є забезпечення їх здатності до діяльності в умовах швидкої зміни соціально-економічних відносин;

– визначення та забезпечення спільно із замовником оптимальної періодичності та тривалості навчання з урахуванням встановленого порядку;

– розроблення, підтримка, апробація та впровадження інноваційних технологій в установах, організаціях відповідної галузі господарства або сфери діяльності;

– участь спільно з органами управління у проведенні моніторингу та статистичного аналізу, з метою дослідження стану та визначення перспектив і

напрямів розвитку галузі господарства, способів управління нею та потреб у навчанні працівників у системі післядипломної освіти;

– здійснення наукових досліджень, участь у виконанні державних, галузевих та регіональних цільових наукових програмах із питань післядипломної освіти;

– підготовка та видання підручників, навчальних посібників;

– співпраця з громадськими організаціями та громадськістю з метою залучення їх до спільного вирішення проблем галузі;

– надання платних освітніх, експертних, видавничих, інформаційних та інших послуг, передбачених законодавством України, здійснення виробничо-комерційної діяльності з метою розвитку закладу, покращення умов праці та навчання суб'єктів навчального процесу;

– зміцнення навчально-матеріальної бази, обладнання новітнім устаткуванням, забезпечення слухачів житлово-побутовими умовами тощо;

– розроблення та реалізація міжнародних програм і проектів із питань післядипломної освіти, у тому числі за угодами із зарубіжними партнерами, із залученням міжнародних організацій, асоціацій, фондів та інших зацікавлених сторін.

Інститут педагогіки і психології здійснює перепідготовку спеціалістів за ліцензованими спеціальностями, а саме:

– **Спорт (за видами)** – учитель фізичної культури. Тренер з обраного виду спорту.

– **Фізичне виховання** – учитель фізичної культури. Організатор спортивно-масової роботи.

– **Фізична реабілітація** – фізичний реабілітолог.

– **Географія** – географ. Учитель географії.

– **Біологія** – біолог. Учитель біології.

– **Історія** – історик. Учитель історії.

– **Математика** – математик. Учитель математики. Учитель інформатики.

– **Українська мова і література** – філолог. Учитель української мови і літератури та зарубіжної літератури.

– **Мова і література (англійська, німецька, французька, російська) –** філолог. Учитель іноземної мови та зарубіжної літератури.

– **Початкова освіта** – організатор початкової освіти. Учитель початкової школи.

– **Корекційна освіта (за нозологіями)** – олігофренопедагог. Учитель дітей із вадами розумового розвитку. Логопед. Учитель дітей із порушеннями мовлення.

– **Практична психологія** – практичний психолог.
– **Соціальна педагогіка** – соціальний педагог.
– **Хімія –** хімік. Учитель хімії.

Детальна інформація щодо кількості студентів, зарахованих у період з 2009 по 2013 н.р. до Інституту педагогіки і психології (перепідготовка спеціалістів) Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, подана в табл. 5.9.1.

Таблиця 5.9.1

Кількість студентів, зарахованих у період з 2009 по 2013 н.р. до інституту педагогіки і психології (перепідготовка спеціалістів)

№	Спеціальність	Освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст» Заочна форма навчання				
		2009	2010	2011	2012	2013
1.	Мова і література (англійська)	15	9	14	17	14
2.	Корекційна освіта	30	49	50	49	50
3.	Практична психологія	16	13	16	17	10
4.	Спорт (за видами)	22	13	22	25	22
5.	Початкова освіта	8	2	6	10	10
6.	Математика	9	6	7	9	5
7.	Історія	3	5	7	3	6
8.	Фізичне виховання	2	5	11	8	7
9.	Українська мова і література	3	2	4	1	4
10	Мова і література (російська)	2	–	1	1	1
11	Фізична реабілітація	2	3	3	6	10
12	Географія	1	2	9	2	1
13	Мова і література (німецька)	1	–	1	1	1
14	Хімія	2	–	–	–	–
15	Біологія	–	2	7	–	–
Усього		**116**	**111**	**165**	**156**	**144**

6. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПІДГОТОВКА КАДРІВ

6.1. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу

Формування кадрового складу науково-педагогічних працівників здійснюється на підставі чинних законодавчих та нормативно-правових документів: Закон України «Про вищу освіту», постанови Кабінету Міністрів України, накази МОН України, Положення про обрання та прийняття на роботу педагогічних та науково-педагогічних працівників ВНЗ (наказ МОН України за №744 від 24.12.2003 року).

Кадрова робота університету здійснюється на основі перспективного плану «Кадри», затвердженого вченою радою університету.

Кількісний склад працівників університету за період з 2009 по 2013 роки наведено у таблиці 6.1.1.

Таблиця 6.1.1

Динаміка загальної чисельності науково-педагогічних працівників університету в 2009-2013 р.р.

Показники / Роки	2009	2010	2011	2012	2013
Усього працівників	978	945	920	900	887
Усього науково-педагогічних працівників	554	558	525	510	486
Усього штатних науково-педагогічних працівників	487	495	480	465	453

Характеристика професорсько-викладацького складу університету наведена в таблиці 6.1.2

Таблиця 6.1.2

Характеристика професорсько-викладацького складу Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Показники \ Роки	2009	2010	2011	2012	2013
1. Штатна чисельність науково-педагогічних працівників, усього осіб із них:	487	495	480	465	453
– докторів наук, професорів	15	19	22	25	31
– кандидатів наук, доцентів	196	202	207	227	227
2. Кількість сумісників, усього осіб, із них:	67	63	45	45	33
– докторів наук, професорів	9	10	10	7	5
– кандидатів наук, доцентів	28	22	17	20	12
3. Середній вік викладачів із науковими ступенями і званнями, роки, із них:	47	45	51	49	46
– докторів наук, професорів	54	51	57	56	53
– кандидатів наук, доцентів	42	39	45	42	39
4. Кількість кафедр, які очолюють доктори наук, професори (%)	14	15	16	21	28
5. Загальна кількість докторантів:	1	1	1	-	-
– випуск	1	-	-	1	-
– захистили дисертації	1	-	-	-	-
– залишилися для роботи в університеті	1	-	-	1	-
6. Загальна кількість аспірантів:	73	73	71	70	68
– випуск	11	19	19	24	26
– захистили дисертації	5	6	8	12	3
– залишилися для роботи в університеті	9	14	14	14	18
7. Загальна кількість наукових та навчальних публікацій (друковані аркуші)	1504,5	1447,2	1447,2	1821,8	2030,3
– наукові монографії;	12	9	17	18	32
– підручники, посібники	106	121	129	144	113
8. Загальна кількість науково-педагогічних працівників, які пройшли підвищення кваліфікації та стажування	68	50	82	72	67

Важливим пріоритетним завданням діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка є підвищення рівня забезпеченості науково-педагогічними кадрами вищої кваліфікації, що є одним із головних показників, за яким визначається спроможність ВНЗ здійснювати якісну підготовку фахівців, що відображає рівень наукового потенціалу кафедр і визначає рівень державної акредитації ВНЗ. Метою комплексного плану наукової підготовки викладацьких кадрів є спрямування й координація зусиль керівництва університету, що забезпечують умови для надання цій роботі послідовного системного характеру.

У 2011 р. в СумДПУ було затверджено та розпочато реалізацію комплексного плану наукової підготовки викладацьких кадрів (Програма «Кадри»), що сприяло підвищенню якісних показників чисельності науково-педагогічних кадрів, зокрема поступовому збільшенню кількості викладачів із науковим ступенем (*2009 р. – 42 % від загальної кількості, 2010 р. – 43 %, 2011 р. – 44 %, 2012 р. – 50 %, 2013 р. – 53 %*).

Із 1992 р. в СумДПУ діє аспірантура за 10 спеціальностями. Підготовка аспірантів ведеться за державним замовленням – 54 аспіранти (*2009 р. – 67 осіб, 2010 р. – 65 осіб, 2011 р. – 64 особи, 2012 р. – 59 осіб*) та на комерційній основі – 14 аспірантів (*2009 р. – 6 осіб, 2010 р. – 8 осіб, 2011 р. – 7 осіб, 2012 р. – 11 осіб*). Кожного року до аспірантури СумДПУ вступає близько 25 осіб.

У 2013 р. викладачами університету захищено 4 докторських та 24 кандидатських дисертацій.

Відповідно до наказу Вищої Атестаційної Комісії України № 548 від 9 липня 2010 року в СумДПУ було створено спеціалізовану вчену раду К 55.053.01 по захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю «Загальна педагогіка та історія педагогіки». За період її діяльності (2010-2012 рр.) було захищено 18 дисертаційних досліджень.

Отже, формуванню якісного складу науково-педагогічних працівників в університеті приділяється особлива увага. До навчально-виховного процесу в університеті залучені фахівці високої кваліфікації, які мають відповідну базову освіту. Усі кафедри очолюють фахівці відповідної наукової кваліфікації, переважну більшість випускаючих кафедр – доктори наук, професори.

Обрання та призначення на посади науково-педагогічних працівників здійснюється на конкурсній основі за рекомендаціями кафедр та за результатами розгляду справ на засіданні атестаційно-конкурсній комісії університету.

Динаміка якісного складу науково-педагогічних працівників університету за звітний період відображена в таблиці 6.1.3. та на рисунку 6.1.1.

Таблиця 6.1.3

Характеристика якісного складу штатних науково-педагогічних працівників

Показники / **Роки**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Усього осіб	487	495	480	465	453
Доктори наук, професори, осіб, (%)	15	19	22	25	31
	3,1	3,8	4,6	5,4	6,8
Кандидати наук, доценти, осіб, (%)	196	202	207	227	227
	40,2	40,8	43,1	48,8	50,1

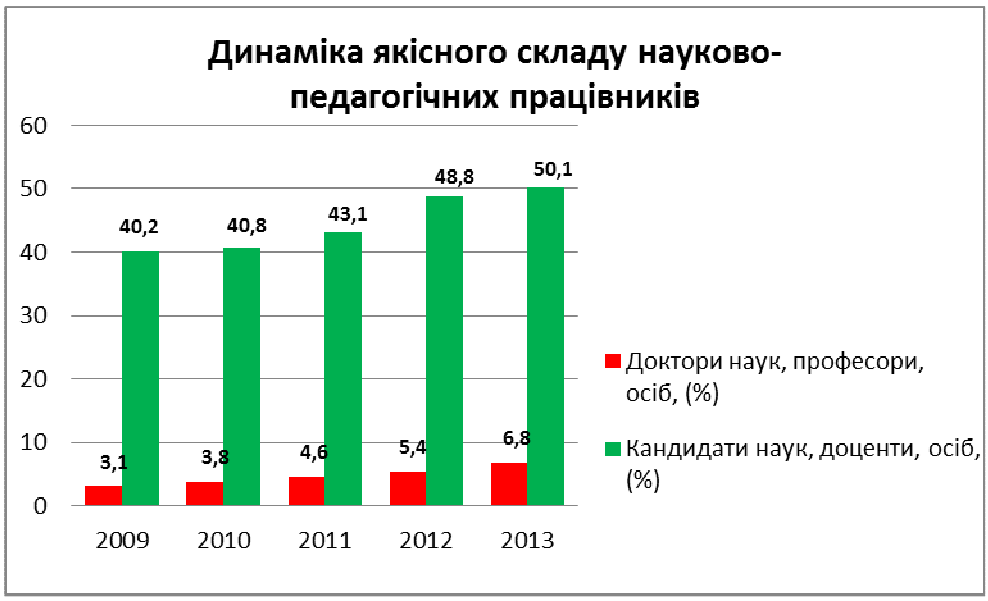

Рис. 6.1.1. Динаміка кількості науково-педагогічних працівників із науковим ступенем

Аналіз вікового складу науково-педагогічних працівників свідчить про необхідність постійного оновлення ПВС та пріоритетність підготовки кадрів вищої наукової кваліфікації. Віковий склад науково-педагогічних працівників наведено в таблиці 6.1.4.

Таблиця 6.1.4

Характеристика вікового складу науково-педагогічних працівників

Вікова категорія	2009		2010		2011		2012		2013	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
до 40 років	170	35	181	37	171	36	169	36	173	38
40-49 років	100	20	102	21	101	21	104	22	101	22
50-59 років	120	25	118	24	116	24	111	24	104	23
60-65 років	53	11	52	10	51	11	46	10	43	10
більше 65 років	44	9	42	8	41	8	35	8	32	7

Професійна діяльність працівників університету,їх досягнення в освітній та науковій діяльності відзначені державними нагородами та громадськими відзнаками, таблиця 6.1.5.

Протягом 2009–2013 років відзначено **486** працівників університету.

Таблиця 6.1.5

Динаміка кількості нагороджених членів трудового колективу

Нагороди	2009	2010	2011	2012	2013
Урядові:	1	-	-	-	-
Відомчі:					
-МОН України	17	12	1	-	-
-НАПН України	1	-	-	-	-
Регіональні:					
– Сумської ОДА	12	4	2	2	14
– Сумської ОР	5	3	2	1	3
– Сумської МР	8	13	8	5	4
– Управління освіти і науки	41	12	24	26	36
Університету	53	46	46	39	45
Всього	138	90	83	73	102

6.2. Організація підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників

У відповідності до діючих нормативних вимог в університеті діє система підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, яка є складовою загальної концепції неперервної освіти, мета якої – постійне удосконалення педагогічної майстерності, оволодіння сучасними технологіями навчання.

Організація підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників університету здійснюється у відповідності до Положення, укладеного на базі примірного Положення МОН України.

Підвищення кваліфікації науково-педагогічні працівники проходять у формі курсової підготовки за затвердженими програмами навчання на курсах університету:

– Упровадження інформаційних технологій у навчальний процес (108 год.);
– Психологія діяльності та особистості викладача ВНЗ (108 год.).

Для ознайомлення з передовим педагогічним досвідом та інноваційними технологіями навчання, навчально-методичним забезпеченням, викладачі університету проходять курсову підготовку та стажування в інших ВНЗ України та за кордоном (в університетах Німеччини, Польщі, Російської Федерації, США).

Випускаючі кафедри університету є базою для проходження підвищення кваліфікації та стажування для науково-педагогічних працівників інших ВНЗ, із якими університет має угоду про співробітництво у відповідному напрямку.

Викладачі університету доповідають про підсумки підвищення кваліфікації на засіданні кафедр та науково-методичних семінарах.

План підвищення кваліфікації і стажування науково-педагогічних працівників університету та результати його виконання затверджується вченою радою університету.

Кількісні результати підвищення кваліфікації та стажування викладачів університету наведені в таблицях 6.2.6, 6.2.7.

Таблиця 6.2.6

Підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників університету

Види	2009	2010	2011	2012	2013
Підвищення кваліфікації за курсами, осіб	21	26	38	33	23
Стажування, у тому числі за кордоном, осіб	47	24	44	39	44
Захист дисертації,осіб	14	18	22	21	28
Творчі відпустки, осіб	18	18	30	17	6

Таблиця 6.2.7

Підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників інших ВНЗ у СумДПУ імені А. С. Макаренка

Роки	2009	2010	2011	2012	2013
Кількість, осіб	36	38	67	16	58

7. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка є одним із провідних наукових центрів області гуманітарного профілю.

Пріоритетними напрямами наукової діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка (згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки») у 2009–2013 рр. були: «Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави», «Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань», «Нові речовини і матеріали».

За звітний період науковцями університету виконано завдання 22 науково-дослідних робіт на загальну суму 2 млн. 42 тис. 900 грн. (*8 фундаментальних – 981,2 тис. грн.; 8 прикладних – 937,1 тис. грн..; 3 госпдоговірних – 110,3 тис. грн.*, *надано 3 наукові послуги на госпдоговірних засадах на загальну суму 14,3 тис. грн.*).

На замовлення МОН України виконано завдання 16 науково-дослідних тем (8 фундаментальних, 8 прикладних) на загальну суму 1 млн. 918 тис. 300 грн.

На госпдоговірних засадах – завдання 3-х проектів та надано 3 наукові послуги на загальну суму 124 тис. 600 грн.

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») у таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Кількість виконаних НДР та обсяги їх фінансування

Рік	Категорії робіт					
	Фундаментальні		Прикладні		Госпдоговірні	
	к-ть од.	тис. грн.	к-ть од.	тис. грн.	к-ть од.	тис. грн.
2009	4	192,1	2	90,3	2	50,0
2010	3	215,7	2	100,6	1	60,3
2011	3	218,9	3	203,6	0	0
2012	3	232,7	3	275,6	0	0
2013	1	121,8	3	267,0	3	14,3

7.1. Фундаментальні дослідження

За звітний період науковцями СумДПУ на замовлення профільного міністерства виконувалися завдання 8 фундаментальних науково-дослідних тем із пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, на загальну суму 981,2 тис. грн.

1. Тема »Дослідження явища гігантського магнітоопору у багатошарових плівкових зразках». Науковий керівник – к.ф.-м.н., доц. Лобода Валерій Борисович. Термін виконання :2007–2009 рр.

Основні наукові результати: досліджено явище гігантського магнітоопору (ГМО) у багатошарових структурах та вплив на нього різних технологічних факторів (товщина та склад магнітних та немагнітних шарів, температура відпалювання та ін.); виявлено серед досліджуваних плівкових об'єктів зразки з максимальною величиною ГМО; розроблено й апробовано авторські методики дослідження кристалічної структури, фазового й елементного складу, електро- та магніторезистивних властивостей тришарових плівок; створено тришарові плівкові зразки.

За результатами роботи: видано навчальних посібників – 1, опубліковано статей у зарубіжних виданнях – 5; зроблено наукових доповідей – 14; захищено кандидатських дисертацій – 2, підготовлено до захисту кандидатських дисертацій – 1, захищено магістерських робіт – 12.

2. Тема «Фізико-хімічні характеристики стану багатокомпонентних сольових розплавів у процесах утилізації відпрацьованого ядерного палива». Науковий керівник – к.х.н,, доц. Бугаєнко Валерій Васильович. Термін виконання – 2007–2009 рр.

Основні наукові результати: встановлено загальні закономірності хімічної взаємодії між компонентами сольової суміші на основі флуоридів і оксидів рідкісноземельних елементів; виокремлено сольові флуорвмісні композиції з оптимальними фізико-хімічними властивостями; досліджено механізм електровідновлення цирконію і бору; визначено оптимальні умови електролізу з встановленням фазового, елементного і гранулометричного складу продукту; розроблено електроліт для одержання кремнію (патент на винахід № 80951), спосіб видалення оксигену із флуоридних розплавів (заявка на винахід в Укрпатент), авторські методики комплексного аналізу структурно-фазового і елементного стану продукту електролізу (цирконію, бориду цирконію).

За результатами роботи: видано навчальних посібників – 3; опубліковано статей у зарубіжних виданнях – 5; отримано патентів – 1, подано заявок на винаходи – 1; зроблено наукових доповідей – 6; захищено магістерських робіт – 6.

3. Тема «Нова філософія освіти в інформаційному суспільстві». Науковий керівник – д.філос.н., проф. Цикін Веніамін Олександрович. Термін виконання – 2007–2009 рр.

Основні наукові результати: гносеологічно та аксіологічно обґрунтувано сутність та зміст високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості та культури всього населення набувають вирішального значення для виходу нашої держави на вищий рівень світових стандартів; удосконалено методологію впровадження ідей і принципів постнекласичного підходу в процеси трансформації всіх рівнів освіти; досліджено вплив сучасного наукового та педагогічного дискурсу на процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві.

За результатами роботи: видано навчальних посібників – 3, монографій – 2, опубліковано статей – 21; зроблено наукових доповідей – 11; захищено кандидатських дисертацій – 5, підготовлено до захисту кандидатських дисертацій – 3, захищено магістерських робіт – 9.

4. Тема «Вивчення математичних моделей з відношеннями алгебраїчного та топологічного типів». Науковий керівник – д.ф.-м.н., проф. Лиман Федір Миколайович. Термін виконання: 2008–2009 рр.

Основні наукові результати: досліджено групи з умовами нормальності та узагальненої нормальності для різних систем підгруп; виокремлено властивості груп відповідно до властивостей її норм для різних систем підгруп (зокрема, для систем абелевих, неабелевих та максимальних абелевих підгруп рангу 1 непростих порядків); вивчено топологічну структуру, породжену абстрактною збіжністю; розроблено теоретико-групові та теоретико-функціональні методи дослідження складних алгебраїчних та топологічних структур; визначено оцінки екстремальних величин для різних класів функцій у різних метриках і розв’язання задач сплайн-відновлення для цих класів функцій.

За результатами роботи: опубліковано статей у зарубіжних виданнях – 4; зроблено наукових доповідей – 9; захищено магістерських робіт – 2.

5. Тема «Дослідження спін-залежного розсіювання електронів у багатошарових нанорозмірних структурах». Науковий керівник – к.ф.-м.н., доц. – Лобода Валерій Борисович. Термін виконання: 2010-2012 рр.

Основні наукові результати: виокремлено основні особливості електронного транспорту в багатошарових плівках порівняно з одношаровими; розроблено та апробовано теоретичні моделі розмірного ефекту в електропровідності багатошарових плівок, що коректно враховують розсіювання носіїв заряду на межах зерен і поділу шарів та задовільно відповідають експерименту; визначено домінуючий механізм при формуванні амплітуди ефекту гігантського магнітоопору; виокремлено взаємозв’язок електрофізичних і магніторезистивних властивостей з дифузійними процесами і фазоутворенням.

За результатами роботи: видано навчальних посібників з грифом МОН – 4; опубліковано статей у виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз – 17, статей у фахових виданнях – 10; зроблено наукових доповідей – 18, захищено кандидатських дисертацій – 1, магістерських робіт – 7.

6. Тема «Фізико-хімічні процеси у сольових сумішах – середовищі переробки відпрацьованого ядерного палива». Науковий керівник – к.х.н., доц. Бугаєнко Валерій Васильович. Термін виконання: 2010–2012 рр.

Основні наукові результати: встановлено закономірності розчинності оксидів металів у флуорцирконатних сольових розплавах, що використовуються при розробці рідинно-сольових реакторів в атомній енергетиці, а саме вплив зовнішньосферного катіону комплексної сполуки на розчинність оксидів металів; виокремлено взаємозв'язок розчинності оксидів металів із кислотно-основними властивостями йонних розплавів MeF-ZrF4, де Me – Li, Na, K; теоретично обґрунтовано спосіб видалення оксигену з флуорвмісного сольового розплаву на основі комплексних сполук цирконію (патент на винахід № 94829); визначено аномально високу розчинність оксидів цирконію й алюмінію у флуорборатно-флуорцирконатних розплавах.

За результатами роботи: видано навчальних посібників – 3, монографій – 1, опубліковано статей у виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз – 7, опубліковано статей у фахових виданнях – 7; отримано патентів – 1; зроблено наукових доповідей – 13; захищено кандидатських дисертацій – 1, магістерських робіт – 8.

7. Тема «Теоретико-методологічні та організаційно-педагогічні засади менеджменту освітніх інновацій в суспільстві ризику». Науковий керівник – д.пед.н., проф. Сбруєва Аліна Анатоліївна. Термін виконання 2010–2012 рр.

Основні наукові результати: з'ясовано філософсько-методологічні засади управління освітою в суспільстві ризику; висвітлено глобальні та регіональні чинники інноваційного розвитку вищої освіти в сучасних умовах; окреслено теоретичні засади та тенденції розвитку управління інноваційними процесами в освіті в умовах суспільства ризику; сформульовано теоретичні та методичні засади менеджменту ризиків у вищій освіті; схарактеризовано компетентності менеджера освітніх змін; окреслено інноваційні моделі управління закладами освіти в умовах змін; схарактеризовано інноваційні підходи до управління громадянським вихованням студентів сучасних ВНЗ.

За результатами роботи: видано навчальних посібників – 9 (із них з грифом МОН – 3); монографій – 4, опубліковано фахових статей – 55; зроблено наукових доповідей – 99; захищено докторських дисертацій – 1, кандидатських дисертацій – 9, магістерських робіт – 28.

8. Тема: «Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти». Науковий керівник – д.пед.н., проф. Сбруєва Аліна Анатоліївна. Термін виконання – 2013–2015 рр.

Основні наукові результати за 2013 р.: охарактеризовано сутність феномену освіти з позицій постнекласичних підходів як соціального інституту і як системи-середовища особистісного самовибудовування; конкретизовано вплив на інноваційний розвиток вищої освіти провідних глобальних та регіональних детермінант, а саме глобалізації, регіоналізації, розвитку економіки знань, інтернаціоналізації, мережевого суспільства, ІКТ; окреслено методологічні засади розгляду Болонського процесу як складного багатовимірного феномену, що включає освітньо-політичний, соціальний, академічний та культурний виміри змін; з'ясовано алгоритм формування міжнародних професійних громад як складової Європейського простору вищої освіти; систематизовано та класифіковано технології інноваційного розвитку вищої освіти на мега- макро-, мезо та мікро- рівнях реалізації інноваційних перетворень.

За результатами роботи: видано монографій – 2, розділів монографій – 10; опубліковано наукових статей – 34 (із них у фахових виданнях – 12, зарубіжних – 3), захищено кандидатських дисертацій – 1, магістерських робіт – 9.

7.2. Прикладні дослідження

За звітний період науковцями СумДПУ на замовлення профільного міністерства виконувалися завдання 8 прикладних досліджень із пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, на загальну суму 937,1 тис. грн.

1. Тема «Стан та перспективи розвитку фольклору Північно-Східної України в умовах глобалізаційних процесів». Науковий керівник – к.філол.н, доц. П'ятаченко Сергій Васильович. Термін виконання – 2008–2009 рр.

Основні наукові результати: розроблено історичну концепцію розвитку фольклористичної думки означеного регіону, систему типологічних рис жанрово-тематичних груп сучасного фольклору (ступінь їх збереження та функціональна еволюція), базу першоджерельних матеріалів фольклору Сумщини (прозового, пісенного та обрядового), концепцію формування ціннісних орієнтацій та морально-етичних ідеалів школярів і студентів засобами фольклору; надано рекомендації щодо вивчення сучасного стану фольклору та впровадження результатів дослідження в навчальний процес; визначено перспективи розвитку сучасних форм фольклору в умовах глобалізаційної ситуації.

За результатами роботи: видано навчальних посібників – 4; опубліковано наукових статей – 9; зроблено наукових доповідей – 3; захищено дипломних робіт – 12.

2. Тема «Розробка композиційних матеріалів із регульованою провідністю та їх впровадження в енергозберігаючих конструкціях із мінімізованим випромінювальним та конвективним теплопереносом». Науковий керівник – к.ф.-м.н., доц. Стадник Олександр Дмитрович. Термін виконання: 2007–2009 рр.

Основні наукові результати: розроблено методику експериментального визначення відбивання теплової енергії від композитних матеріалів різного типу та наявності на їх поверхні плівок алюмінію товщиною порядку 1000 Е; опрацьовано технології виготовлення композиційних матеріалів та нанесення металевих плівок на прозорі полімерні підкладки, методики вивчення комплексу їх адгезійних оптичних і електричних властивостей; створено новий теплозахисний пристрій на основі нових композиційних матеріалів.

За результатами роботи: видано навчальних посібників – 3, опубліковано статей – 5; отримано патентів – 1; подано заявок на патент – 1; зроблено наукових доповідей – 6; захищено курсових робіт – 30, дипломних – 6, магістерських – 6.

3. Тема «Дослідження, оптимізація та впровадження технологій утворення піролізного газу у вітчизняних генераторних установках з підвищеним ККД». Науковий керівник – к.ф.-м.н., доц. Стадник Олександр Дмитрович. Термін виконання – 2010–2011 рр.

Основні наукові результати: запропоновано моделі горіння палива в піролізних установках із урахуванням дії електричного та магнітного полів; створено лабораторну установку для отримання піролізного газу; розроблено експериментальну модель газогенеруючого котла (теплогенератора); доведено, що процес піролізу з використанням каталізаторів підвищує тепловий ефект згорання на 25–30 %.

За результатами роботи: видано монографій – 2; опубліковано статей у зарубіжних виданнях – 3; отримано патент – 1, підготовлено заявок на патент – 1; зроблено наукових доповідей – 3; підготовлено до захисту кандидатських дисертацій – 1.

4. Тема «Оптимізація оздоровчо-реабілітаційних технологій патології хребта студентів у ВНЗ на основі патогенетичного обґрунтування та розробки комплексних програм фізичної реабілітації». Науковий керівник – к.мед.н. Котелевський Володимир Іванович. Термін виконання: 2010–2011 рр.

Основні наукові результати: здійснено моніторинг стану здоров’я, психологічного стану, фізичного розвитку, динамічне спостереження за показниками функціонального стану хребта у студентської молоді; запроваджено систему психологічного тестування та ранньої діагностики патології хребта у студентів ВНЗ з метою проведення своєчасних реабілітаційних заходів;

розроблено та вдосконалено критерії визначення стану опорно-рухового апарату та фізичного розвитку студентів із метою профілактики різних захворювань та покращання якості життя; розроблено комплексну програму фізичної реабілітації із застосуванням методик педагогічної корекції, психокорекції, лікувального масажу, лікувальної фізкультури.

За результатами роботи: видано навчальних посібників (із них з грифом МОН – 1) – 5; опубліковано наукових статей – 22 (із них у фахових виданнях – 12), підготовлено до друку монографій – 1.

5. Тема «Український фольклор в умовах глобалізаційних і крос-культурних процесів». Науковий керівник – к.філол.н, доц. П'ятаченко Сергій Васильович. Термін виконання: 2011–2012 рр.

Основні наукові результати: уточнено історіософську концепцію розвитку фольклористичної думки Слобожанщини; окреслено основні тенденції розвитку фольклору в нинішніх умовах відкритості і крос-культурності, що ведуть до глобального корпоративізму; запропоновано методичні й теоретичні моделі, що сприятимуть активізації національної складової в системі освіти; досліджено систему основних типологічних рис жанрово-тематичних груп сучасного фольклору, ступеня їх збереження та функціональної еволюції в умовах крос-культурних та глобалізаційних процесів; окреслено рівень відбиття історичної пам'яті, народного світогляду, естетичних й етичних норм у зразках фольклору нзваного регіону; оновлено електронну базу даних сучасного регіонального фольклору.

За результатами роботи: видано монографій – 1; навчальних посібників – 3 (з них з грифом МОН – 2), хрестоматій – 1; опубліковано наукових статей – 10; зроблено наукових доповідей – 12; захищено кандидатських дисертацій – 1, дипломних та магістерських робіт – 20.

6. Тема «Інтеркультурне виховання дітей та молоді засобами музичного мистецтва». Науковий керівник – д.пед.н., проф. Ніколаї Галина Юріївна. Термін виконання: 2012–2013 рр.

Основні наукові результати: обґрунтовано авторську концепцію інтеркультурного виховання школярів та студентської молоді засобами музичного мистецтва; розроблено, апробовано й упроваджено Програму навчального курсу за вибором для учнів 8-го класу ЗНЗ «Музика поміж культурами», яка спрямована на формування у школярів цілісної системи знань про музичні культури країн, що географічно близькі до України й мають з нею сталі історико-культурні зв'язки (програма отримала гриф МОН України); розроблено, апробовано й упроваджено педагогічну технологію формування інтеркультурної компетентності та готовності до міжкультурного діалогу засобами музичного мистецтва у школярів ЗНЗ та університетської молоді.

За результатами роботи: видано монографій – 2, навчальних посібників – 6 (із них з грифом МОН – 2), навчальних програм для ЗНЗ – 2; опубліковано наукових статей – 23 (із них у фахових виданнях – 16, зарубіжних – 3); зроблено наукових доповідей – 44; захищено докторських дисертацій – 2, кандидатських дисертацій – 2, магістерських робіт – 15.

7. Тема «Розвиток інтелектуальних умінь і творчого мислення учнів та студентів при вивченні математики, фізики, інформатики». Науковий керівник – д.пед.н., доц. Чашечникова Ольга Серафимівна. Термін виконання – 2012–2013 рр.

Основні наукові результати: розроблено та впроваджено модель формування та розвитку творчого мислення учнів в умовах диференційованого навчання математики та модель розвитку дослідницьких здібностей студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації; розроблено та впроваджено навчально-методичні комплекси з математики, фізики та інформатики для педагогічних ВНЗ; вдосконалено дидактичне забезпечення модульного навчання на основі результатів аналізу ефективності навчання математики, фізики та інформатики в умовах кредитно-модульної системи; проаналізовано особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу в педагогічних ВНЗ.

За результатами роботи: видано монографій – 1, навчальних посібників – 11; опубліковано наукових статей – 25 (із них у фахових виданнях – 19, у зарубіжних, що входять до наукометричних баз даних – 6); зроблено наукових доповідей – 48; захищено кандидатських дисертацій – 1, магістерських робіт – 7.

8. Тема «Український фольклор та фольклор національних меншин в умовах глобалізації». Науковий керівник – к.філол.н., доц. П’ятаченко Сергій Васильович. Термін виконання: 2013–2014 рр.

Основні наукові результати за 2013 р.: розроблено концепцію видозмін сучасного українського фольклору під впливом глобалізаційних і крос-культурних процесів, простежено її регіональний аспект; узагальнено попередні дані щодо стану фольклору національних меншин Сумщини: росіян, горюнів, ромів (ступінь його збереження, сучасні форми існування та типологічні видозміни); виявлено специфіку відбиття історичної пам’яті, народного світогляду, естетичних і етичних норм у зразках фольклору зазначеного регіону; з’ясовано мовно-риторичні аспекти регіонального фольклорного дискурсу; простежено вплив українського фольклору на творчість українських і російських письменників, пов’язаних із Сумщиною.

За результатами роботи: видано монографій – 3, навчальних посібників – 1; опубліковано наукових статей – 11 (із них у фахових виданнях – 7); захищено кандидатських дисертацій – 1, магістерських робіт – 6.

7.3. Госпдоговірні дослідження та наукові послуги

За звітний період науковцями СумДПУ імені А. С. Макаренка виконувалося 3 госпдоговірні науково-дослідні теми, надано наукові послуги (3) на госпдоговірних засадах, на загальну суму 124,6 тис. грн.

1. Тема «Розробка менеджмент плану по відновленню лучно-степового біоценозу в межах степового природного заповідника «Михайлівська цілина» та його охоронній зоні». Керівник – к.б.н., доц. Бабко Роман Вікторович. Замовник – Сумське обласне управління охорони навколишнього природного середовища. Термін виконання – 2009 р.

Основні наукові результати: здійснено комплексне обстеження території охоронної зони відділення «Михайлівська цілина» Українського степового природного заповідника з метою розробки екологічного менеджмент-плану, виконання якого має у подальшому забезпечити формування єдиного природного комплексу в межах території майбутнього заповідника «Михайлівська цілина»; визначено першочергові заходи, спрямовані на стабілізацію ситуації.

2. Тема «Річка Сейм як модельний об'єкт формування міжнародного екологічного коридору між Україною і Росією». Керівник – к.б.н., доц. Бабко Роман Вікторович. Замовник – Сумське обласне управління охорони навколишнього природного середовища. Термін виконання – 2009 р.

Основні наукові результати: здійснено екологічну оцінку стану річки Сейм та її прируслової заплави в межах прибережної захисної смуги на території Сумської області; визначено екологічну та біологічну цінність території; підтверджено необхідність створення транскордонного заповідного об'єкту в долині р. Сейм; розроблено та подано до Міністерства охорони навколишнього природного середовища проект створення «Національного природного парку Середньосеймський».

3. Тема «Вивчення біологічного різноманіття природної флори та рослинності Сумської області». Керівник – к.б.н., доц. Бабко Роман Вікторович. Замовник – Державне управління екології й природних ресурсів у Сумській області.

Основні наукові результати: досліджено природну флору та видове різноманіття макроміцетів і мікроміцетів на території 12 проектованих заповідних об'єктів у межах Недригайлівського та Роменського районів Сумської області; вивчено видовий склад вищих судинних рослин; виявлено види рослин, занесених до Європейського Червоного списку, Червоної книги

України, Бернської конвенції про біорізноманіття, Обласного Червоного списку; розроблено рекомендації щодо збереження та охорони фіторізноманіття й мікобіоти шляхом створення проектованих заповідних об'єктів.

У 2013 р. з метою диверсифікації напрямків комерціалізації результатів наукової діяльності СумДПУ науковцями і фахівцями університету ***розроблено та впроваджено механізми:***

– розробки внутрішніх професійних освітньо-кваліфікаційних стандартів суб'єктів економічної діяльності Сумського регіону, їх науково-методичного забезпечення.

– надання наукових експертних та консультаційних послуг, заснованих на використанні результатів і досвіду науково-дослідної діяльності СумДПУ та спрямованих на наукове та інформаційне забезпечення діяльності державних органів, галузевих і приватних організацій, приватних осіб

Основна мета розробки механізмів – забезпечення адаптації чинних і створення нових освітньо-кваліфікаційних стандартів суб'єктів економічної діяльності Сумського регіону, що змінюються відповідно до потреб реального сектора економіки, нових технологій та інновацій у виробничому секторі і сфері послуг; науково-методичне забезпечення професійного розвитку фахівців потенційного Замовника.

Учасники реалізації механізмів:

– Виконавець (ВНЗ) – забезпечує залучення провідних науковців і викладачів до розробки нових або вдосконалення існуючих професійних освітньо-кваліфікаційних стандартів;

– Замовник (суб'єкт економічної діяльності – фізична або юридична особа, група осіб, акціонерне товариство будь-якої форми власності тощо) – забезпечує участь своїх фахівців у розробці нових або вдосконаленні існуючих професійних освітньо-кваліфікаційних стандартів, здійснює фінансування проекту.

Схема реалізації механізмів визначається в угодах про співпрацю або в інших цивільно-правових договорах. Крім того, участь у розробці професійних освітньо-кваліфікаційних стандартів може здійснюватись у рамках створення спільних із суб'єктами економічної діяльності освітніх (ресурсних) центрів.

Результати впровадження механізмів:

1. Здійснено структурний аналіз потенційних клієнтів і споживачів результатів науково-дослідної діяльності університету, що дозволило залучити кошти замовника – ПАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання імені М. В. Фрунзе» в розмірі 10,6 тис. грн. для впровадження розробки «Науково-методичне забезпечення професійного розвитку

спеціалістів за авторською методикою інтерактивно-дистанційної освіти (договір № 9/1300080 від 27.05.2013 р.).

2. Виконано роботи з надання наукових послуг експертно-консультаційної спрямованості щодо оптимізації наукового пошуку та уточнення методологічних засад досліджень «Розвиток фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл України в 1949-1991 рр.» та «Розвиток суспільствознавчої освіти у школах України (кінець 50-80-х років XX ст.)» (договори № 1 та № 2 від 12.11.2013 р.). Сума виконаних робіт становить 3,6 тис. грн.

7.4. Інноваційні наукові підрозділи

Стратегія інноваційного розвитку СумДПУ імені А. С. Макаренка передбачає створення сучасних наукових підрозділів (ресурсних центрів, центрів трансферу технологій та центрів колективного користування), діяльність яких спрямовано на підвищення конкурентоспроможності університету.

На базі СумДПУ імені А. С. Макаренка діє 7 інноваційних наукових підрозділів (див. табл. 7.4.1.):

Таблиця 7.4.1.

Інноваційні наукові підрозділи

Рік створення	Підрозділ	Керівник (координатор)
2004	Ресурсний центр професійного розвитку	заступник директора Інституту філології СумДПУ Голубкова Н.Л.
2011	Ресурсний центр технологій, спрямованих на збереження, зміцнення і формування здоров'я дітей і молоді	д. мед. н., проф.Калиниченко І.О., д. пед. н., доц. Єжова О.О.
2011	Ресурсний центр психологічних тренінгових технологій	к. психол. н., доц. Улунова Г.Є.
2011	Ресурсний центр трансферу педагогічних технологій	д.пед.н., доц. Чашечникова О.С.
2011	Ресурсний центр трансферу соціальних виховних технологій	к.пед.н., доц. Скоробагатська О.І.
2012	Ресурсний центр трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті	к.пед.н., доц. Пушкар Л.В., к.пед.н., доц. Кондратюк С.М.
2012	Центр колективного користування науковим обладнанням	академік НАН України Сторіжко В.Ю.

1. Ресурсний центр професійного розвитку вчителів англійської мови

Координатор – заступник директора Інституту філології СумДПУ імені А. С. Макаренка Голубкова Н.Л.

Центр започатковано в 2004 р. завдяки отриманому заступником директора Інституту філології СумДПУ імені А. С. Макаренка, старшим викладачем кафедри практики англійської мови Голубковою Н.Л. гранту уряду США, за підтримки Державного департаменту США, Відділу освіти, культури та преси Посольства США в Україні та організації Американські Ради з міжнародної освіти (ACTR/ACCELS) за програмою «Партнери в освіті» на навчання в Східно-Мічіганському Університеті (м. Іпсіланті, США) з метою розвитку діяльності ресурсного центру професійного розвитку вчителів англійської мови.

Завдання діяльності: удосконалення фахової майстерності студенів-випускників і вчителів англійської мови; підвищення рівня автентичності викладання та професійної компетенції.

Головні результати роботи: отримано гранти на розвиток центру в 2011 р. і 2013 р.; організовано та проведено ряд навчально-методичних семінарів за участю волонтерів Корпусу Миру, обласний конкурс на кращу творчу письмову роботу англійською мовою (WRITE ON Contest) для учнів 6–11 класів загальноосвітніх шкіл та студентів I-IV курсів інститутів та університетів; організовано клуб американського кіно культурологічного і соціально-політичного спрямування; проведено постійно діючий семінар «Ділова англійська мова» для керівників структурних підрозділів Сумської обласної держадміністрації; впроваджено результати науково-методичної діяльності.

Реципієнти продукції: Управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації; Інформаційно-методичний центр Управління освіти і науки Сумської міської ради; студенти, учителі та викладачі англійської мови.

2. Ресурсний центр технологій, спрямованих на збереження, зміцнення і формування здоров'я дітей і молоді

Керівники – д.мед.н., проф. Калиниченко І.О., д.пед.н., доц. Єжова О.О.

Центр створено в 2011 р. при кафедрі спортивної медицини та валеології СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Завдання діяльності: розробка й апробація інноваційних технологій, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я дітей і молоді, формування в них культури здоров'я; профілактика функціональних відхилень у стані фізичного здоров'я та захворювань під час навчально-виховного процесу; трансфер інноваційних технологій РЦТ у систему освіти.

Головні результати роботи: розробка та трансфер методичних рекомендацій «Розвиток і формування здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді», методики оцінювання психофізіологічного стану підлітків загальноосвітніх навчальних закладів, методичних рекомендацій «Національна мережа шкіл сприяння здоров'ю – крок до майбутнього»; отриманння патентів «Використання метаболічного еквіваленту в оцінці рівня рухової активності дітей шкільного віку» (методичні рекомендації Укрмедпатентінформ № 09.11/62.11) та «Оцінка склепіння стопи учнів загальноосвітніх закладів у скринінгових дослідженнях» (інформаційний лист Укрмедпатентінформ № 126-2012).

Реципієнти продукції: відділення гігієни дітей і підлітків СЕС; загальноосвітні навчальні заклади; позашкільні навчальні заклади спортивного профілю; Управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації; ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМН України».

3. Ресурсний центр психологічних тренінгових технологій

Керівник – к.психол.н., доц. Улунова Г.Є.

Центр створено протягом 2010-2011 рр. на кафедрі психології СумДПУ імені А. С. Макаренка в рамках науково-проблемної лабораторії «Формування психологічної культури особистості». У 2012 р. Центр розширився за рахунок приєднання кафедри практичної психології СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Завдання діяльності: розробка тренінгових програм на основі існуючих та інноваційних діагностичних та тренінгових технологій; трансфер розроблених тренінгових програм у різні сфери людської активності, зокрема в діяльність організацій державної і недержавної форм власності.

Головні результати роботи: розроблено ряд психологічних тренінгів і технологій («Соціально-психологічний тренінг із розвитку управлінських здібностей», «Самопрезентація особистісних та професійних якостей», «Психологія допиту», «Особливості професійного вигорання педагогічних працівників ЗНЗ», «Інтелектуальна гра з розвитку стратегічного мислення – в підлітків», «Методика розвитку професійно важливих якостей майбутніх практичних психологів» та ін.), здійснено їх трансфер у навчально-виховний процес освітніх установ Сумської області, діяльність державних органів влади та правопорядку; розроблено теоретичні, організаторські, методичні засади проведення семінарів-тренінгів для практичних психологів, педагогів, батьків, старшокласників, студентів, підприємців тощо.

Реципієнти продукції: Управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації; Сумський обласний центр надання безоплатної вторинної правової допомоги; педагоги, батьки, студенти, старшокласники, управлінці, підприємці.

4. Ресурсний центр трансферу педагогічних технологій

Керівник – д.пед.н., доц. Чашечникова О.С.

Центр створено в 2011 р. на базі Лабораторій змісту і методів навчання математики, фізики, інформатики і використання інформаційних технологій в освіті (СумДПУ імені А. С. Макаренка).

Завдання діяльності: створення моделі розвитку творчого мислення учня у процесі диференційованого навчання математики (фізики, інформатики); удосконалення системи підготовки майбутнього вчителя математики (фізики, інформатики), формування в нього готовності та спроможності до розвитку інтелектуальних умінь та творчого мислення.

Головні результати роботи: здійснено трансфер результатів наукових досліджень «Розвиток інтелектуальних умінь та творчого мислення учнів та студентів при вивченні математики», «Модель методики розвитку інтелектуальних здібностей учнів основної школи під час навчання фізики із застосуванням ІКТ», програми варіативної дисципліни «Обчислювальний практикум» та навчально-методичного посібника «Обчислювальний практикум» з вивчення систем комп'ютерної математики.

Реципієнти продукції: Лабораторія математичної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України; Управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації; Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; методисти міських та районних відділів освіти.

5. Ресурсний центр трансферу соціальних виховних технологій

Керівник – к.пед.н., доц. Скоробагатська О.І.

Центр створено в 2011 р. при кафедрі педагогіки СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Завдання діяльності: розробка й апробація новітніх соціальних виховних технологій і навчально-методичного забезпечення у сфері освітніх інновацій; забезпечення трансферу результатів науково-дослідної діяльності співробітників університету в реальний освітній процес.

Головні результати роботи: розроблено та здійснено трансфер програми факультативного курсу «Екологія особистості та родини»; підготовлено до друку методичний посібник для викладачів загальноосвітніх навчальних закладів «Екологія особистості та родини».

Реципієнти продукції: загальноосвітні навчальні заклади; Сумський кадетський корпус ім. І. Г. Харитоненка; Сумська та Запорізька Єпархії Української православної церкви.

6. Центр трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті

Керівники – к.пед.н., доц. Пушкар Л.В., к.пед.н., доц. Кондратюк С.М.

Центр створено в 2012 р. на базі наукової лабораторії «Еколого-валеологічне виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку» при кафедрі дошкільної та початкової освіти (СумДПУ імені А. С. Макаренка).

Завдання діяльності: впровадження в педагогічну практику дошкільних навчальних закладів та початкових шкіл результатів наукових досліджень із проблем естетичного виховання дітей та молодших школярів.

Головні результати роботи: розроблено та здійснено трансфер у навчально-виховний процес навчально-методичного комплексу з екологічного виховання учнів початкових класів «Екосвіт», методики педагогічної взаємодії батьків зі школою (активної взаємодії; епізодичної співпраці; автономно-відстороненого спілкування), методичних розробок організації навчально-пошукової діяльності учнів, робочої навчальної програми дисципліни «Основи інформаційної культури», методики інтегрованого навчання музичного мистецтва молодших школярів, методичних рекомендацій щодо підготовки майбутніх учителів музики до інтегрованого викладання навчальної дисципліни «Музика», діагностичних методик ефективності навчання молодших школярів та інноваційних методик, спрямованих на розвиток регуляції активності та пізнавальних процесів молодших школярів.

Реципієнти продукції: Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, лабораторія естетичного виховання НАПН України, Великотирнівський університет «Св. Кирила та Мефодія» (Болгарія), Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Харківська гуманітарно-педагогічна академія.

7. Центр колективного користування науковим обладнанням

Керівник – директор Інституту прикладної фізики НАН України, академік НАН України Сторіжко В.Ю.

Центр створено в 2012 р. в рамках Угоди про співробітництво між СумДПУ імені А. С. Макаренка та Інститутом прикладної фізики НАН України.

Завдання діяльності: розвиток наукового потенціалу Сумської області в галузі фізики; розробка та розвиток сучасних напрямів науки та їх впровадження в практичну діяльність; підготовка кваліфікованих спеціалістів у галузі фізики для наукових установ, підприємств та галузевих лабораторій Сумського регіону.

Перелік найсучаснішого наукового обладнання Центру: аналітичний прискорювальний комплекс (із каналами іонної люмінесценції, ядерних реакцій, скануючого ядерного мікрозонду, магнітного та електростатичного спектрометрів) на базі електростатичного прискорювача з максимальною напругою на кондукторі 2 МВ; прискорювальний мас-спектрометр (HVEE 1 MVTandetronAMS); скануючий електронний мікроскоп РЄММА 102; атомно-абсорбційний комплекс КАС-120; рентгенівський дифрактометр ДРОН-4; лазерний мас-спектрометр; прилади ВУП-5 із режимами термічного, магнетронного розпилення та іонним розпилювачем стрижнів.

…

Головний напрям роботи – участь у виконанні державної програми «Комплексна програма забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів технічними засобами навчання з природничо-математичних та технічних дисциплін».

Головні результати роботи: на сучасному науковому обладнанні Центру виконано 5 дипломних робіт молодими науковцями СумДПУ зі спеціальності «Фізика», дві з них стали призерами Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із фізики.

На базі СумДПУ імені А. С. Макаренка діють 3 міжвідомчі науково-дослідні лабораторії (див. табл. 7.4.2.)

Таблиця 7.4.2

Міжвідомчі науково-дослідні лабораторії

Рік створення	Співорганізатор	Назва лабораторії	Керівник
2012	ІЗНХ імені В.І. Вернадського НАН України	Лабораторія фізико-хімічних досліджень йонних розплавів	доц. Бугаєнко В.В.
2013	Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК; Історико-культурний заповідник м. Путивль	Лабораторія дослідження історії Євро-Азійського регіону	доц. Гончаренко А.В.
2013	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	Лабораторія соціально-психологічних досліджень проблем розвитку особистості	проф. Кузікова С.Б.

Міжвідомча лабораторія фізико-хімічних досліджень йонних розплавів виникла на базі лабораторії фізико-хімічних досліджень, створеної при кафедрі хімії у 1976 р. за ініціативи к.х.н. Бугаєнка В.В. Науковий консультант – член-кореспондент НАН України Омельчук А.О., науковий керівник – професор кафедри хімії та методики навчання хімії Бугаєнко В.В.

Завдання діяльності: координація виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень, підвищення ефективності використання наукового потенціалу і ресурсів, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів.

Головні результати роботи: завершено розробку науково-дослідної теми «Фізико-хімічні процеси у сольових сумішах – середовищі переробки відпрацьованого ядерного палива» (номер державної реєстрації – 0110U002725); здійснено теоретичну і практичну підготовку 8 магістрів-хіміків з актуальної наукової проблематики, що є основою передаспірантської підготовки.

У СумДПУ імені А. С. Макаренка функціонує 18 загальноуніверситетських науково-дослідних лабораторій (див. таблт 7.4.3.).

Таблиця 7.4.3

Загальноуніверситетські науково-дослідні лабораторії

Рік створення	Назва лабораторії	Керівник
1980	Лабораторія фізики тонких плівок	проф. Лобода В.Б.
1985	Лабораторія педагогічного краєзнавства і козацької педагогіки	доц. Корж-Усенко Л.В.
1990	Лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки	проф. Сбруєва А.А.
1998	Лабораторія гендерних досліджень	доц. Луценко О.А.
2001	Лабораторія філософського аналізу, засад синергетики, нанонауки та хай-теку	проф. Цикін В.О.
2003	Лабораторія з актуальних проблем дидактики	доц. Кононенко М.П.
2004	Лабораторія українського фольклору	доц. П’ятаченко С.В.
2005	Лабораторія мистецької освіти	проф. Ніколаї Г.Ю.
2005	Лабораторія формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови	доц. Школяренко В.І.
2006	Лабораторія психологічної культури	доц. Улунова Г.Є.
2008	Лабораторія шкільної гігієни та вікової фізіології	проф. Калиниченко І.О.
2009	Лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики	доц. Чашечникова О.С.
2010	Лабораторія біосоціокультурних проблем фізичного виховання і спорту	проф. Косяк В.А.
2010	Лабораторія інноваційних технологій підвищення якості знань студентів із фізики та математики	проф. Лиман Ф.М.
2010	Лабораторія інформаційних технологій в освіті	доц. Семеніхіна О.В.
2011	Лабораторія біології спорту	доц. Єжова О.О.
2011	Лабораторія з еколого-валеологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку	доц. Кондратюк С.М.
2011	Лабораторія корекційно-реабілітаційних технологій	доц. Дегтяренко Т.М.

За звітний період найбільш вагомі результати науково-дослідної та інноваційної діяльності отримала ***Лабораторія гендерних досліджень*** під керівництвом доцента Луценко О.А.

Лабораторія є першим навчально-методичним та науковим гендерним центром у Сумському регіоні, що працює в цьому напрямі на виконання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок в Україні» від 08.09.2005 р. і Наказу МОН України від 10.09.2009 р. № 839 «Про впровадження ґендерних підходів в освіту». Лабораторія працює як консультаційний, навчальний та науково-методичний центр.

Завдання діяльності: впровадження міжнародних стандартів в освітню сферу шляхом дослідження та застосування інноваційної освітньої практики в навчальному процесі ВНЗ та державної служби, що розглядається як комплексна проблема за двома основними напрямами:

– впровадження інноваційної освітньої практики (яка передбачає включення гендерної парадигми в освітній процес) з розробкою відповідної моделі забезпечення;

– створення Центру гендерної експертизи з метою здійснення контролю за проведенням гендерної політики в регіоні, насамперед в освітній сфері.

Головні результати роботи:

1. Організація та проведення наукових заходів:

– Всеукраїнська науково-практична конференція для студентів та аспірантів «Головні проблеми державно-правового захисту жінок в Україні. Гендерні студії» (15 травня 2009 р.);

– Щорічний Регіональний науково-методичний семінар для викладачів ВНЗ м. Суми «Впровадження гендерного підходу в викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу в ВНЗ м. Суми та регіону»;

– ряд вузівських семінарів із гендерної проблематики.

2. Здійснення гендерної експертизи підручників та навчальних посібників для ЗНЗ, залучення до цієї роботи студентів та магістрантів.

3. Підготовка до захисту 3 кандидатських дисертацій із відповідної проблематики.

7.5. Провідні наукові школи

У 2013 р. вченою радою СумДПУ імені А. С. Макаренка було затверджено «Положення про наукові школи». Згідно з Положенням в університеті функціонує 26 наукових шкіл. Найбільш ефективними є наукові школи професорів Цикіна В.О., Лазарєва М.О., Сбруєвої А.А., Кудренка А.І., Лози Т.О., Лянного Ю.О. та Ніколаї Г.Ю.

Наукова школа
доктора філософських наук, професора,
академіка Академії вищої школи,
Заслуженого працівника освіти України
Цикіна Веніаміна Олександровича

Напрям наукових досліджень – філософсько-методологічний аналіз засад синергетики, нанонауки та хай-тек.

Наукова школа досліджує проблеми:

– філософський дискурс теорії самоорганізації;
– аналіз засад нанонаук та нанотехнологій;
– філософський аналіз наукомістких технологій в умовах суспільства;
– філософсько-методологічний аналіз хай-тек;
– наукомістке майбутнє планетарної цивілізації в умовах глобалізації;
– філософсько-методологічний аналіз феномена меганауки в умовах суспільства ризику.

Головні здобутки наукової школи:

– виявлення принципів теорії самоорганізації; розробка базових принципів філософії синергетики;
– розкриття філософського та методологічного значення синергетичного підходу в розвитку природничих, соціальних та технічних наук.

Керівником наукової школи опубліковано більше ніж 250 наукових робіт, з них – 12 монографій. За результатами досліджень аспірантів успішно захищено 13 кандидатських дисертацій за спеціальністю 09.00.09 – філософія науки.

Наукова школа
кандидата педагогічних наук, професора,
Заслуженого працівника освіти України
Лазарєва Миколи Остаповича

Напрям наукових досліджень – творча самореалізація особистості в контексті інноваційних освітніх технологій.

Наукова школа досліджує проблеми:

– забезпечення творчої самореалізації особистості учнів і студентів в умовах евристичного навчання – сучасної інноваційної освітньої технології, яка спирається на змістовно збагачені принципи гуманістичного навчання, а саме: суб'єктності, відкритості, креативності, особистісно-смислової значимості, діагностичної забезпеченості;

– теоретичного обґрунтування й експериментальної перевірки дидактичних чинників й умов успішної пізнавально-творчої самореалізації учнів і студентів на просторі евристичного навчання.

Головним творчим здобутком наукової школи є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка пізнавально-творчих технологій навчання, зокрема евристично-модульної технології.

Керівником наукової школи опубліковано більше ніж 160 наукових робіт, з них – 11 монографій.

За результатами досліджень аспірантів успішно захищено 9 кандидатських дисертацій за спеціальностями 13.00.02 – теорія навчання, 13.00.04 – професійна освіта, 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Наукова школа
доктора педагогічних наук, професора,
Заслуженого працівника освіти України
Сбруєвої Аліни Анатоліївни

Напрям наукових досліджень – проблеми глобалізації, інтернаціоналізації та регіоналізації освіти в розвинених країнах в умовах побудови суспільства знань.

Наукова школа досліджує проблеми:

– теоретико-методологічні та організаційно-педагогічні засади освітніх реформ у розвинених країнах;

– теоретико-методологічні засади освіти дорослих у розвинених країнах;

– реформування управління освітою розвинених англомовних країн;

– теорії ефективної школи в розвинених країнах;

– попередження та подолання насильства у школах розвинених країн;

– стратегії інтернаціоналізації вищої освіти в різних країнах світу.

Головним здобутком наукової школи є розкриття теоретико-методологічних та організаційно-педагогічних засад сучасних реформ середньої освіти в розвинених країнах.

Керівником наукової школи опубліковано більше ніж 200 наукових робіт, з них – 12 монографій, 10 навчальних посібників та підручників з грифом МОН України.

За результатами досліджень успішно захищено 8 кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Наукова школа
кандидата педагогічних наук, професора,
Заслуженого працівника фізичної культури
і спорту України
Кудренка Анатолія Івановича

Напрям наукових досліджень – актуальні проблеми теорії та історії олімпійського спорту.

Наукова школа досліджує проблеми:

– оптимізація навчально-тренувального процесу кваліфікованих спортсменів з олімпійських видів спорту;

– виховання морально-вольових якостей професійних спортсменів;

– педагогічні умови ефективного морального виховання професійних спортсменів;

– теорії і технології інтегрованого розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я (основ здоров'я) молодшого школяра засобами фізичної культури.

Головними здобутками наукової школи є:

– розробка теоретичних і методичних основ організації виховної роботи зі спортсменами різного рівня кваліфікації;

– визначення педагогічних умов ефективної виховної роботи зі спортсменами;

– розробка та експериментальна перевірка моделі ефективної виховної роботи зі спортсменами.

Керівник наукової школи є автором близько 100 наукових праць, з них – 3 монографії та 4 навчальних посібника з грифом МОН України. За результатами досліджень успішно захищено 3 кандидатських дисертацій за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Наукова школа
кандидата педагогічних наук, професора
Лози Тетяни Олександрівни

Напрям наукових досліджень – оптимізація процесу навчання й виховання різних груп населення засобами фізичної культури.

Наукова школа досліджує проблеми:

– модернізації засобів та методів навчання й виховання різних груп населення;

– покращення стану здоров'я й потенційного довголіття різних груп населення;

– формування в майбутніх учителів творчого світогляду, виховання педагогічного мислення та набуття системи теоретичних та практичних спеціальних знань.

Головним здобутком наукової школи є розробка нових методик самостійного оздоровчого тренування студентів і школярів.

Керівником наукової школи опубліковано більше ніж 200 робіт, з них – 5 посібників з грифом МОН.

За результатами досліджень успішно захищено 5 кандидатських дисертацій за спеціальностями 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення та 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Наукова школа
кандидата педагогічних наук, професора
Лянного Юрія Олеговича

Напрям наукових досліджень – теоретико-методологічні й організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної реабілітації і корекційної педагогіки

Наукова школа досліджує проблеми:

– формування культури здоров'я населення як нагальної потреби сучасності;

– удосконалення методик медичної реабілітації хворих на остеохондроз різних відділів хребта;

– розробки методик розвитку функціональних можливостей дітей зі спастичними формами церебрального паралічу;

– професійної підготовки фізичних реабілітологів.

Головним здобутком наукової школи є створення новітніх корекційно-

реабілітаційних технологій відновлення здоров'я дітей із порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Керівником наукової школи опубліковано більше ніж 140 наукових праць, з них – 2 монографії та 2 навчальних посібника з грифом МОН.

За результатами досліджень аспірантів успішно захищено 7 кандидатських дисертацій за спеціальностями 13.00.03 – корекційна педагогіка та 24.00.03 – фізична реабілітація.

Наукова школа
доктора педагогічних наук, професора
Ніколаї Галини Юріївни

Напрям наукових досліджень – теоретичні та методичні засади мистецької освіти та проблеми модернізації вищої школи в країнах Євросоюзу.

Наукова школа досліджує проблеми:

– модернізації підготовки вчителів мистецьких дисциплін у контексті Болонського процесу;

– адаптації новітніх технологій навчання музики, використання музикив корекційній та соціальній педагогіці; інтеркультурного виховання засобами мистецтва;

– адаптації ритміки Еміля Жак-Далькроза в Україні;

– арт-терапії та культури здоров'я студентської молоді;

– проблеми компаративістики у сфері хореографічної освіти.

Головним здобутком наукової школи є започаткування та наукове обґрунтування нового напряму порівняльної педагогіки – музично-педагогічної компаративістики.

Керівником наукової школи опубліковано більше ніж 100 наукових праць, з них – близько 20 за кордоном.

За результатами досліджень аспірантів захищено 4 кандидатські дисертації за спеціальностями 13.00.02 – теорія і методика навчання (музика) та 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

7.6. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів

Важливим пріоритетним завданням діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка є підвищення рівня забезпеченості науково-педагогічними кадрами вищої кваліфікації (одного з головних показників, за яким визначається спроможність ВНЗ здійснювати якісну підготовку фахівців, що відображає рівень наукового потенціалу кафедр і визначає рівень державної акредитації ВНЗ). Метою комплексного плану наукової підготовки викладацьких кадрів є спрямування й координація зусиль колективу університету, що забезпечить умови для означеної роботи на досягнення максимального результату, надання цій роботі послідовного системного характеру.

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») у таблиці 7.6.1.

Таблиця 7.6.1

Чисельність та якість науково-педагогічних кадрів

Рік	Доктори наук	Кандидати наук	Викладачі без наукового ступеня	Разом
2009	15	196	293	504
2010	16	201	297	514
2011	18	207	282	507
2012	24	227	254	505
2013	28	229	229	486

Викладачі університету неухильно підвищують свій кваліфікаційний рівень шляхом захисту докторських та кандидатських дисертацій.

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») в таблиці 7.6.2.

Таблиця 7.6.2

Чисельність захистів дисертацій

Захист	2009	2010	2011	2012	2013
докторських дисертацій	1	4	3	3	4
кандидатських дисертацій	12	14	19	18	24

Із 1992 р. з метою підготовки кадрів вищої кваліфікації в університеті відкрито аспірантуру. У сучасних умовах аспірантська підготовка здійснюється за 10 спеціальностями:

01.04.07 – фізика твердого тіла;

03.00.13 – фізіологія людини і тварин;

09.00.02 – діалектика і методологія пізнання;

09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури;

09.00.09 – філософія науки;

10.01.01 – українська література;

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки;

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання;

13.00.09 – теорія навчання;

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

У 2013 р. продовжувалася робота щодо оформлення документів на відкриття спеціальності 24.00.03 – фізична реабілітація.

Підготовка аспірантів ведеться за державним замовленням та на комерційній основі.

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») в таблиці 7.6.3.

Таблиця 7.6.3

Динаміка підготовки фахівців аспірантурою університету

Рік	Усього аспірантів	З відривом від виробництва	Без відриву від виробництва	
		Держзамовлення	держзамовлення	комерційні
2009	73	58	9	6
2010	73	57	8	8
2011	71	59	5	7
2012	70	58	1	11
2013	68	54	-	14

Відповідно до наказу Вищої Атестаційної Комісії України № 548 від 9 липня 2010 року в СумДПУ було створено спеціалізовану вчену раду К 55.053.01 по захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.01 – «Загальна педагогіка та історія педагогіки».

За період діяльності Ради (2010-2012 рр.) було захищено 18 дисертаційних досліджень, з яких 16 – наукові розвідки в галузі порівняльної педагогіки, 2 – історії педагогіки.

Тематика всіх робіт, що розглядалися, пов’язана зі спеціалізацію наукових шкіл із педагогічної компаративістики та історії педагогіки, що функціонують у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка

З метою забезпечення можливості практичного використання дисертаційних досліджень, що розглядалися на засіданнях спеціалізованої вченої ради, у всіх роботах порівняльно-педагогічного характеру подано рекомендації щодо їх упровадження на національному, регіональному та інституційному рівнях. Визначено аспекти та напрями можливого використання матеріалів та результатів досліджень. Наукові результати всіх розглянутих робіт використовуються при укладанні навчальних програм для вищих та загальноосвітніх навчальних закладів, при написанні навчальних посібників для учнів та студентів.

У 2013 р. спеціалізована вчена рада по захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки знаходилася на перереєстрації.

7.7. Патентно-ліцензійна діяльність

Вагомим результатом науково-дослідної та інноваційної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка стали досягнення в патентно-ліцензійній діяльності науковців університету.

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») у Таблиці 7.7.1:

Таблиця 7.7.1.

Чисельність охоронних документів

Охоронні документи	2009	2010	2011	2012	2013	Усього
подано заявок	6	2	11	15	3	37
отримано	4	1	1	15	2	23

У 2009 р. науковцями університету в ДП Український інститут промислової власності отримано патенти на корисну модель:

1. № 41869 «Поролоновий тренажер «Гармошка» для розвитку сили та силової витривалості основних м'язових груп тулуба, верхніх кінцівок у дітей старшого дошкільного та молодшого віку» (автор – Корж Ю.М.);
2. № 41870 «Поролоновий тренажер «Клин» для розвитку сили привідних м'язів стегна та стопи» (автор – Корж Ю. М.);
3. № 45635 «Гумово-поролоновий еспандер «Лук» для розвитку сили та силової витривалості м'язів тулуба і кінцівок у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку» (автор – Корж Ю. М.);
4. № 45636 «Тренажер «Силач» для розвитку сили і силової витривалості основних м'язових груп тулуба і кінцівок у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку» (автор – Корж Ю. М.).

У 2010 р. науковцями університету в ДП Український інститут промислової власності отримано патент на винахід:

1. № 92412 «Спосіб оцінки функціонального стану клітин біологічних об'єктів In Vitro» (автор – Дмитрук С.М.).

У 2011 р. науковцями університету в ДП Український інститут промислової власності отримано патент на винахід:

1. № 94829 «Спосіб видалення Оксигену з флуоридних розплавів» (автори – доц. Бугаєнко В.В., доц. Касьяненко Г. Я., Пшеничний Р. М.).

У 2012 р. науковцями університету отримано патенти:

Патенти ДП Українського інституту промислової власності (9):

1. № 68855 «Пристрій для одержання тепла при піролізі органічних матеріалів» – співавтор доц. Стадник О.Д.;
2. № 70767 «Виріб з двошаровим покриттям» – співавтор доц. Стадник О.Д.;
3. № 71628 «Спосіб нанесення покриття термічним напиленням» – співавтор доц. Стадник О.Д.;
4. № 72904 «Металевий порошок для термічного нанесення покриття на основі перехідних металів» – співавтор доц. Стадник О.Д.;
5. № 67547 «Спосіб одержання складних мінеральних добрив» – співавтор к.т.н. Клименко Р.М.;
6. № 71268 «Спосіб одержання біомінеральних добрив» – співавтор к.т.н. Клименко Р.М.;
7. № 71679 «Спосіб одержання сульфату заліза для кормової промисловості» – співавтор к.т.н. Клименко Р.М.;

8. № 67129 «Казково-ігрова дитяча гантель» (автори – Корж Ю.М., Корж З.О.);

9. № 67393 «Казково-ігрові рукавички для розвитку рухових якостей у дітей» (автори – Корж Ю.М., Корж З.О.).

Патенти Укрмедпатентінформ (2) зареєстровано як нововведення в системі охорони здоров'я:

1) авторська методика «Використання метаболічного еквіваленту в оцінці рівня рухової активності дітей шкільного віку» (методичні рекомендації Укрмедпатентінформ № 09.11/62.11) – співавтор д.мед.н., доц. Калениченко І.О.;

2) авторська методика «Оцінка склепіння стопи учнів загальноосвітніх закладів у скринінгових дослідженнях» (інформаційний лист Укрмедпатентінформ № 126-2012) – співавтор д.мед.н., доц. Калениченко І.О.

У Державній службі інтелектуальної власності України зареєстровано авторські права на науковий твір (4):

1. № 45430 «Спосіб визначення ефективності реабілітаційно-оздоровчих програм» (автор – Арєшина Ю.Б.);
2. № 45431 «Комплекс шкал для оцінки клінічних показників у дітей з рецидивуючим бронхітом» (автор – Арєшина Ю.Б.);
3. № 45429 «Комплекс шкал для оцінки стану різних рефлекторних зон у дітей з рецидивуючим бронхітом» (автор – Арєшина Ю.Б.);
4. № 42299 «Спосіб визначення інтенсивності відчуття дискомфорту під час впливу на рефлекторні зони у дітей 3-7 років» (автор – Арєшина Ю.Б.).

У 2013 р. науковцями університету в ДП Український інститут промислової власності подано заявки та отримано патенти на корисні моделі:

1. № 86389 «Спосіб динамометричних досліджень сили різних груп м'язів» – співавтор доц. Звіряка О.М.).
2. № 86390 «Універсальний електротензодинамометричний вимірювальний комплекс» – співавтор доц. Звіряка О.М.

Для потреб науковців університету щорічно оновлюється перелік зарубіжних баз даних щодо об'єктів промислової власності та патентно-ліцензійної діяльності, до яких надається безоплатний доступ в Інтернеті.

7.8. Публікації професорсько-викладацького складу

Професорсько-викладацький склад університету активно займається підготовкою та виданням результатів наукових досліджень.

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») у таблиці 7.8.1:

Таблиця 7.8.1

Чисельність наукових публікацій професорсько-викладацького складу університету

Рік	Монографії	Підручники	Навчальні посібники		Статті			
			Усього	*З грифом МОН*	*Усього*	*Фахові*	*Закордонні*	*У міжнародних науково-метричних базах*
2009	12	4	102	27	900	507	52	0
2010	9	7	114	29	906	497	35	1
2011	17	13	116	28	1121	370	86	11
2012	18	4	140	23	1104	563	72	17
2013	32	2	111	22	1204	581	154	13

У СумДПУ імені А. С. Макаренка функціонує редакційно-видавничий відділ, основне завдання якого – поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності університету шляхом публікації результатів наукових досліджень професорсько-викладацького складу, аспірантів та студентів.

В університеті здійснюється видавництво періодичних фахових наукових журналів:

– із педагогічних наук «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (8 випусків на рік): результати актуальних досліджень із питань теорії та історії освіти, оптимізації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх закладах, із проблем організації освітнього процесу у вищій школі, а також із педагогічних й методичних проблем формування мовленнєвої культури особистості;

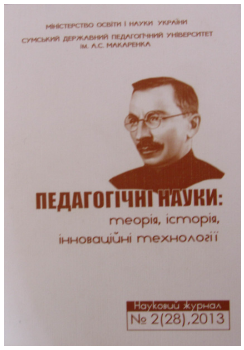

– із філософських наук «Філософія науки: традиції та інновації» (2 випуски на рік): актуальні проблеми розвитку постнекласичної науки в інформаційному суспільстві в умовах глобалізації, зосереджується увага на розкритті сутності нанонаук, синергетики, філософії освіти та їх впливу на суспільство ризику.

7.9. Проведення наукових заходів в СумДПУ імені А. С. Макаренка

Щорічно університет стає організатором близько 30 наукових заходів різних рівнів (міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій, семінарів та круглих столів).

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») у Таблиці 7.9.1.:

Таблиця 7.9.1

Чисельність найбільш важливих наукових заходів, проведених на базі університету

Статус заходів	2009	2010	2011	2012	2013
міжнародні	1	1	1	4	6
всеукраїнські	5	4	9	12	9

Значними подіями наукового життя СумДПУ імені А. С. Макаренка стали міжнародні конференції та семінари.

Міжнародна наукова конференція ***«Духовність у становленні та розвитку громадянської особистості»*** (1-2 жовтня 2009 р.), у роботі якої взяло участь більше ніж 100 науковців з України, Росії, Білорусі, Польщі, Молдови. Співорганізатори: НАПН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка, Лабораторія психології особистості імені П.Р. Чамати. Напрями роботи: теоретико-методологічні засади духовності особистості; моральність як основа духовності особистості; патріотизм та громадянськість як риси духовної зрілості; духовність та професійний розвиток особистості; онтогенетичний аспект проблеми формування духовності особистості та ін.

II Міжнародна наукова конференція ***«Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції»*** (28-30 вересня 2010 р.), у роботі якої взяли участь представники провідних університетів України, Польщі, Австрії, Росії, Білорусі. Співорганізатори конференції: Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, Харківський державний університет мистецтва імені І.П. Котляревського, Поморська академія м. Слупськ, Університет Яна Кохановського м. Кельце, Музична академія ім. Кароля Шимановського м. Катовиці, Університет Марії Кюрі-Склодовської м. Люблін, Курський державний університет, Білоруський державний педагогічний університет імені М. Танка. Напрями роботи: теоретико-методологічні основи сучасної мистецької освіти; історична ретроспектива розвитку мистецької та педагогічної освіти; актуальні проблеми педагогічної компаративістики; інноваційні технології та практика викладання мистецьких дисциплін; розвиток особистості в системі мистецької освіти; науковий пошук та досвід вищої школи в підготовці вчителів мистецьких спеціальностей; формування артотерапевтичних компетенцій майбутніх учителів та фізичних реабілітологів.

Міжнародна науково-практична конференція молодих учених і студентів *«**Соціалізація молодої особистості: культура, освітня політика, технології формування»*** (20-21 квітня 2011 р.), у роботі якої взяло участь близько 150 науковців з України, Болгарії, Польщі, Білорусі, Росії, Молдови. Співорганізатори конференції: Інститут педагогіки НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Управління у справах сім’ї та молоді Сумської обласної державної адміністрації. Напрями роботи: освітня політика: європеїзація і глобалізація; культурологічні виміри соціалізації, гендерна культура молодої особистості; соціально-педагогічні проблеми, соціалізації молодої особистості; інноваційні технології соціалізації молодої особистості.

У 2012 році на базі СумДПУ було організовано та проведено 4 міжнародні конференції:

1. Міжнародна інтернет-конференція ***«Сучасні питання германістики: стан, проблеми, перспективи»*** (27-29 лютого 2012 р.);

2. Міжнародна науково-практична конференція ***«Освіта і здоров'я»*** (27-28 березня 2012 р.);

3. Міжнародна науково-практична конференція *«**Професійна культура фахівця: сутність, реалії, перспективи**»* (22-23 листопада 2012 р.);

4. Міжнародна науково-методична конференція ***«Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ плюс – 2012»«*** (6-7 грудня 2012 р.), у роботі якої взяло участь понад 100 науковців з Росії, Білорусі, Молдови, Польщі, Болгарії. Співорганізатори конференції: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Інститут педагогіки НАПН України, Брянський державний педагогічний університет імені академіка І.Г. Петровського, Мозирський державний педагогічний університет імені І.П. Шамякина. Напрями роботи: орієнтація дисциплін природничо-математичного циклу на розвиток творчої особистості учня; розвиток інтелектуальних умінь студентів при навчанні дисциплін природничо-математичного циклу; оптимізація навчання дисциплін природничо-математичного циклу засобами інформаційних технологій.

У 2013 році на базі СумДПУ було організовано та проведено 6 міжнародних конференцій:

1. XIII Міжнародна науково-практична конференція молодих учених ***«Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів України»*** (18–19 квітня 2013 р.);

3. Міжнародна науково-практична конференція ***«Актуальні проблеми дослідження довкілля»*** (23–25 травня 2013 р.);

4. III Міжнародна наукова конференція ***«Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції: інтеркультурний вимір»*** (1–3 жовтня 2013 р.);

5. Міжнародна науково-практична конференція ***«Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та сучасність»*** (29–30 листопада 2013 р.);

6. Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих учених ***«Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих учених»*** (25-26 квітня 2013 р.), у роботі якої взяло участь 330 науковців із провідних навчальних закладів України, Росії, Молдови, Сербії, Німеччини, Італії. Співорганізатори конференції: Педагогічний інститут у Враньє, Університет у м. Ніш, Великотирновський університет імені Св. Кирила та Св. Мефодія, Білоруський державний педагогічний університет ім. М. Танка, Бєлгородський державний університет, Курський державний університет. Напрями роботи: актуальні проблеми корекційної та інклюзивної освіти; соціально-правове забезпечення осіб з особливими потребами; сучасні технології навчання та виховання дітей з особливими потребами; новітні технології діагностики, корекції та профілактики порушень психофізичного розвитку; інформаційні технології в корекційно-реабілітаційній діяльності; психокорекція та психоконсультування в системі корекційної роботи; професійне становлення майбутніх фахівців у системі корекційної та інклюзивної освіти.

7.10. Науково-дослідна та інноваційна діяльність студентів та молодих учених

Студенти університету, починаючи з перших курсів, та молоді науковці (до 35 років) беруть активну участь у науково-дослідній діяльності університету.

Кількісні показники щодо чисельності молодих науковців в університеті представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») у Таблиці 7.10.1.

Щорічно СумДПУ імені А. С. Макаренка стає організатором близько 15 наукових заходів різних рівнів для студентів та молодих учених (міжнародних, всеукраїнських, регіональних, вузівських конференцій, семінарів та круглих столів).

Таблиця 7.10.1

Чисельність молодих науковців університету

Рік	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях	Кількість молодих учених, які працюють у ВНЗ	Відсоток молодих учених, які залишаються у ВНЗ після аспірантури
2009	3990 (96,6 %)	203	81,8
2010	3851 (97 %)	218	73,7
2011	3450 (90,3 %)	202	68,4
2012	3259 (84,2 %)	175	58,3
2013	3124 (69,5 %)	136	69,2

Під керівництвом викладачів університету працюють студентські наукові гуртки та проблемні групи, публікуються студентські наукові статті.

Кількісні показники представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») в Таблиці 7.10.2.

Таблиця 7.10.2

Кількість опублікованих наукових статей, гуртків та проблемних груп

Рік	Студентські статті		Наукові гуртки	Проблемі групи
	Всього	***З них самостійно***		
2009	452	300	82	138
2010	528	423	52	123
2011	637	495	68	124
2012	743	526	70	125
2013	1144	952	74	112

Щорічно в усіх навчальних підрозділах університету проводяться студентські олімпіади з фахових та психолого-педагогічних дисциплін. Студенти СумДПУ імені А. С. Макаренка беруть участь, стають переможцями та призерами ***всеукраїнських та міжнародних олімпіад***. Результати участі:

У 2009 р. у вузівському турі олімпіади взяли участь 2175 студентів. Переможцями та призерами Всеукраїнської олімпіади стали: Челялі Петро – І місце з музичного мистецтва (керівник – проф. Стахевич О.Г.), Нефєдова Юлія – ІІ місце з образотворчого мистецтва (керівник – Гулей О.В.), Трофименко Яна – ІІІ місце з безпеки життєдіяльності (керівник –

доц. Твердохліб М.М.); Ємельяненко Єлизавета отримала диплом «За конструктивне рішення» в номінації «Декоративно-прикладне мистецтво» (керівник – Кохан Н.М.)

У 2010 р. у вузівському турі олімпіади взяли участь 2175 студентів. Призерами Всеукраїнської олімпіади стали: Кобилякова Ганна – III місце з педагогіки (керівник – доц. Кривонос О.Б.), Трофименко Яна – III місце з безпеки життєдіяльності (керівник – доц. Твердохліб М.М.).

У 2011 р. у вузівському турі олімпіади взяли участь 2142 студенти. Призером Всеукраїнської олімпіади стала Сажко Олександра – III місце з безпеки життєдіяльності (керівник – доц. Твердохліб М.М.).

У 2012 р. у вузівському турі олімпіади взяли участь 2114 студентів. Переможцями та призерами Всеукраїнської олімпіади стали: Коленченко Олена – III місце з хімії (керівник – доц. Скляр А.М.), Вечірка Антон – III місце із французької мови (керівник – доц. Молчанова О.М.), Денисова Дар'я – III місце з англійської мови (керівник – доц. Дудченко М.М.), Юнак Любов – III місце із фізичної реабілітації (керівник – Арєшина Ю.Б.). Трофименко Яна (у складі збірної команди України) отримала диплом I ступеня у Міжнародній студентській олімпіаді з безпеки життєдіяльності (керівник – доц. Твердохліб М.М.).

У 2013 р. у вузівському турі олімпіади взяли участь 2127 студентів. Призером Всеукраїнської олімпіади стала Білоножко Оксана – III місце з корекційної освіти (керівник – доц. Боряк О.В.).

Щорічно студенти університету беруть активну участь, стають переможцями та призерами у ***Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт*** з природничих, технічних та гуманітарних наук. У 2012–2014 рр. Міністерством освіти і науки України призначено СумДПУ імені А. С. Макаренка базовим вищим навчальним закладом для проведення Всеукраїнського конкурсу наукових робіт із фізики.

Результати участі у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт:

2009 р.: Носачов Сергій – диплом I ступеня з історії (керівник – Потапова О.Б), Корякін Олексій – диплом II ступеня з вікової та педагогічної психології керівник – доц. Ніколаєнко С.О.), Ясенчук Дар'я – дипломом

III ступеня з української літератури (керівник – доц. Яременко О.Р.), Зінченко Оксана – диплом III ступеня з української мови (керівник – доц. Силка А.А.), Сандригайло Ірина – диплом III ступеня з актуальних питань співробітництва з ЄС (керівник – Кочубей В.І.), Звада Олена – диплом II ступеня з трьохсотріччя Українсько-Швецького союзу та діяльності гетьмана І. Мазепи (керівник – доц. Бугрій В.С.).

2010 р.: Вєтрова Вікторія – диплом I ступеня з педагогіки (керівник – Врадій К.М.), Гордієнко Роман – диплом I ступеня з історії (керівник – викл. Ніколенко Ю.В.), Степаненко Тетяна – дипломом II ступеня з педагогіки (керівник – Колишкіна А.П.), Сальник Іван – дипломом II ступеня з мистецтвознавства (керівник – Гулєй О.В.), Черниш Анна – диплом III ступеня з української літератури (керівник – проф. Горболіс Л.М.), Астрахан Анастасія – диплом III ступеня з романо-германських мов (керівник – доц. Коваленко А.М.), Коломієць Володимир – диплом III ступеня з фізики (керівник – доц. Лобода В.Б.), Акатова Любов – диплом III ступеня з російської літератури (керівник – доц. Литвиненко Т.М.).

2011 р.: Галкіна Галина – диплом I ступеня з психології (керівник – доц. Тарасова Т.Б.), Білинський Олег – диплом I ступеня з історії (керівник – Товстуха П.В.), Пономаренко Наталія – диплом II ступеня з педагогіки (керівник – доц. Кривонос О.Б.), Скиба Ольга та Палатай Юлія – дипломи II ступеня з фізичного виховання і спорту (керівники – доц. Латіна Г.О., Арєшина Ю.Б. відповідно), Кобилякова Ганна – диплом II ступеня з української літератури (керівник – доц. Єременко О.Р.), Мироненко Євгенія – диплом III ступеня з хімії (керівник – доц. Проценко З.М.), Попова Лілія – диплом III ступеня з російської мови та літератури (керівник – проф. Статівка в.І.).

2012 р.: Дудецька Євгенія – диплом II ступеня з педагогічної психології (керівник – доц. Пасько К.М.), Булат Володимир – диплом II ступеня з фізики (керівник – доц. Мордик С.М.), Горболіс Богдана – диплом II ступеня з романо-германських мов і літератур (керівник – доц. Коваленко А.М.), Кобилякова Ганна – диплом II ступеня з української літератури (керівник – доц. Єременко О.Р.), Денисова Дар'я – диплом III ступеня з романо-германських мов і літератур (керівник – доц. Коваленко А.М.).

2013 р.: Великодна Віта – диплом II ступеня з фізики (керівник – проф. Пономарьов О.Г.), Баштова Ганна – диплом III ступеня з фізики (керівник – проф. Харченко Д.О.), Медвідь Аліна та Коваленко Анна – дипломи III ступеня з романо-германських мов і літератури (керівники – доц. Дудченко М.М., доц. Подосіннікова Г.І. відповідно), Перепічай Наталія та Лігуша Валентина – дипломи III ступеня з педагогіки (керівники – доц. Кривонос О.Б., доц. Бріжата І.А. відповідно), Голуб Анна – диплом III

ступеня з гендерних досліджень (керівник – доц. Павлущенко Н.М.), ГрушкоМарія – диплом III ступеня з вікової та педагогічної психології (керівник – доц. Єрмакова Н.О.), Гаркавина Євген – диплом III ступеня з фізичного виховання та спорту (керівник – доц. Рибалко П.Ф.).

Кількісні показники участі студентів у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт представлено (згідно з даними річних звітів до МОН «Про підсумки наукової та науково-технічної інформації») у Таблиці 7.10.3.

Таблиця 7.10.3

Динаміка участі студентів у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт

Кількість студентів	2009	2010	2011	2012	2013
Учасників	36	34	45	54	38
Переможців та призерів	5	8	8	7	9

В університеті функціонує ***Рада науково-технічної творчості молоді*** (з 2012 р. – Рада молодих учених), до складу якої входять молоді викладачі, аспіранти, магістранти та студенти.

Головним напрямом роботи Ради є формування умов для розкриття творчого й наукового потенціалу молодих учених, інформаційна діяльність та співробітництво.

Основні результати роботи Ради:

– розробка та подання до Сумської облдержадміністрації проектів наукових досліджень (екологічного, народознавчого та здоров'язберігаючого спрямування) до програми транскордонного співробітництва між Курською та Сумською областями в межах створеного єврорегіону «Ярославна»;

– укладання угод про співробітництво СумДПУ імені А. С. Макаренка з Медичним інститутом Сумського державного університету та з Інститутом інформатики Київського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, триває розробка спільних проектів для учнівської молоді, метою яких є пропаганда здорового способу життя;

– ініціювання та проведення ряду науково-практичних конференцій із патріотичного виховання, присвячених знаменним історичним подіям;

– проведення психологічних тренінгів та паспортизації перспективних науковців серед студентів університету;

– створення лінку на сайті університету, присвяченого роботі Ради, де висвітлено організаційно-правові та методичні засади студентського наукового товариства;

– реєстрація громадської організації «Спілка молодих науковців Сумщини», розробка її веб-сторінки.

За звітний період стипендіатами Кабінету Міністрів України були такі молоді науковці СумДПУ імені А. С. Макаренка *(2009 р. – 2 особи, 2010 р. – 2 особи, 2011 р. – 2 особи, 2012 р. – 2 особи, 2013 р. – 1 особа):*

– *Улунова Ганна Євгеніївна*, к.психол.н., доц. (01.05.2007 р. – 30.04.2009 р.): напрям наукових досліджень – психологія ускладненого спілкування;

– *Голубцова Юлія Іванівна*, к.б.н., доц. (01.10.2008 р. – 30.09.2010 р.): напрям наукових досліджень – видова різноманістність мікроміцетів України;

– *Карпенко Віталій Євгенійович*, к.філос.н. (01.10.2010 р. – 30.09.2012 р.): напрям наукових досліджень – філософсько-методологічний аналіз засад синергетики;

– *Латіна Ганна Олександрівна*, к.б.н., доц. (01.09.2012 р. – 31.08.2014 р.): напрям наукових досліджень – здоров'язберігаючі технології в закладах освіти.

7.11. Пропозиції щодо підвищення ефективності науково-дослідної роботи

За доцільне вважаємо сформулювати основні труднощі та недоліки в організації досліджень, впровадженні їх результатів, а також висловити ряд пропозицій щодо їх усунення за аспектами наявних недоліків (організаційно-управлінський, фінансовий, нормативний) та рівнями їх подолання (особистісний, інституційний, регіональний, державний).

В організаційно-управлінському аспекті функціонування ВНЗ визначаємо такі труднощі та недоліки: відсутність у ВНЗ, зокрема в педагогічного університету, завершеного інноваційного циклу (впровадження) як обов'язкової складової науково-інноваційної діяльності; недостатній рівень сформованості компетентностей управлінського персоналу в галузі інноваційного менеджменту наукових досліджень; відсутність сертифікованих адміністраторів наукових досліджень, що мають спеціальну профільну освіту; недостатній розвиток інноваційної структури та інноваційної культури університету, інформаційного забезпечення процесу управління інноваційним розвитком наукової роботи; неефективна маркетингова політика наукових колективів та ВНЗ в цілому.

Шляхи їх подолання, на нашу думку, можуть бути такі:

– *на особистісному рівні* – розвиток науково-дослідницьких і управлінських компетентностей шляхом самоосвіти та неперервного професійного розвитку ПВС університету, встановлення професійних контактів

із перспективними замовниками свого інтелектуального продукту; формування готовності ПВС до інноваційної діяльності; створення науковцями особистих сторінок на сайті університету, його структурних підрозділів з метою популяризації результатів наукових досліджень; ознайомлення з сучасними управлінськими технологіями;

– *на інституційному рівні* – запровадження практики колективної професійної рефлексії щодо результатів наукової діяльності та подальших планів розвитку наукових досліджень у ВНЗ; освоєння основ стратегічного менеджменту розвитку наукових досліджень; мотивація дослідників до пошуку замовників з метою трансферу результатів наукових досліджень; створення системи малих університетських грантів для підтримки досліджень, що знаходяться на початковому етапі, а також досліджень молодих науковців; розвиток системи інноваційних наукових підрозділів; мотивація викладачів до інноваційної діяльності; підтримка інноваційних структурних підрозділів; системне висвітлення досягнень у сфері наукової діяльності на сайті університету, у регіональній та центральній пресі; розробка методики пошуку потенційних клієнтів і споживачів результатів науково-дослідної діяльності ВНЗ, створення на його базі відповідної маркетингової структури;

– *на регіональному рівні* – утворення регіональних мереж університетів, зокрема педагогічних, розвиток співпраці адміністраторів відповідного профілю; розробка та впровадження обласною адміністрацією системи заходів щодо сприяння встановленню контактів між науковими підрозділами ВНЗ та регіональними замовниками наукових досліджень, розробка та впровадження цільової комплексної програми підтримки наукових досліджень у регіоні; розвиток системи грантів (малих, середніх) для фінансування наукових досліджень, спрямованих на розвиток економіки та соціальної сфери регіону, залучення науковців ВНЗ до створення регіональних кластерів, технопарків тощо; утворення спеціалізованих веб-сайтів, ТВ-програм тощо з метою висвітлення напрямів, пріоритетів та результатів наукової діяльності в регіоні; забезпечення дієвості ринкових механізмів щодо комерціалізації та комодифікації результатів наукових досліджень;

– *на державному рівні* – утворення національної професійної асоціації менеджерів наукових досліджень, магістерської програми підготовки менеджерів наукової роботи, організація під керівництвом МОН України постійно діючої конференції (on-line) проректорів з наукової роботи; сприяння більш активному залученню ВНЗ у національну інноваційну систему шляхом врахування специфіки ВНЗ, зокрема педагогічних, у державній політиці розвитку інноваційної діяльності ВНЗ; удосконалення нормативно-правової бази сприяння розвитку інноваційної діяльності ВНЗ, забезпечення

моніторингу реалізації регіональних цільових програм підтримки наукових досліджень; розмежування функцій управління науковою діяльністю ВНЗ на державному, регіональному та інституційному рівнях (прогнозування, мережування, структурування, моніторинг); розвиток національних рейтингів університетів; законодавче забезпечення розвитку ринку наукової продукції, контроль регіональних структур щодо комерціалізації та модифікації результатів наукових досліджень.

У фінансовому аспекті труднощі функціонування ВНЗ пов'язані з недостатнім рівнем фінансової підтримки досліджень соціальної спрямованості, впровадження яких відбувається безкоштовно в державних установах.

Пропозиції:

– *на інституційному рівні* – запровадження диференційованої системи оплати праці викладачів (доплат за вчені звання та наукові ступені) згідно з результатами наукової роботи, а також системи малих грантів на підтримку проектів соціального спрямування;

– *на регіональному рівні* – врахування потреб розвитку наукових досліджень соціальної спрямованості при формуванні програм регіонального розвитку та виокремлення відповідних пріоритетів при формуванні регіональних бюджетів;

– *на державному рівні* – подальший розвиток банку інформації щодо перспективних наукових розробок у соціальній сфері та їх фінансова підтримка на конкурентних засадах; законодавче забезпечення диференціації системи оплати праці викладачів (доплат за вчені звання та наукові ступені) згідно з актуальними результатами наукової роботи.

У нормативному аспекті функціонування ВНЗ головним недоліком є недостатнє законодавче регулювання наукової діяльності ВНЗ.

Пропозиції:

– *на інституційному рівні* – розробка положення про інноваційні наукові структурні підрозділи (ресурсний центр, центр трансферу технологій тощо), розробка та запровадження стимулів підтримки ефективних кафедр та окремих викладачів за результатами рейтингу наукової діяльності;

– *на регіональному рівні* – розробка комплексу заходів (концепцій, стратегій програм тощо) щодо підтримки наукової діяльності, спрямованої на соціально-економічний розвиток регіону;

– *на державному рівні* – прийняття Закону «Про вищу освіту» та інших законодавчих актів на підтримку розвитку інноваційної, наукової діяльності українських ВНЗ.

8. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

Розвиток культурного та наукового потенціалу СумДПУ імені А. С. Макаренка на європейському освітянському просторі залежить від ефективності міжнародної діяльності університету, що полягає у створенні необхідних умов для реалізації міжнародного співробітництва.

Міжнародна діяльність університету спрямована на інтеграцію університету в світове навчальне та наукове середовище, підвищення якості майбутніх фахівців і рівня викладання за допомогою міжнародних організацій та сприяння зростанню авторитету університету за кордоном. Співпраця ВНЗ із зарубіжними закладами освіти, міжнародними організаціями та фондами передбачає реалізацію основних вимог Болонської системи навчання, що полягає в більш активному залученні до партнерства зарубіжних закладів освіти. Співробітництво СумДПУ імені А. С. Макаренка з освітніми закладами за кордоном здійснюється згідно із затвердженою Вченою радою Концепцією міжнародної діяльності університету, у якій сформульовані п’ять основних стратегічних напрямів міжнародної діяльності:

1. Підвищення якості освіти й рівня знань студентів.
2. Створення можливостей для українських та іноземних студентів здобувати додаткові знання з профільних дисциплін.
3. Підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу університету з використанням досвіду роботи провідних викладачів вищих навчальних закладів України.
4. Створення можливостей для підвищення іміджу університету у сфері підготовки висококваліфікованих фахівців та наукових досліджень.
5. Поширення інформації про навчальну, наукову й культурну діяльність СумДПУ імені А. С. Макаренка за межами України.

Основним завданням удосконалення міжнародної діяльності університету в європейському освітньому просторі є розвиток міжнародних відносин шляхом дипломатії та обмінів, а також створення сприятливих умов для міжнародного визнання наших учених, викладачів, студентів та популяризації

їх досягнень. Відповідно до цього міжнародна діяльність університету й надалі буде зосереджена на вирішенні таких завдань:

– співпраця із закордонними організаціями та освітніми установами;
– укладення міжнародних угод;
– сприяння участі студентів та викладачів у міжнародних програмах обміну;
– запрошення іноземних науковців;
– участь у міжнародних дослідницьких проектах;
– публікації наукових робіт у закордонних фахових виданнях;
– участь студентів у спортивних змаганнях міжнародного рівня;
– здобуття міжнародних грантів;
– організація та проведення міжнародних науково-практичних конференцій, Всеукраїнських конференцій з міжнародною участю; міжнародних регіональних науково-практичних семінарів;
– робота з надання освітніх послуг іноземним громадянам.

8.1. Співпраця із закордонними організаціями та освітніми установами

СумДПУ імені А. С. Макаренка тісно співпрацює з такими відомими німецькими організаціями та установами, як Інститут Гете (Німеччина), Міжнародна служба академічних обмінів (DAAD) (Німеччина), відділ Східно-західного фонду ім. Роберта Боша (Німеччина), громадською організацією «Коло підтримки «Суми-Допомога» (Німеччина); австрійською агенцією «Напрямок – Схід» (Австрія); Французьким центром мовного та культурного співробітництва «Альянс Франсез» (Франція); установами США – представництво Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX, Інформаційне агентство, Офіс Фулбрайта, Корпус Миру; Центрам Європейських ініціатив.

8.2. Укладання міжнародних договорів

СумДПУ імені А. С. Макаренка має довгострокові угоди про співробітництво із низкою освітніх установ Німеччини, Сербії, США, Білорусі, Болгарії, Польщі, Росії, Татарстану. Розвиток міжнародної діяльності університету за різними напрямками регулюється основними завданнями укладених угод про наукове та культурне співробітництво з Білоруським

державним педагогічним університетом імені Максима Танка (м. Мінськ, Білорусь), Вітебським державним університетом імені П. М. Машерова (м. Вітебськ, Білорусь), Гомельським державним університетом імені Ф. Скоріни (м. Гомель, Білорусь), Брестським державним університетом імені А. С. Пушкіна, Великотирнівським університетом імені Святих Кирила і Мефодія (м. Великотирново, Республіка Болгарія), Пловдівським університетом імені Паїсія Хилендарського (м. Пловдів, Республіка Болгарія), Поморською академією в Слупську (Польща), Академією Музичною ім. Кароля Шимановського (м. Катовиці, Республіка Польща); Музичною академією імені Гражини та Кейстута Бацевичів (м. Лодзь, Республіка Польща), Музичною академією імені Яна Падеревського (м. Познань, Республіка Польща), Університетом Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Республіка Польща), Унівеситетом імені Яна Кохановського (м. Кєльце, Республіка Польща), Вармінсько-Мазурським університетом (м. Ольштин, Республіка Польща), Технологічно-гуманістичним університетом імені Казимира Пуласького (м. Радом, Республіка Польща) Педагогічним коледжем (м. Битом, Республіка Польща), Академією імені Яна Длугоша (м. Ченстохова, Республіка Польща); Курським державним університетом (Російська Федерація), Брянським державним університетом імені І. П. Петровського (Російська Федерація); Російським державним педагогічним університетом імені А. І. Герцена; Міською бюджетною освітньою установою вищої професійної освіти міста Москви «Московський міський педагогічний університет» (Російська Федерація), Інститутом спеціальної освіти і комплексної реабілітації міста Москви (Російська Федерація), Бєлгородським державним національним дослідницьким університетом (м. Бєлгород, Російська Федерація), Північно-Кавказьким федеральним університетом (Російська Федерація), Державною бюджетною освітньою установою, середньою загальноосвітньою школою №820 м. Москва (Російська Федерація); Університетом міста Ніш (Сербія), Вранянським інститутом педагогіки (м. Враньє, Сербія), загальноосвітніми школами імені Аци Сінадінович (м. Лесковац) та імені Свєті Сави (м. Владичін Хан, Сербія), Державним університетом Кеннесоу (США), Українським товариством «Вербиченька» (Республіка Татарстан).

Напрямами співробітництва університету з іноземними партнерами у сфері розвитку науки є обмін науковою інформацією і науковими досягненнями, проведення спільних наукових досліджень, організація спільних семінарів, круглих столів, конференцій, симпозіумів; публікації результатів наукових досліджень, обмін осіб з метою наукового стажування і науково-педагогічні зустрічі в навчальних закладах; підготовка магістрів (за угодами згідно з Положенням про академічну мобільність студентів СумДПУ імені

А. С. Макаренка); у сфері навчально-виховної роботи – обмін науково-педагогічними працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; у культурно-освітній сфері – обмін художніми колективами та досвідом роботи у сфері мистецтвознавства.

8.3. Сприяння участі студентів та викладачів у міжнародних програмах обміну

Відділ міжнародного співробітництва університету проводить активну діяльність із розширення кола контактів з українськими та зарубіжними організаціями й агентствами, що надає нові можливості для стажування студентів, проходження ними виробничої та навчальної практик за кордоном. Щороку студенти Інституту філології, Інституту фізичної культури, історичного факультету мають можливість стажуватисяза кордоном. Починаючи з другого курсу, студенти проходять виробничу практику за кордоном, де обіймають посади аніматорів, адміністраторів готелів і ресторанів, екскурсоводів, а також вихователів у межах навчальної практики у таборах США. Керівництво університету сприяє активізації мобільності студентів усіх спеціальностей, спрямовує свої зусилля на поліпшення умов для закордонних стажувань усіх учасників навчально-виховного процесу університету.

З метою поширення інформації про міжнародні програми обміну та забезпечення участі викладачів і студентів у конкурсах на здобуття грантів кожного навчального року на базі СумДПУ проводяться презентації міжнародних грантових програм представниками Німецької служби академічних обмінів ДААД (м. Харків) (Мартін Ройтер), Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) (м. Харків) (Андрій Тарєлін), та Офісу Фулбрайта (м. Київ) (Вероніка Олексанич).

Найпоширенішими програмами студентського культурного обміну є молодіжні програми «Au-Pair» (Німеччина, Австрія, Франція, Бельгія, США), «Work&Travel», «CampAmerica» (США), «Graduate Student Program» (США), «Studienstipendien» (Німеччина).

Щороку за різними програмами стажування за кордон від’їжджають у середньому від 20 до 60 студентів. Крім того, студенти університету беруть участь у міжнародних наукових конференціях, наукових конференціях із міжнародною участю та науково-практичних семінарах; міжнародних олімпіадах і творчих конкурсах.

Протягом 2009 року за різними програмами стажування за кордоном перебували 54 студенти. У міжнародних науково-практичних конференціях

взяли участь 2 студенти, у міжнародних мистецьких та творчих конкурсах – 16 студентів.

– у 2010 році за різними програмами стажування за кордоном перебували 52 студенти, у науково-практичних семінарах, що проводилися за кордоном, взяли участь 9 студентів, 4 студенти взяли участь у міжнародних мистецьких та творчих конкурсах.

– протягом 2011 року за молодіжними програмами стажування за кордоном перебували 40 студентів. За програмою «Au-Pair» до Німеччини виїжджали 4 студенти; до Бельгії – 2 студенти. За програмою «Work&Travel» у США перебували 15 студентів; у програмі «CampAmerica» взяли участь 7 студентів університету. У науково-практичних семінарах та студентській олімпіаді, що проводилися за кордоном, взяли участь 8 студентів, четверо викладачів взяли участь у міжнародних мистецьких та творчих конкурсах.

– у 2012 році за кордоном перебували 46 студентів. За програмою «Au-Pair» в Німеччині перебувало 8 студентів; у Бельгії – 3 студенти. За програмою «Work&Travel» до США виїздило 15 студентів; у програмі «CampAmerica» взяли участь 9 студентів університету. У студентському науковому форумі та науково-практичних конференціях, що проводилися за кордоном, взяли участь 4 студенти. П'ятеро студентів взяли участь у роботі літньої школи в Німеччині. 2 студенти взяли участь у міжнародних мистецьких та творчих конкурсах;

– протягом 2013 року за молодіжними програмами стажування за кордоном перебували 36 студентів СумДПУ. За програмою «Au-Pair» у Німеччині перебувало 5 студентів; у Франції – 4 студенти. За програмою «Work&Travel» до США виїздило 9 студентів; у програмі «CampAmerica» взяли участь 18 студентів університету.

Кожного навчального року викладачі та студенти СумДПУ імені А. С. Макаренка беруть участь у таких міжнародних програмах як: Програма академічних обмінів Гете Інституту, Програма підтримки адміністрування університетів Міжнародної ради академічних обмінів (IREX), Програма академічних обмінів Корпусу Миру (США), Програма фонду імені Роберта Боша «Обмін викладачами у Центральній та Східній Європі»; Програма академічних обмінів німецької служби DAAD; Програма фонду «Борусія» «Study Tours to Poland», Програма транскордонного співробітництва в межах Єврорегіону «Ярославна», Програма уряду Санкт-Петербурга з реалізації державної політики Російської Федерації щодо співвітчизників за кордоном, Програма Розвитку ООН «Впровадження питань гендерного підходу в освіту через забезпечення діяльності кафедри гендерних студій», Програма «Erasmus Mundus»; Програма підтримки поляків за кордоном.

Викладач Інституту філології Мельник С.М. пройшла курс підвищення кваліфікації «Мистецтво на заняттях з німецької мови» при **Інституті Гете** у м. Мюнхен, Німеччина з 14.06.2009 по 27.06.2009. До програми курсу були включено ряд аспектів, а саме: країнознавча інформація, присвячена діяльності окремих діячів культури Німеччини, та ознайомленняі з сучасними методиками викладання німецької мови.

Результатом участі у програмі **Підтримки адміністрування університетів UASP** проректора з наукової роботи Сбруєвої А.А. стало 8 тижневе стажування в Державному університеті м. Блумінгтон (штат Індіана, США) з вересня по листопад 2009 року. Так, проректор Сбруєва А.А., перебуваючи у США, проводила роботу щодо організації процесу управління у вищих навчальних закладах.

У жовтні 2010 року викладачем кафедри германської філології Бондаренко О.В. спільно з волонтерами **Корпусу Миру США** був організований спільний табір-семінар для вчителів та учнів школи №18. У листопаді 2010 року Бондаренко О.В. виступала українським партнером волонтерів Корпусу Миру США з проведення табірного навчання для учнів шкіл в м. Охтирці, а в червні 2010 року вона брала участь у тренінговому курсі для координаторів міжнародних молодіжних обмінів, що проходив у Мотиші Лєшному (Польща). У програмі обміну було розглянуто питання про сутність та основні елементи молодіжного обміну: використання театральної педагогіки, циркової педагогіки, проведення тімбілдінгів та створення атмосфери співпраці на рівні молодіжних обмінів, співпраця з міжнародними групами.

Викладач кафедри романо-германських мов Антоненко Ю.О. у 2009 році одержала статус тандем-лектора **фонду ім. Роберта Боша** і тепер має право щороку отримувати навчально-методичну літературу на суму 500 євро, яка

використовується в навчальному процесі і залишається в розпорядженні кафедри. За участі фонду імені Р. Боша та інших німецьких освітніх інституцій в університеті видається журнал «Vitamin D» в якому публікуються статті студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Завдяки зв'язкам університету з **Німецькою службою академічних обмінів ДААД, фондом ім. Роберта Боша та Гете Інститутом** стала можливою організація від'їзду 13 студентів та викладача німецької мови Інституту філології до Німеччини строком на 13 днів, з 9 до 21 листопада 2009 року. Метою поїздки, що фінансувалася Німецькою службою академічних обмінів, було ознайомлення із системою вищої освіти Німеччини з відвідуванням 8 університетів та семінарами для учасників в університеті Гільдезгайм, Марбург, Бамберг, Дюссельдорф, Бонн, відвідання парламенту землі Нижня Саксонія, гімназії та закладів підвищення кваліфікації для вчителів.

Викладач Інституту філології Антоненко Ю.О. пройшла курси підвищення кваліфікації, організовані **фондом імені Роберта Боша** «Internationale didaktische Innovationen im Erwachsenenbildung – Bereich», у квітні-травні 2009 року (з 26 квітня до 4 травня) та в червні-липні 2009 року (Республіка Польща), а також за підтримки **фонду імені Роберта Боша** Німеччини, Сербії, США завідувач кафедри практики романо-германських мов Гаврило Л.М. в червні 2009 року брала участь у міжнародному семінарі у місті Пільзен (Чехія).

Активізація студентських міжнародних обмінів, налагодження особистих контактів між студентами СумДПУ імені А. С. Макаренка та іноземними освітніми установами реалізцвалося в організації спільної роботи над проектами під керівництвом лекторів **фонду імені Роберта Боша** із залученням студентів Інституту філології та Бєлгородського державного університету. Так, у квітні 2009 року в нашому ВНЗ перебувала делегація з м. Бєлгород (Росія) у кількості 10 осіб на чолі з лектором фонду ім. Роберта Боша у Бєлгороді Сюзанною Лойшнер. Метою приїзду було проведення семінару-практикуму з дидактики вивчення іноземних мов «Wer singt, der lernt».

Викладач кафедри германської філології Шевцова Н.О. взяла участь у **програмі фонду імені Роберта Боша** «Тандемлектор у Східній Європі та Китаї». 19 листопада 2013 року викладач пройшла співбесіду у Тбіліському Державному університеті імені Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія) та виборола стипендію на проходження наукового стажування в Китаї з 01.02.2014 по 31.01.2015, яке успішно розпочато.

Результатом участі викладача практики німецької мови **Христенко О.С.** в конкурсі «Forschungsstipendien» на здобуття стипендії від **Міжнародної служби академічних обмінів (ДААД)** стало наукове стажування в Бергському

університеті, м. Вупперталь (Німеччина) з 1 вересня до 30 листопада 2011 року за темами «Германістика» та «Дидактика німецької мови і літератури».

У квітні 2013 року завідувач кафедри германської філології Школяренко В.І. отримала стипендію від **Німецької служби академічних обмінів (ДААД)** на проходження курсу підвищення кваліфікації в Університеті імені Альфреда Нобеля міста Дніпропетровська (Україна) з 8 до 12 квітня 2013 р.

У березні 2009 року за сприяння фонду «Боруссія», рішенням Кваліфікаційної Комісії студент 4 курсу фізико-математичного факультету Діброва Владислав був зарахований у групу учасників програми **«Study Tours to Poland»**. З 17 до 28 травня 2009 року він проходив стажування в м. Ольштин, (Польща), де зустрічався з лідерами громадського життя Польщі та брав участь у лекціях, тренінгах, семінарах та культурних заходах.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка реалізовує співпрацю з навчальними закладами та освітніми установами Російської Федерації у науковій, культурній та освітній сферах діяльності в межах реалізації завдань **програми транскордонного співробітництва Єврорегіону «Ярославна».**

Державна стратегія регіонального розвитку, створення та діяльність в СумДПУ імені А. С. Макаренка базових наукових осередків транскордонного співробітництва відбувається шляхом розробки проектів прикордонного співробітництва та укладення договорів про наукове та творче співробітництво. У рамках реалізації календарного плану теми «Річка Сейм як модельний об’єкт формування міжнародного екологічного коридору між Україною та Росією» викладач кафедри зоології Бабко Р.В. протягом 14 днів (з 18.07.09 до 31.07.09) виконував польові дослідження річки Сейм (м. Путивль).

Співробітництво університету з Курським державним університетом (м. Курськ, Росія) реалізувалось у поновленні чинної Угоди про співробітництво між двома вищими навчальними закладами, підписання якої відбулося 20 червня 2011 року.

У квітні 2011 року 6 студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка взяли участь у міжнародній психолого-педагогічній олімпіаді, що проходила на базі Курського державного університету. У липні 2011 на базі природничо-географічного факультету СумДПУ імені А. С. Макаренка пройшли комплексну віддалену практику студенти-географи Курського державного університету.

Липень 2012 року ознаменований підписанням спільної Угоди між Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка та ще десятьма вищими навчальними закладами Сумщини та міста Курська про створення Мереживого транскордонного (відкритого) університету Єврорегіону «Ярославна». Предметом угоди є досягнення спільних з учасниками

Єврорегіону «Ярославна» цілей та задач у сфері вищої та післядипломної освіти. У рамках цієї Угоди кафедра всесвітньої історії СумДПУ імені А. С. Макаренка виступила співорганізатором російсько-української експедиції у с. Горналь Суджанського району Курської області з 6 до 19 липня 2012 року та 23 липня до 7 серпня 2013 року. Студенти СумДПУ імені А. С. Макаренка та студенти Курського державного університету провели спільні розкопки в межах навчальної практики. Метою експедиції стало дослідження на місці давньоруського поселення X–XIII ст., яке було княжим центром сіверян. Археологи знайшли елементи військового одягу, знаряддя праці, жіночі прикраси та ще безліч відтепер вже музейних експонатів. Результати дослідження допомагають поглибити знання істориків про соціально-економічний розвиток, культуру, побут сіверян.

Співпраця кафедри корекційної та інклюзивної освіти Інституту педагогіки і психології СумДПУ імені А. С. Макаренка та кафедри дефектології Курського державного університету реалізовується в обміні делегаціями для участі в міжнародних науково-практичних конференціях, що проводяться на базі українського та російського вишів. 17-18 жовтня 2013 року викладачі кафедри корекційної та інклюзивної освіти СумДПУ імені А. С. Макаренка взяли участь у міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми корекційної та інклюзивної освіти в контексті реалізації ФДОС», присвяченої 25-річчю дефектологічного факультету Курського державного університету.

20 вересня 2012 року СумДПУ імені А. С. Макаренка відвідала експертна група фахівців-географів із Російської академії наук (РАН) та Національної Асоціації Європейських прикордонних регіонів. У рамках візиту, метою якого є напрацювання рекомендацій на засідання Ради керівників прикордонних областей, гості ознайомилися з діяльністю своїх колег – викладачів географії СумДПУ імені А. С. Макаренка.

У рамках **російської Федеральної цільової програми (ФЦП) підтримки співвітчизників**, які проживають за кордоном, відповідно до її предмета: «Поставка і передача навчальної, методичної, довідкової, художньої літератури та відеофільмів для освітніх установ з викладанням російської мови, російськомовних бібліотек, російських культурних центрів» кафедрі російської мови та зарубіжної літератури була передана наукова, навчально-методична, художня література та навчальні посібники на електронних носіях у кількості 240 екземплярів на суму 125082 російських рублів.

Викладач кафедри російської мови та зарубіжної літератури університету Тєлєтова С.В. виграла грант від **Програми уряду Санкт-Петербурга з реалізації державної політики Російської Федерації у відношенні до співвітчизників за кордоном** на безкоштовне проходження курсу підвищення кваліфікації для викладачів російської мови та літератури у м. Санкт-Петербург (листопад 2012 року).

Результатом підписання угоди про партнерство між **Програмою Розвитку ООН** «Впровадження питань гендерного підходу в освіту через забезпечення діяльності кафедри гендерних студій» в Україні та СумДПУ імені А. С. Макаренка від 28.06.2010 року стало створення кафедри гендерних студій. Співробітництво СумДПУ імені А. С. Макаренка із зазначеною Програмою передбачає впровадження міжнародних стандартів в освітню сферу шляхом використання інноваційної освітньої практики в навчальному процесі вищого навчального закладу та покращення ефективності виконання завдань гендерної політики в регіоні, що сприяє вирішенню проблем гуманізації та демократизації українського суспільства в цілому.

Аспірант кафедри педагогіки СумДПУ імені А. С. Макаренка Красуля А. В. за результатами виконання проекту «EMINENCE», що фінансується Європейською Комісією в рамках **програми «Erasmus Mundus»**, виборола грант на проходження протягом 10 місяців (із вересня 2013 року до червня 2014 року) стажування в університеті Адама Міцкевича в м. Познань (Польща) за темою дисертаційного дослідження «Організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США».

У межах співпраці СумДПУ імені А. С. Макаренка з Університетом Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Республіка Польща), у травні 2013 року для викладання практичного курсу польської мови до СумДПУ імені А. С. Макаренка прибув аспірант польського університету Маріуш Полови. Для продовження вивчення польської мови в липні поточного року 2 аспіранти університету Донченко В. та Долгова Н. взяли участь у програмі **Підтримки поляків за кордоном** та виїжджали до Польщі з метою вивчення курсу «Методика викладання польської мови для вчителів польських шкіл», що був

організований Центром польської мови та культури Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Польща).

З метою участі в міжнародних конференціях, семінарах та проходження стажування в зарубіжних закладах освіти

– за 2009 рік за кордон були відряджені 12 викладачів університету;
– за 2010 рік за кордон були відряджені 14 викладачів університету;
– за 2011 рік за кордон були відряджені 13 викладачів університету;
– за 2012 рік за кордон були відряджені 10 викладачів університету ;
– у 2013 році у зарубіжних ділових відрядженнях з метою участі в міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах та інших міжнародних заходах перебували 19 науково-педагогічних працівників. Країнами перебування науковців та молодих учених університету були Білорусь, Болгарія, Грузія, Італія, Німеччина, Польща, Росія, Словаччина.

8.4. Запрошення іноземних науковців

У межах напряму щодо здійснення міжнародного співробітництва через запрошення іноземних науковців в університеті проводиться значна робота:

– запрошення фахівців для проведення викладацької роботи;
– організація виставок науково-педагогічних працівників з напряму підготовки «Мистецтво»;
– організація візитів представників іноземних держав з метою залучення на навчання іноземних громадян;
– організація та забезпечення візитів іноземців до м. Суми та вищих навчальних закладів;
– зустріч, розміщення, знайомство з містом, допомога у швидкій адаптації на новому місці та реєстрація в органах місцевої влади.

За п’ять останніх років викладацькою діяльністю у СумДПУ імені А. С. Макаренка (з 2009 до 2013 навчальних років) займалися 39 іноземних науковців.

Візити іноземних науковців до СумДПУ імені А. С. Макаренка надали змогу студентам та викладачам університету покращити рівень своїх професійних умінь та навичок, оволодіти необхідними знаннями для здійснення науково-дослідної роботи та реалізації грантово-пошукової діяльності.

Із 2006 року започатковано проект обміну студентами-практикантами. Серед їх обов’язків – робота зі студентами іноземного відділення Інституту філології.

8.5. Участь у міжнародних науково-дослідницьких проектах

У межах виконання завдань Угод про міжнародне співробітництво та здійснення науково-дослідної діяльності протягом 5 останніх років СумДПУ імені А. С. Макаренка брав активну участь у 20 міжнародних науково-дослідницьких проектах. Серед найбільш відомих проекти:

– обмін студентами-практикантами з Австрії та Німеччини за підтримки Німецької служби академічних обмінів (ДААД);

– розвиток методичних систем вищої професійної освіти «Проблеми методики викладання у вищій школі» (партнер – Брянський державний університет ім. І. Г. Петровського, Росія);

– «Життя людей з розумовими обмеженнями: стан, перспективи, результати» за підтримки Громадської організації «Коло підтримки «Суми-Допомога» (м. Люкау, Німеччина);

– «Впровадження питань гендерного підходу в освіту через забезпечення діяльності кафедри гендерних студій» за підтримки організації ООН;

– «Комплексне екологічне обстеження басейну р. Псел на межі України та Росії» у межах єврорегіону «Ярославна».

– «Комплексне фольклорне дослідження порубіжжя Сумської і Курської областей» у межах єврорегіону «Ярославна».

– «Туристсько-рекреаційні ресурси українсько-російського прикордоння» у межах єврорегіону «Ярославна».

– «Обмін інформацією про життя школярів (8-12 років) між школою Монтессорі (м. Інгольштадт) Німеччини та дітей Сумської області за підтримки фонду імені Роберта Боша.

– «Впровадження інноваційних технологій з використанням Інтернету та комп’ютера при вивченні німецької мови» за підтримки фонду імені Роберта Боша.

– Міжнародний (українсько-німецько-російський) проект «Humor ist wenn man lacht». У проекті взяли участь по 5 студентів з 3 університетів: СумДПУ імені А. С. Макаренка, Бєлгородського педагогічного університету, Дніпропетровського гірничого університету, Чернігівського університету.

– «Розробка та впровадження здоров’язбережувальних технологій у навчальні заклади» у співпраці з Інститутом вікової фізіології РАО (м. Москва, Росія).

– «Дослідження актуальних аспектів геополітичної географії прикордонних регіонів» за підтримки Національної Асоціації Європейських прикордонних регіонів.

– «Розвиток інтернаціоналізації вищої освіти» за участі професора Східно-Мічиганського університету (США) Джо Бішопа.

– «Школи – партнери майбутнього» за підтримки посольства Федеративної Республіки Німеччина.

– «Корекційно-педагогічна робота з дітьми, які мають порушення інтелекту» за участі Інституту спеціальної освіти і комплексної реабілітації Московського міського педагогічного університету.

– «Проблеми бідності, безробіття та соціальних патологій у сучасному суспільстві» за участі викладачів кафедри соціальної педагогіки, відділу соціальних наук Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині (Польща).

– «Інтеркультурне виховання дітей та молоді засобами музичного мистецтва» за участі науковців Поморської Академії у м. Слупськ (Польща).

Участь студентів у спортивних змаганнях міжнародного рівня

Висоцький Олександр – чемпіон світу з панкратіону

Угнич Ігор та Бондаренко Марія – чемпіони світу з карате-до

Кожного навчального року студенти СумДПУ імені А. С. Макаренка стають призерами міжнародних спортивних змагань із панкратіону, індорхокею, карате, карате-до, пляжного волейболу, легкої атлетики.

У 2009–2010 навчальному році призерами міжнародних змагань стали 12 студентів. Кращі результати на міжнародному рівні у студентів-спортсменів:

– Угніч Ігор – 2 місце чемпіонату Європи серед молоді, 3 місце чемпіонату Європи з карате-до;

– Клопов Андрій – чемпіон світу з панкратіону серед юніорів;

– Висоцький Олександр – чемпіон світу з панкратіону серед юніорів, чемпіон світу з панкратіону, переможець І Всесвітніх ігор з одноборств;

– Баранов Дмитро – 2 місце чемпіонату світу з панкратіону;
– Ковальов Сергій – 3 місце чемпіонату світу з панкратіону;
– Садова Богданна, Будьона Альвіна – чемпіонки Європи з індорхокею
– Шостак Ганна – переможниця Дефлімпійських ігор.

У 2010–2011 н.р. 25 студентів показали кращі результати на міжнародному рівні. Серед студентів-спортсменів:

– Угніч Ігор – 3 місце чемпіонату світу з карате-до, переможець кубка Світу з карате-до, переможець етапу кубка Європи з карате-до;
– Бондаренко Марія – переможець кубка світу з карате-до, 2 місце етапу кубку Європи з карате-до;
– Самодай Валерій – чемпіон світу серед молоді, 3 місце чемпіонату Європи серед молоді, 3 місце Всесвітньої універсіади з пляжного волейболу;
– Висоцький Олександр – чемпіон Європи з панкратіону;
– Ковальов Сергій – чемпіон Європи з панкратіону;
– Синявіна Вікторія – чемпіонка Європи з панкратіону.

У 2011–2012 н.р. 17 студентів показали кращі результати на міжнародному рівні. Серед студентів-спортсменів:

– Висоцький Олександр – чемпіон та володар кубка світу з панкратіону;
– Волинкін Олександр – 2 місце чемпіонату та кубка світу з панкратіону, переможець чемпіонату світу серед молоді;
– Синявіна Вікторія – 3 місце чемпіонату світу з панкратіону;
– Скрипраль Михайло – 2 місце кубка світу та чемпіонату сСвіту серед молоді;
– Бондар Олег – переможець чемпіонату світу серед молоді;
– Самодай Валерій – чемпіон світу серед молоді.

У 2012–2013 н.р. 12 студентів показали кращі результати на міжнародному рівні. Серед студентів-спортсменів:

– Бутрим Віталій – 2 місце на чемпіонаті Європи серед молоді з легкої атлетики;
– Панченко Андрій – чемпіон світу серед клубних команд з карате;
– Ткаленко Руслан – 3 місце на чемпіонаті Європи серед молоді з біатлону;
– Валерій Самодай – 3 місце на чемпіонаті Європи з пляжного волейболу;

– Висоцький Ярослав – чемпіон Європи з панкратіону;

– Синявіна Вікторія – дворазова чемпіонка Європи з панкратіону;

– Горобець Кирило – чемпіон Європи з панкратіону, чемпіон світу серед юніорів;

– Швець Вадим – срібний призер чемпіонату світу серед спортсменів із вадами зору з футзалу;

– Шостак Ганна – переможниця Дефлімпійських ігор та чемпіонка світу серед спортсменів з вадами слуху з дзюдо.

8.6. Організація та проведення університетом міжнародних заходів та публікації наукових робіт у закордонних фахових виданнях

Викладачі СумДПУ імені А. С. Макаренка постійно публікують наукові статті у виданнях за кордоном. У 2009 навчальному році в зарубіжних виданнях було опубліковано 33 наукові статті; у 2010 році – 35; у 2011 році – 86, у тому числі у виданнях, що мають імпакт-фактор – 11; у 2012 році – 53, у тому числі у виданнях, що мають імпакт-фактор – 26; у 2013 році – 151, у тому числі у виданнях, що мають імпакт-фактор – 32.

За останні п’ять років СумДПУ імені А. С. Макаренка виступив організатором 13 міжнародних науково-практичних конференцій, 6 всеукраїнських науково-практичних конференцій із міжнародною участю, 1 міжрегіональної науково-практичної конференції з міжнародною участю, 1 міжнародного науково-практичного семінару та 1 регіонального семінару з міжнародною участю:

– Міжнародна наукова конференція ***«Духовність у становленні та розвитку громадянської особистості»*** (1-2 жовтня 2009 р.), співорганізаторами якої стали НАПН України, Інститут психології ім. Г.С. Костюка, Лабораторія психології особистості ім. П.Р. Чамати. У конференції взяло участь понад 100 науковців з Росії, Білорусі, Польщі, Молдови;

– II Міжнародна наукова конференція ***«Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції»*** (28–30 вересня 2010 р.), у роботі якої взяли участь представники провідних університетів України, Польщі, Австрії, Росії, Білорусі;

– Міжнародна науково-практична конференції молодих учених і студентів *«**Соціалізація молодої особистості: культура, освітня політика, технології формування»*** (20–21 квітня 2011 р.), у роботі якої взяло участь близько 150 науковців із Болгарії, Польщі, Білорусі, Росії, Молдови;

– Міжнародна інтернет-конференція ***«Сучасні питання германістики: стан, проблеми, перспективи»*** (27–29 лютого 2012 р.), у роботі якої взяло участь близько 100 представників Росії, Казахстану, Німеччини, Туреччини, Єгипту, Швейцарії, Чехії, Фінляндії, Данії, Польщі;

– Міжнародна науково-практична конференція «**Освіта і здоров'я» (**27-28 березня 2012 р.), співорганізаторами якої стали Інститут проблем виховання НАПН України, ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМН України», Інформаційно-методичний центр управління освіти і науки Сумської міської ради. У конференції взяли участь фахівці з України, Росії, Білорусі та Молдови;

– Міжнародна науково-практична конференція *«**Професійна культура фахівця: сутність, реалії, перспективи**»* (22-23 листопада 2012 р.), співорганізаторами якої стали Інститут психології НАПН України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Курський державний університет, Державна освітня установа середня загальноосвітня школа № 820 м. Москви. У роботі конференції взяло участь близько 100 науковців із Росії, Білорусі, Чехії, Польщі;

– Міжнародна науково-методична конференція ***«Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ плюс – 2012»*** (6–7 грудня 2012 р.), у роботі якої взяло участь понад 100 науковців із Росії, Білорусі, Молдови, Польщі, Болгарії;

– XIII Міжнародна науково-практична конференція молодих учених ***«Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів України»*** (18–19 квітня 2013 р.), у роботі якої взяло участь близько 130 науковці з України, Росії, Білорусі, Грузії;

– Міжнародна науково-практична конференція ***«Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та сучасність»*** (29-30 листопада 2013 р.), у роботі якої взяло участь близько 100 науковців із Великобританії, Вірменії, Польщі, Білорусі, Росії;

– Міжнародна науково-практична конференція ***«Актуальні проблеми дослідження довкілля»*** (23–25 травня 2013 р.), у роботі якої взяло участь близько 300 учасників з України, Білорусії, Росії та Молдови;

– III Міжнародна наукова конференція ***«Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції: інтеркультурний вимір»*** (1–3 жовтня 2013 р.), за підтримки Сумського державного університету, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та Генерального консульства Республіки Польща в Харкові. У роботі конференції взяли участь науковці з Білорусі, Італії, Китаю, Німеччини, Польщі, Росії, України;

– Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих учених ***«Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих учених»*** (25–26 квітня 2013 р.), у роботі якої взяло участь 330 науковців із провідних навчальних закладів України, Росії, Молдови, Сербії, Німеччини, Італії;

– Міжнародний студентський семінар-круглий стіл ***«Крос-культурні цінності і світосприйняття сучасної молоді»*** (17 травня 2013 р.), у роботі якого взяли участь студенти з Палестини, Нігерії, Азербайджану, Узбекистану, Сирії, Судану, Іраку, Туреччини, Танзанії, Камеруну, Туркменистану.

8.7. Здобуття міжнародних грантів

Результатом роботи викладачів СумДПУ імені А. С. Макаренка з наукової діяльності в межах проведення грантово-пошукової роботи стало здобуття 21 гранту від міжнародних організацій, фондів та освітніх установ: 10 індивідуальних та 11 групових грантів.

2009 рік – здобуто 5 грантів: 4 – індивідуальних та 1 – груповий на здійснення наукових досліджень, проходження стажувань та проведення навчально-виховної роботи. За результатами цієї роботи до університету в 2009–2010 навчальному році було відряджено для проведення педагогічної та науково-дослідної роботи лектора фонду ім. Роберта Боша (Німеччина) Матіас Беренд Краузе, який проводив семінари з метою підвищення кваліфікації викладачів німецької мови, методики і дидактики німецької мови, проводив корективний курс фонетики для молодих викладачів і студентів.

Викладач кафедри практики романо-германських мов Антоненко Ю.О. отримала грант від фонду імені Роберта Боша і пройшла курси підвищення кваліфікації «Internationale didaktische Innovationen im Erwachsenenbildung – Bereich» у квітні-травні 2009 року (з 26 квітня до 4 травня) та у червні-липні 2009 року (Польща); викладач німецької мови Мельник С.М. отримала грант від Гете-Інституту і пройшла курс підвищення кваліфікації «Мистецтво на

заняттях із німецької мови» при Інституті Гете у м. Мюнхен (Німеччина) з 14.06.2009 по 27.06.2009; у березні 2009 року за сприяння фонду «Боруссія» студент 4 курсу фізико-математичного факультету Діброва Владислав отримав грант і пройшов стажування в м. Ольштин (Польща), де зустрічався з лідерами громадського життя Польщі та брав участь у лекціях, тренінгах, семінарах та культурних заходах. Результатом участі у програмі Підтримки адміністрування університетів UASP проректора з наукової роботи Сбруєвої А.А. стало 8 тижневе стажування у Державному університеті м. Блумінгтон (штат Індіана, США) (вересень-листопад 2009 року). Проректор Сбруєва А.А. перебувала в США і проводила роботу щодо організації процесу управління у вищих навчальних закладах.

2010 рік – викладачі кафедри соціальної педагогіки О.А. Луценко і О.М. Полякова виграли конкурс на «Створення кафедр гендерних студій в університетах України» за Програмою рівних можливостей та прав жінок в Україні ПРООН. За умовами конкурсу було надане обладнання на суму близько 50 000 грн. У вересня цього року переможці конкурсу взяли участь у семінарі, де презентували план роботи новостворених кафедр. З 9 по 15 жовтня 2010 р. двоє викладачів кафедри соціальної педагогіки і гендерних студій здійснили поїздку до Литви, що фінансувалася програмою ПРООН, з метою вивчення досвіду держави щодо впровадження гендерних підходів у роботу неурядових організацій та навчальних закладів.

2011 рік – здобуто 4 гранти: 2 індивідуальних та 2 – групові на здійснення наукових досліджень, проходження стажувань та проведення навчально-виховної роботи.

За результатами грантової діяльності в Інституті філології протягом 2010-2011 навчального року для проведення педагогічної та науково-дослідної роботи запрошена лектор фонду ім. Роберта Боша (Німеччина) Штефаніе Хайденрайх, яка проводила роботу з викладання практики німецької мови, здійснювала керівництво над проектами лінгво-країнознавчої спрямованості, яку організовувалина базі СумДПУ імені А. С. Макаренка інші лектори фонду ім. Роберта Боша – Вальдемар Кіпан та Штефан Зеннен, а також організовувала семінари для підвищення кваліфікації викладачів німецької мови як університету, так і закладів освіти Сумщини.

Ресурсний центр учителів англійської мови університету в 2011 році отримав методичну літературу та навчальні посібники на суму 2000 доларів США від Комітету з присудження грантів та нагород TOEFL (Grants and Awards Committee) (США). Зазначений грант був розроблений професором Східно-Мічиганського Університету Джо Бішоп та заступником директора Інституту філології з наукової та виховної роботи Голубковою Н.Л.

Викладач кафедри філософії та соціології Вертель А.В. виграв грант від фонду ім. Джона Темплтона на безкоштовне проходження стажування у Сьомому літньому інституті з богослов'я та науки (ЛІБН) при Біблійно-богословському інституті св. апостола Андрія за напрямом богослов'я та наука (27 червня – 9 липня 2011р., Москва). Результатом участі викладача практики німецької мови Христенко О.С. у конкурсі «Forschungsstipendien» на здобуття стипендії від Міжнародної служби академічних обмінів (ДААД), стало наукове стажування в Бергському університеті, м. Вупперталь (Німеччина) з 1 вересня по 30 листопада 2011 року за темами «Германістика» та «Дидактика німецької мови і літератури».

2012 рік – здобуто 4 гранти : 1 індивідуальний та 3 групові на здійснення наукових досліджень, проходження стажувань та проведення навчально-виховної роботи. За результатами грантової діяльності в Інституті філології в 2012–2013 навчальному році культурною і фаховою підготовкою викладачів та студентів займалася лектор фонду імені Роберта Боша Штефані Пеер, яка продовжила проведення профільної роботи з напрямку «Освіта дорослих», а саме: викладання німецької мови, країнознавства та основних аспектів інтеркультурної компетенції для студентів, що вивчають німецьку як основний предмет, та проведення заходів з методичного та мовного підвищення кваліфікації викладачів університету та учителів закладів освіти Сумщини.

У червні 2012 року Ресурсний центр професійного вдосконалення вчителів англійської мови СумДПУ імені А. С. Макаренка отримав від Східно-Мічиганського Університету м. Іпсіланті 252 примірники науково-педагогічної та художньої літератури, які збагатили бібліотечний фонд університету.

У рамках російської Федеральної цільової програми (ФЦП) підтримки співвітчизників, які проживають за кордоном, у відповідності з її предметом: «Поставка і передача навчальної, методичної, довідкової, художньої літератури та відеофільмів для освітніх установ з викладанням російської мови, російськомовних бібліотек, російських культурних центрів», кафедрі російської мови та зарубіжної літератури була передана наукова, навчально-методична, художня література та навчальні посібники на електронних носіях у кількості 240 екземплярів на суму 125082 російських рублів.

Викладач кафедри російської мови та зарубіжної літератури Тєлєтова С.В. виграла грант від Програми уряду Санкт-Петербурга з реалізації державної політики Російської Федерації щодо співвітчизників за кордоном на безкоштовне проходження курсу підвищення кваліфікації для викладачів російської мови та літератури у м. Санкт-Петербург.

2013 рік – здобуто 7 грантів : 3 індивідуальні та 4 групові на здійснення наукових досліджень, проходження стажувань та проведення навчально-виховної роботи: завідувач кафедри германської філології Школяренко В.І.

отримала стипендію від Німецької служби академічних обмінів (ДААД) на проходження курсу підвищення кваліфікації в Університеті імені Альфреда Нобеля міста Дніпропетровська (Україна) з 8 до 12 квітня 2013 року; аспірант кафедри педагогіки Красуля А. В. за результатами виконання проекту «EMINENCE», що фінансується Європейською Комісією в рамках програми «Erasmus Mundus», виборола грант на проходження протягом 10 місяців стажування в університеті Адама Міцкевича в м. Познань (Польща) за темою дисертаційного дослідження «Організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США»; викладач кафедри германської філології Бондаренко О.В. отримала від Єврокомісії грант на навчання за спеціальністю «Міждисциплінарні європейські студії» з 24.08.2013-20.06.2014 на базі кампусу Наталін, Варшава (Польща); за результатами гранту, наданого в лютому 2013 року від фонду імені Роберта Боша, в Інституті філології з 1.09.2013 р. до 30.06.2014 р. культурною і фаховою підготовкою викладачів та студентів займається лектор фонду Барбара Бауш, сфера діяльності якої – проведення профільної роботи з напряму «Освіта дорослих», а саме: викладання німецької мови, країнознавства та основних аспектів інтеркультурної компетенції для студентів, що вивчають німецьку як основний предмет, організація заходів щодо методичного та мовного підвищення кваліфікації викладачів.

У травні 2013 року волонтер Корпусу Миру США в Україні Дебора МкДоналд, яка працює викладачем в Інституті філології, та заступник директора Інституту філології з наукової і виховної роботи Наталя Голубкова отримали грант від Корпусу Миру США на закупівлю підручників для студентів університету. Фонди Інституту філології та Ресурсного центру професійного розвитку вчителів англійської мови поповнилися 370 примірниками художньої літератури на суму 2000 тисячі доларів США.

Інститут філології та Ресурсний центр професійного розвитку вчителів англійської мови Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка в квітні 2013 року отримали подарунок від американської волонтерської організації Дарієн Ейд Бук (Darien Aid Book), котра безкоштовно розповсюджує книги та підручники, – 134 примірники художньої класичної літератури, які були надіслані за ініціативи та на запит волонтера Корпусу Миру США в Україні Дебори МкДоналд та заступника директора Інституту філології Н.Л. Голубкової, і збагатили бібліотечний фонд університету. А в березні 2013 року у рамках співпраці з Представництвом Росспівробітництва в Україні кафедра російської мови та зарубіжної літератури Інституту філології отримала навчально-методичну літературу і збагатила свій книжковий фонд двомастами примірниками підручників із російської мови та літератури.

8.8. Робота з надання освітніх послуг для іноземних громадян

У лютому 2013 року СумДПУ імені А. С. Макаренка отримав ліцензію на навчання іноземних громадян.

Протягом вересня-грудня 2013 року на навчання за акредитованими спеціальностями до університету було зараховано 41 іноземного громадянина з чотирьох країн світу: Азербайджану, Туреччини, Туркменістану та Узбекистану.

Розвиток міжнародного співробітництва в СумДПУ імені А. С. Макаренка здійснюється за умов ефективного планування та організації заходів щодо забезпечення академічної мобільності всіх суб’єктів освітнього процесу, що створює необхідні умови для поглиблення інтеграції університету в європейський освітній простір.

Важливою складовою навчання іноземних студентів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка є їх успішна інтеграція в український соціум і життя університету. Іноземні студенти активно залучаються до участі в художній самодіяльності та спортивному житті університету. Постійна увага приділяється проведенню культурологічних та святкових заходів, які сприяють адаптації іноземців та дозволяють налагоджувати і зміцнювати дружні взаємовідносини України з іншими державами на регіональному рівні.

9. ВИХОВНА РОБОТА В УНІВЕРСИТЕТІ

9.1. Основні напрями виховної роботи

Головною метою виховного процесу в СумДПУ імені А. С. Макаренка є плекання гармонійно розвинутої особистості майбутнього педагога, забезпечення засвоєння ним духовних надбань українського народу, гуманних міжнаціональних взаємин, формування в студентської молоді стійких якостей патріота і громадянина України, високої професійної компетентності, фізичної досконалості, морально-етичної, художньо-естетичної, правової, економічної та екологічної культури.

Зазначена мета досягається шляхом належної організації виховних заходів, що реалізують засади національно-патріотичного, інтелектуально-духовного, громадянсько-правового, морального, екологічного, естетичного, трудового та фізичного виховання студентської молоді.

Ефективність та високий рівень виховної діяльності в університеті забезпечується завдяки дії комплексної системи виховання, яка базується на чіткій координації всіх ланок навчально-виховного процесу – від ректорату, деканатів, структурних підрозділів університету до студентського самоврядування. Організація виховних заходів у ВНЗ покладається на відділ позанавчальної роботи. До проведення виховної роботи залучені кафедри факультетів та інститутів, великий загін наставників академічних груп, студентські профспілки, студентський ректорат університету та студентські деканати факультетів, студентські ради гуртожитків, студентський клуб, рада науково-технічної творчості молоді, спортивний клуб, редакція університетської газети «Гаудеамус» та різноманітні творчі об’єднання і клуби за інтересами. У виховній роботі викладачі та куратори академічних груп також активно співпрацюють із батьками студентів (регулярно проводяться батьківські збори, відбувається безпосереднє спілкування та листування).

Досягнення зазначених вище стратегічних виховних цілей передбачає систематичну й цілеспрямовану роботу за такими основними напрямками, як: культурно-масова та інформаційно-просвітницька діяльність, робота психологічної служби університету, організаційна та виховна діяльність у гуртожитках, соціальна робота з пільговими категоріями студентів, робота зі студентським самоврядуванням, організація спортивних заходів, робота ради з соціальних та виховних питань тощо.

Важливе місце в системі виховання студентів університету посідає національно-патріотичний аспект, головною домінантою якого є формування в особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та до самої себе, активною за формою та моральної за змістом життєвої позиції. Велика увага приділяється організації та проведенню виховних заходів, спрямованих на формування у студентства високого рівня патріотизму, популяризацію культури і національних традицій України, національну консолідацію та злагоду (змагання «Козацькі розваги», присвячені Дню захисника Вітчизни, святкування Дня рідної мові, Дня української писемності та мови, Дня Європи, Дня Перемоги, Дня Конституції, Дня Незалежності України тощо). Проводиться цілеспрямована робота над збереженням рідномовної культури студентства. Те, що ця діяльність є плідною, доводять, зокрема, постійні перемоги студентів СумДПУ в Міжнародному конкурсі знавців української мови ім. Петра Яцика, де вони посідають призові місця: у 2012 р. I місце – два студенти, II місце – 1 студент, у 2013 р. – I, II, III місця, серед студентів-нефілологів – II, III місце.

Ветерани-учасники круглого столу «Спогади про Велику Вітчизняну війну»

Систематично проводяться зустрічі студентів університету з ветеранами Великої Вітчизняної війни, «круглі столи» на теми «Ми воювали в ім’я Батьківщини», «Спогади про Велику Вітчизняну війну», «Шляхами партизанської слави на Сумщині», «Козацькі полки Сумщини», «Євроінтеграція України та проблема соборності», «Тяжкий вирок Голокосту» тощо; науково-практичні конференції («Роль українського народу у Великій Перемозі 1945 року», «Партизанський рух в Україні в період Великої Вітчизняної війни», «Проблема соборності у контексті сучасного розвитку України», «Діяльність підпільно-партизанського руху на Сумщині в 1941–1943 рр.» тощо). До Дня Перемоги щорічно проводиться святкова акція «Доброго ранку, ветеране!», привітання колишніх працівників університету-ветеранів Великої Вітчизняної війни, єдині уроки пам’яті, історичні години («Від Путивля до Карпат», «Герої авіації: Степан Павлович Супрун», «Сумщина у Великій Вітчизняній війні»), бесіди в студентських групах («Живий вогонь пам’яті», «Пам’яті жертв концтаборів»), слайд-презентації («Український народ як трудовий ресурс Третього рейху» тощо), конкурси на краще есе та ін.

У бібліотеці СумДПУ із нагоди визначних дат були організовані тематичні книжкові експозиції («Сторінки, опалені війною», «Партизанський рух на Сумщині» до Дня партизанської слави, «Духом козацьким гартований» до Дня українського козацтва, «У пам'яті навіки збережемо» до 68-ї річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників, «Подіями Великої Вітчизняної війни» до Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні, «Забриніли срібні дзвони в Україні» до дня Соборності, «Над берегами Псла-ріки – найкраще в світі наше місто» до 70-ї річниці визволення міста Суми від фашистських загарбників тощо), бібліографічний огляд літератури («То був страшний навмисний голод»); виставки документальної та художньої літератури, присвячені Великій Вітчизняній війні і партизанському руху в Україні («Щоб наша слава не вмирала»).

У 2011 році було здійснено благоустрій Козацького скверу, розташованого на території університету, біля гуртожитку № 4 СумДПУ імені А. С. Макаренка встановлено пам'ятний знак на честь кошового отамана П. Калнишевського.

У музеї історії університету організовуються постійні виставки документальної та художньої літератури на патріотичну тематику, проводяться виставки до знаменних і пам'ятних дат. Традиційно у квітні в музеї працює присвячена Великоднім Святам виставка сакрального мистецтва, на якій представлені роботи студентів та викладачів університету. У 2013 році були організована виставка студентських нагород та відзнак, нумізматична виставка, де експонувалася колекція грошей Російської імперії та перших років радянської влади, виставка декоративно-прикладного мистецтва, вишивки, бісерогаптування.

Виставка картин професора Цикіна В.О. в музеї університету

Одним із найважливіших напрямків виховної роботи в університеті є правове виховання студентів, яке спрямовується на формування в них правової культури громадянина України, що складається передусім зі свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків перед суспільством і державою, закріплених у Конституції України, глибокої поваги до законів і правил людського співжиття, готовності дотримуватися й виконувати закріплені в них вимоги, що виражають волю та інтереси народу, готовності до активної участі в управлінні державними справами.

З цією метою протягом 2009–2014 рр. в СумДПУ постійно організовувалися тижні правових знань на тему «Забезпечення прав та свобод людини в Україні», «Знай та виконуй свої обов'язки» та ін.

Щотижня відбуваються консультації представників координаційної ради молодих юристів при Головному управлінні юстиції в Сумській області для студентів, викладачів та співробітників університету.

Щорічно проводяться також покази кращих вітчизняних документальних фільмів у рамках Міжнародного фестивалю «Дні документального кіно про права людини «Український контекст», що сприяють становленню гуманістичного світогляду молодих особистостей.

Благодійний ярмарок до Міжнародного дня інваліда

Сприяли формуванню в майбутніх педагогів людяності як невід'ємної риси української ментальності волонтерська діяльність, до якої залучаються студенти різних факультетів та інститутів університету. Волонтери СумДПУ постійно беруть участь та перемагають у міському конкурсі волонтерських загонів, що ілюструє їхні значні успіхи в зазначеній діяльності. Студенти, викладачі та співробітники університету постійно беруть активну участь у благодійних акціях, метою яких є збір коштів для допомоги дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, інвалідам, хворим тощо. Щорічно колектив СумДПУ долучається до проведення Всеукраїнської благодійної акції «Серце до серця», акцій, що проводяться Сумським відділенням «Червоного хреста». У 2009–2014 рр. постійно організовувалися різноманітні благодійні ярмарки для дошкільного відділення Сумської загальноосвітньої школи-інтернату I – II ступенів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, ім. С. П. Супруна, Штепівського, Веретинівського та Білопільського будинків-інтернатів, Сумського будинку малюка тощо, для вихованців яких було організовано збір дитячого одягу, іграшок, книжок, канцелярських товарів та ін.

Одним із важливих напрямків виховної роботи є інформаційно-просвітницька діяльність. За звітний період в університеті було організовано численні семінари, круглі столи, лекції виховної тематики, тренінги, присвячені актуальним проблемам громадського життя. Зокрема, проводилася

систематична й цілеспрямована інформаційно-освітня робота щодо профілактики проявів ксенофобії й расизму в студентському середовищі.

Виставка в рамках акції «Не дозволяй нікому грати з твоїм життям»

Не менш важливим аспектом інформаційно-просвітницької роботи в 2009–2013 н. р. було ознайомлення студентства з інформацією про способи збереження здоров'я. Так, для студентів за участі лікарів, а також студентів медінституту Сумського державного університету були проведені лекції щодо запобігання поширення грипу й гострих респіраторних захворювань, влаштовувалися зустрічі зі спеціалістами Центру планування сім'ї; Клініки, дружньої до молоді, а також співробітниками міліції. Спільно із Сумським обласним центром профілактики й боротьби з ВІЛ-інфекцією та СНІДом до Дня солідарності з ВІЛ-позитивними людьми організовувались акції «Не дозволяй нікому грати з твоїм життям!» та «Вбиває не ВІЛ, вбиває непорозуміння» (отримали подяку за благодійну діяльність від цього центру). Систематично організовувалися заходи на виконання Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації», освітньої програми «Кохаймося, але не забувайте, що 6 з 10 ВІЛ-інфікованих в Україні – це молодь до 30 років» (мета програми – запобігання поширенню захворювань, що передаються статевим шляхом, та розвиток концепції здорового способу життя), заходи в межах акції «Я чую кожен стук твого серця», спрямованої на запобігання абортів.

У 2012 р. була започаткована співпраця із Сумською обласною асоціацією педагогів-християн (проведення тренингів на тему «Запобігання торгівлі людьми», організація поїздки викладачів та студентів до Острожзської академії), громадською організацією чоловіків-батьків (лекції на тему сучасного батьківства, для студентів Інституту філології – англійською мовою).

Протягом звітного періоду проводилися численні просвітницькі зустрічі з провідними діячами української та зарубіжної культури й спорту (з відомими українськими письменниками та поетами С. Жаданом, О. Ушкаловим, А.Курковим, С. Бараном, Є. Положієм, білоруським поетом А. Ходановичем, єпископом Сумським і Охтирським Євлогієм, чемпіоном Європи та олімпійським призером Тарасом Шелестюком, композитором І. Березюком, бардами із різних країн СНД).

Вагомим напрямком виховної роботи в університеті є екологічне виховання, яке передбачає формування уміння осмислювати екологічні явища, робити висновки про стан природи, розумно взаємодіяти з нею. Екологічне виховання тісно пов'язане з естетичним і моральним, сприяє формуванню моральних почуттів обов'язку й відповідальності за збереження природи, спонукає до природоохоронної діяльності. Студентство СумДПУ протягом звітного періоду постійно брало участь у заходах із благоустрою навколишнього середовища університету, міських та всеукраїнських толоках, різноманітних акціях, метою яких є охорона довкілля. Студенти університету систематично залучалися до трудової діяльності через підтримування порядку в навчальних корпусах та гуртожитках університету.

Студентська толока

Організовувались екскурсійні поїздки до Деснянсько-Старогутського національного парку в с. Стара Гута Середино-Будського району, Кияницького парково-садового комплексу в с. Кияниця Сумського району, ботанічного заказника «Банний яр» в селі Могриця Сумського району, Щелихівського озера в селі Межирич Лебединського району, відділення Українського степового природного заповідника «Михайлівська цілина» Лебединського району, парку садового мистецтва «Тростянецький», «Бакирівського» гідрологічного заказника Охтирського району, Національного природного гетьманського парку В-Писарівського району Сумської області та ін.

Планування, хід, результативність проведених заходів та всі інші найважливіші питання університетського життя постійно висвітлювалися в газеті «Гаудеамус» та інформаційному бюлетені, які є результатом плідної консолідації зусиль викладачів, студентів та співробітників університету, спрямованих на особистісне виховання й самовиховання всіх учасників педагогічного процесу. Редакційна колегія газети здійснює огляд актуальних подій у контексті просвітницького напрямку реалізації Концепції національного виховання в СумДПУ імені А. С. Макаренка, шляхом об'єктивної аналітики оцінює здобутки та визначає шляхи вдосконалення зазначеної діяльності. Протягом останніх років був значно оновлений дизайн газети, тираж видання збільшився до 1000 примірників. Удосконалено також web-сайт університету.

Таким чином, протягом звітного періоду виховна робота в університеті здійснювалася з урахуванням принципу послідовності, системності й наскрізності, посилення виховних аспектів в усіх формах освітнього процесу.

9.2. Культурно-масова робота

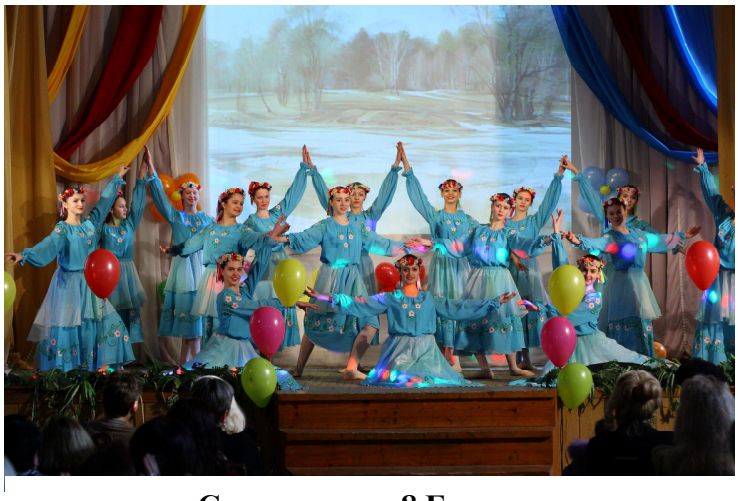

Святкування 8 Березня

Одним із найважливіших аспектів гармонійного духовного розвитку особистості є розкриття художньо-естетичного потенціалу, творчих здібностей майбутніх учителів шляхом використання традицій і інноваційних форм роботи

В університеті працюють 14 творчих колективів та студій, зокрема народний театр-студія естрадного вокалу «Екстрім», студія авторської пісні «Музика слова», студія сучасного танцю, молодіжний студентський драматичний театр, фольклорний ансамбль автентичного співу, народна академічна хорова капела, літературна студія «Орфей» та ін.

Вітальне слово ректора на посвяті у студенти

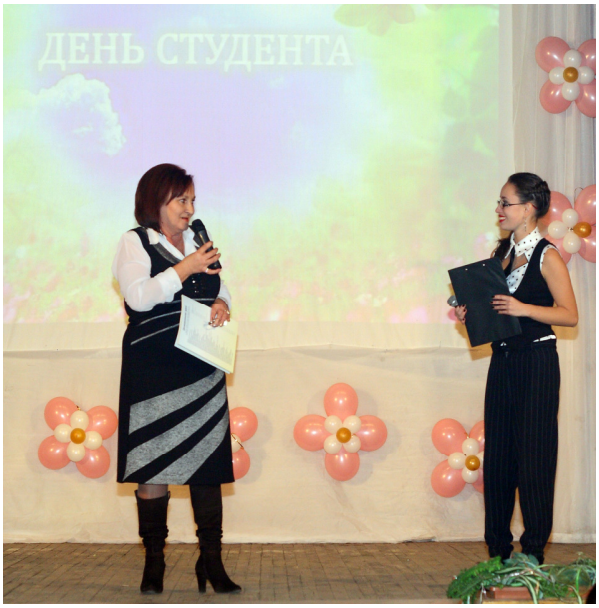

Заступник голови Сумської ОДА вітає студентів університету з Міжнародним днем студента

Із 2013–2014 н. р. розпочав свою роботу театр за участю студентів, які вивчають німецьку мову (керівник – волонтер з Німеччині Барбара Бауш), а також танцювальний хіп-хоп колектив для іноземних студентів.

В університеті працює 17 гуртків та клубів за інтересами (зокрема, гурток декоративно-прикладного мистецтва, кіноклуб «Фокус», гурток мультиплікаторів, клуб вихідного дня тощо), діяльність яких дозволяє забезпечити належні умови для корисного дозвілля студентської молоді.

Святковий новорічний концерт

Щороку в СумДПУ проводиться понад 100 культурно-масових заходів, присвячених визначним всеукраїнським і міжнародним святам, знаменним датам. У же стали традиційними посвята у студенти, святкові концерти до Дня працівників освіти (вручення «Педагогічного Оскару»), Міжнародного дня студента («Студентський квартал»), Нового року («Танці з викладачами»), Дня святого Валентина («10 кроків до кохання»), Міжнародного жіночого дня 8 березня («Дві зірки»), Дня науки (підбиття підсумків студентської науки та творчості), концертні вітання для учасників різноманітних міжнародних та всеукраїнських конференцій, що проходили на базі СумДПУ та ін.

Серед інноваційних форм культурно-масової роботи потрібно особливо відзначити святкування Дня Перемоги. Щорічно з нагоди цієї визначної події з ініціативи студентського самоврядування для ветеранів та учасників Великої Вітчизняної війни проводяться концерти пісень військової тематики за участю міського хору ветеранів; для викладачів, співробітників, студентів та гостей університету функціонує польова кухня. Також на виконання розпорядження голови обласної державної адміністрації в 2011 році зусиллями відділу позанавчальної роботи університету було організовано святковий концерт на майдані Незалежності міста Суми.

Виступ хору ветеранів на концерті до Дня Перемоги

У грудні 2009 року відбулося святкування 85-річчя створення нашого університету, з нагоди якого проведено урочистості в театрі ім. Щепкіна, здійснено випуск святкового номера газети «Гаудеамус», буклета, створено кінофільм про історію нашого університету, оновлено експозицію в музеї і т.д.).

Розкриттю творчого потенціалу студентства сприяло щорічне проведення понад 20 різноманітних конкурсів і фестивалів. Традиційними, зокрема, є:

Учасниці конкурсу краси «Міс університет-2013»

конкурс художньої самодіяльності студентів І курсу «Алло, ми шукаємо таланти», фестиваль студентської творчості «Студентська весна», конкурс авторської пісні, конкурси краси «Міс університет», «Містер університет», КВК між командами факультетів та інститутів університету, конкурси стіннівок, фотоконкурси, конкурс сумок, присвячений річниці м. Суми, конкурс поезії «На крилах музи кохання», конкурс валентинок та ін.

Студенти університету щороку виборюють призові місця і в конкурсі-огляді «Кращий студент України». Так, у 2010 р. переможцем у номінації «Громадський діяч» стала студентка іІнституту філології Дунай Анастасія, у 2011 році в номінації «Культура і мистецтво» перемогла студентка факультету мистецтв Капля Марина, у 2012 році переможцем у номінації «Громадський діяч» стала студентка історичного факультету Олеся Коваленко, у 2013 році переможцем у номінації «Громадський діяч» став студент природничо-географічного факультету Володимир Латишев.

Обдаровані студенти університету у 2009–2014 рр. здобули численні нагороди в обласних, всеукраїнських і міжнародних творчих змаганнях: Міжнародному фестивалі-конкурсі «ART PREMIER» (2010 р., гран-прі); Міжнародному фестивалі студентської художньої творчості «Барви осені» (2010 р. – І та ІІ місця; 2011 р. – ІІІ місце; 2012 р. – ІІІ місце; 2013 р. – ІІ місце); Міжнародному фестивалі студентської самодіяльної творчості «Слобожанська осінь» (2010 р., дипломи лауреатів); Міжнародному літературно-мистецькому фестивалі-конкурсі «Кролевецькі рушники» (дипломи лауреатів); Всеукраїнському фестивалі-конкурсі вокально-хорового мистецтва, присвяченого 175-річчю Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (ІІІ місце); IV Всеукраїнському фестивалі конкурсі аматорської творчості «Пісенні візерунки» (2011, гран-прі), XII Всеукраїнському фестивалі сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» (2011 р., І місце), Всеукраїнському фестивалі-конкурсі естрадного танцю в м. Ужгороді (ІІ місце); Всеукраїнському конкурсі народної хореографії імені Павла Вірського (диплом лауреатів); Міжрегіональному телерадіофестивалі «Зоряний простір» (2010 р. – І місце; 2011 р. – ІІ місце; 2012 р. – І, ІІ місця); IV міжнародному фестивалі танцю Art-Bomb (2012 р. – І місце); Всеукраїнському фестивалі авторської пісні і поезії

«Скіфія» (диплом лауреата), обласному конкурсі української естрадної пісні «Радослав»(ІІІ місце); обласному фестивалі творчих колективів, працівників підприємств, організацій та установ «Пісня в душі – безпека на виробництві» (дипломи лауреатів).

На міському та обласному етапах Всеукраїнського конкурсу-фестивалю студентської творчості «Студентська весна» у 2010 р. студенти СумДПУ отримали 13 призових місць, у 2011 р. – 7, у 2012 р. – 9, у 2013 р. – 15 призових місць, що є найкращим результатом серед ВНЗ Сумщини.

Лауреат І премії Міжнародного фестивалю авторської пісні Поліна Коробейник

У 2013 році студенти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка стали лауреатами багатьох міжнародних та всеукраїнських фестивалів, зокрема Коробейник Поліна стала лауреатом Міжнародного фестивалю авторської пісні та пісенної поезії «Булат», Алла Волік отримала ІІІ премію в IV Міжнародному фестивалі-конкурсі «Музика любові», Народна хорова капела СумДПУ імені А. С. Макаренка виборола І премію у Всеукраїнському фестивалі хорового мистецтва, Кузьменко Владислав посів ІІ місце на Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Творча країна», Капля Марина та Поп Владислав вибороли ІІ місце в Міжнародному студентському фестивалі-конкурсі «Барви осені», Гавриленко Вікторія стала лауреатом ІІ ступеню на Всеукраїнському конкурсі-фестивалі «Арт-Домінанта», а Яценко Тетяна на цьому ж фестивалі стала лауреатом ІІІ ступеня.

Протягом 5-ти років відбулися прем’єри понад 10 вистав студентського драматичного театру, серед яких «Король Лір», «Гамлет», «Скупий лицар», «Лісова пісня», «Незнайомка», «Баня», «Війна і мир», «Цезар і Клеопатра», «Русалонька», «Горе від ума» тощо.

За 2009–2014 рр. було проведено понад 40 благодійних культурно-масових заходів на виїзді.

Учасники студентського театру

Належний рівень організації культурно-масової роботи в СумДПУ створює всі умови для гармонійного розвитку особистості студента, реалізації творчого потенціалу, талантів та обдарувань молоді.

9.3. Діяльність психологічної служби

Вагому роль у підвищенні ефективності інформаційно-просвітницької роботи в СумДПУ відіграло відкриття в 2010 році в СумДПУ імені А. С. Макаренка психологічної служби, діяльність якої спрямована на допомогу всім учасникам навчально-виховного процесу та оптимізацію психологічного клімату в університеті. У ході навчально-виховного процесу фахівці психологічної служби плідно співпрацюють із заступниками деканів факультетів та директорів інститутів з виховної роботи, викладачами кафедр, кураторами академічних груп, проводять індивідуальне консультування та соціопсихологічні дослідження.

Семінар для старост 1 курсу

Протягом 2010-2013 року психологічною службою СумДПУ імені А. С. Макаренка було проведено кілька семінарських занять для кураторів I і II курсів на теми «Адаптація студентів першого курсу до навчання у ВНЗ», «Професійна діяльність та ефективність роботи куратора», «Профілактика правопорушень і шкідливих звичок у студентському середовищі», «Психологічний клімат колективу».

Зі старостами I–II курсів та студентами-старшокурсниками проведено тренінгові заняття на теми «Командоутворення», «Тайм-менеджмент, уміння організувати свій час», «Профілактика правопорушень серед студентської молоді», «Протидія торгівлі людьми», «Правила поведінки під час футбольного чемпіонату Євро-2012» (охоплено 2433 особи). З 2012 навчального року постійно проводяться психологічні тренінги особистісного зростання, основними завданнями яких є розвиток у студентів лідерських якостей, навичок та вмінь керівника, допомога старостам у вирішенні актуальних питань. До структури тренінгу входять ігри, вправи, спрямовані на командоутворення, розвиток комунікативної компетентності, впевненості в собі та уміння конструктивно розв’язувати конфліктні ситуації.

Тренінг для студентів 1 курсу «Ми – команда»

У межах науково-дослідного проекту «Шляхи адаптації та оптимізації студентів 1 курсу» психологічною службою університету було проведено соціологічне дослідження, яке охопило 84% першокурсників СумДПУ. Науковим результатом проекту, який має певне практичне значення, є конкретні рекомендації для кураторів студентських академічних груп. На основі підсумків здійсненого дослідження було укладено цикл тренінгів для студентів І курсу. Окрім цього, були проведені психодіагностичні заходи з метою встановлення рівня адаптованості першокурсників до проживання в гуртожитках (було опитано 90% першокурсників, що мешкають у гуртожитку); визначення мотивації студентів І курсу до навчання у ВНЗ (опитано 270 осіб); з'ясування наявності шкідливих звичок у студентів (опитано близько 100 осіб), схильності до суіцидальної поведінки (охоплено близько 3 тис. осіб). Також щороку проводиться анкетування з метою виявлення випадків посадових зловживань та хабарництва в університеті, результати якого заслуховуються на засіданнях вченої ради.

У 2009 році започатковано фестиваль соціально-педагогічної реклами. Метою фестивалю є привернення уваги громадськості до соціально значущих проблем молоді шляхом залучення до створення соціальної реклами студентів-майбутніх педагогів. У фестивалі постійно беруть участь не тільки студенти університету, а й школярі та студенти інших ВНЗ Сумської області (було охоплено понад 2 тис. осіб).

Психологічна служба надає можливість для студентів ІПП та природничо-географічного факультету здобути власний досвід шляхом проходження виробничої, діагностичної та психо-корекційної практики (охоплено 25 осіб).

Основною формою роботи спеціалістів психологічної служби зі студентами та викладачами університету в 2010–2014 рр. було індивідуальне консультування (проведено 752 консультації), групові консультації (66 консультацій, 377 осіб); групові інтерактивні методи роботи (психологічна просвіта, тренінги, ділові ігри, охоплено 4431 особа); консультації для викладачів, співробітників (допомога надана 119 особам); консультації для кураторів студентських груп (охоплено 18 осіб); консультації для членів громадських організацій міста (допомогу отримали 44 особи).

У 2013 році створено психологічний клуб, робота якого базується на принципах психотерапевтичної групи. Метою роботи психологічного клубу є підвищення ефективності адаптації учасників у соціумі, допомога їм у самореалізації, спільне вирішення психологічних проблем. На сьогодні до складу клубу входить 96 студентів.

У 2013 році встановлено скриньку довіри та ведеться активна робота телефону довіри (отримано 46 звернень з особистих питань).

Студентський центр волонтерів СумДПУ

На початку 2014 року разом зі студентським самоврядуванням створено студентський центр волонтерів СумДПУ, у якому беруть участь студенти з різних факультетів. Діяльність спрямована на психолого-педагогічну допомогу дітям пільгових категорій (співпраця з онкологічним відділенням, Сумським дитячим будинком ім. С. П. Супруна, КЛЗСОР «Сумський обласний спеціалізований будинок дитини», Сумським обласним центром соціальної реабілітації дітей-інвалідів). Склад волонтерського загону – 23 особи.

9.4. Система і роль студентського самоврядування

«Круглий стіл» адміністрації університету самоврядування

Студентське самоврядування в СумДПУ імені А. С. Макаренка є важливою структурною ланкою громадсько-виховної діяльності, соціалізації студентської молоді та демократизації навчально-виховного процесу у закладі. Діяльність органів студентського самоврядування спрямована на вдосконалення навчального процесу, підвищення його якості, забезпечення виховання духовності та культури студентів, зростання у студентської молоді соціальної активності.

Вищим керівним органом студентського самоврядування в університеті є вища студентська рада. Структурний склад студентського самоврядування систематизований та ієрархізований. Усю діяльність самоврядування організовує студентський ректорат, йому підпорядковуються студентські деканати (директорати) і ради гуртожитків. До складу студентського самоврядування входить 7 департаментів: культурно-масовий, спортивний, науковий, господарчий, внутрішній, зовнішній, інформаційний.

Студентське самоврядування співпрацює зі студентським самоврядуванням інших ВНЗ області, представники студентського ректорату входять до студентської ради при голові Сумської обласної державної адміністрації, до Всеукраїнської студентської ради при Міністерстві освіти і науки України, до вченої ради університету та конференції трудового

колективу СумДПУ.

За звітний період членами студентського самоврядування університету та факультетів були організовані різноманітні культурно-масові заходи (інтелектуально-розважальна гра «Що? Де? Коли?», брейн-ринг, пільгові відвідування театрів та кінотеатрів для студентів університету та ін.), спортивні змагання «Богатирські ігри», присвячені Всесвітньому дню здоров'я (спільно зі спортивним клубом «Прометей»), змагання між мешканцями гуртожитків «Живчик-старти», проведено численні благодійні соціальні й екологічні акції.

Богатирські ігри

Духовний захід з участю іноземних студентів «Подолаємо расизм разом»

За ініціативи студентського самоврядування було реалізовано низку нових проектів, проведення яких стало доброю традицією. Так, традиційним уже стало проведення тижня студентського самоврядування, у рамках якого відбувається «День навпаки» (перебування молодих лідерів у ролях керівництва університету й факультетів). Також за традицією щорічно напередодні Дня студента проводиться круглий стіл адміністрації ВНЗ, органів студентського самоврядування і представників профспілок «Актуальні проблеми студентської молоді», де обговорюються перспективи розвитку університету, різноманітні аспекти життя студентів, шляхи вирішення проблем студентства.

У 2012 році був проведений захід толерантності з іноземними студентами інших ВНЗ м. Суми «Подолаємо расизм разом». Іноземні студенти презентували свої країни, розповідали про навчання та труднощі життя в іншій країні.

До роботи студентського самоврядування залучаються іноземні студенти з Туреччини, Узбекистану, Туркменистану тощо, їхні представники включені до складу студентського ректорату, ради гуртожитку.

Благодійний ярмарок до Дня святого Миколая

Традиційним є щорічне проведення ярмарків до Масляної, до Дня св. Миколая, Дня інваліда. Студентське самоврядування співпрацює з різними дитячими закладами на Сумщині, і кошти, виручені на ярмарках, йдуть на придбання необхідних речей для дітей-сиріт, хворих дітей,

дітей-інвалідів тощо.

У 2013 році стартувало декілька нових проектів, серед них – Буккросинг. Цей проект сприяє загальному розвитку культури студентів, поваги до книги, популяризації художньої літератури. Також започатковано проведення дводенного виїзного тренінгу-семінару «Адаптація першокурсників СумДПУ».

Обласний танцювальний конкурс «StudDans»

Великою подією на Сумщині стало проведення обласного танцювального конкурсу «StudDans», ініціатором якого стало студентське самоврядування СумДПУ. Команди всіх університетів області змагалися за звання «найтанцювальнішого університету». Конкурс сприяв популяризації здорового способу життя, налагодженню дружніх стосунків між студентами різних ВНЗ Сумщини.

Окрім культурно-масових та соціальних проектів, студентське самоврядування займається захистом прав та інтересів студентів. Тісна співпраця з адміністрацією університету дає можливість знаходити компроміси у вирішенні нагальних, гострих питань, що стосуються гуртожитків, навчального процесу тощо. Зокрема, було проведено круглий стіл «Гуртожиток і студент. Права та обов’язки». Члени студентського самоврядування протягом звітного періоду брали активну участь у розподілі місць при поселенні в гуртожитки, роботі університетської ради з виховних та соціальних питань. За погодженням зі студентським ректоратом приймалися рішення про переведення осіб, які навчаються в університеті за контрактом за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб, на навчання за державним замовленням.

Учасники виїзного семінару-тренінгу «Адаптація першокурсників до навчання в СумДПУ»

9.5. Спортивно-масова робота зі студентами та їхні основні досягнення

Фізична культура і спорт в СумДПУ імені А. С. Макаренка є невід'ємною частиною формування загальної культури особистості студентів, збереження і зміцнення їх здоров'я, організації та забезпечення здорового способу життя.

Спортивний клуб «Прометей» та директорат Інституту фізичної культури організовує роботу спортивних секцій, тренувальний процес та забезпечує участь студентів у змаганнях різного рівня.

Протягом 2009-2013 рр. в університеті діяли 35 груп підвищення спортивної майстерності, 8 спортивних секцій з олімпійських видів спорту.

Чемпіонат університету з баскетболу

Належна увага приділяється організації спортивних змагань на університетському рівні. Щорічно проводяться чемпіонати та кубки університету серед факультетських команд з 8 видів спорту. На рівні факультетів проводяться спартакіади серед курсів та кубки деканів факультетів та директорів інститутів з футзалу, баскетболу, волейболу та ін.

Традиційний турнір памяті старшого викладача кафедри ОПС В. К. Танькова

Традиційними вже стали спортивні свята, що проводяться в СумДПУ імені А. С. Макаренка, зокрема: легкоатлетичний крос пам'яті О. Барабаша, кубок директора ІФК з маршутно-пішохідного туризму, жіночий футзальний турнір, присвячений Дню 8 березня, чемпіонат ІФК з футзалу серед студентів І–ІІ курсі, чемпіонат ІФК із лижних гонок серед студентів І–ІІ курсів, свято гімнастики для студентів IV курсу, легкоатлетичне багатоборство серед студентів IV курсу, різдвяний турнір з міні-футболу пам'яті В.К. Танькова, зимовий кубок ІФК з футболу, присвячений Дню захисника Вітчизни, туристичний зліт студентів університету, турнір із волейболу, присвячений Дню працівника фізичної

культури та спорту, кубок директора ІФК з баскетболу серед чоловічих команд, кубок директора ІФК з волейболу серед жіночих команд, кубок ректора зі стрільби із лука.

Протягом звітного періоду систематично проводилися змагання між викладачами та студентами університету:

- турнір із волейболу серед кафедр Інституту фізичної культури та студентської збірної;
- різдвяний кубок ректора з волейболу серед працівників кафедр університету, студентів та груп здоров'я;
- турнір із шахів;
- кубки деканів історичного та фізико-математичного факультетів;
- товариські зустрічі з баскетболу, волейболу, міні-футболу між жіночими і чоловічими командами викладачів та переможцями змагань серед студентів з цього виду спорту;
- кубок директора Інституту фізичної культури з флорболу між викладачами та представниками студентського самоврядування.

Збірна викладачів із футзалу, учасник спартакіади здоров'я серед ВНЗ

Викладачі та співробітники університету мають змогу відвідувати групи здоров'я з волейболу, футзалу, а також займатися в тренажерному залі та в басейні. Протягом звітного періоду збірна викладачів постійно брала участь у міській спартакіаді здоров'я серед працівників ВНЗ III-IV рівнів акредитації, де щорічно виборювала II місце.

Команди СумДПУ імені А. С. Макаренка протягом 2009–2014 рр. брали участь у студентських лігах м. Суми з футзалу, гандболу, баскетболу. У змаганнях із футзалу в 2009–2010 н. р. та 2010–2011 н. р. університетська команда посіла III місце, а в 2011 – 2012 та 2012 – 2013 н. р. – II місце. У 2013 році студентська збірна університету також стала срібним призером чемпіонату України з футзалу серед ВНЗ.

У 2012 році студентські збірні університетські команди з лижних гонок та біатлону перемогли в I зимових спортивних іграх серед ВНЗ.

Чоловіча збірна зі стрільби із лука, призер Всеукраїнських змагань

Шостак Ганна – переможниця Дефлімпійських ігор 2013 р. та чемпіонка світу з дзюдо серед спортсменів із вадами слуху

Щорічно студенти стають переможцями та призерами міської спартакіади, обласної універсіади (обласних спортивних ігор), Всеукраїнської та Всесвітньої універсіад (2009 р. – 118 призових місць, 2010 р. – 146 призових місць, 2011 р. – 100 призових місць, 2012 р. – 221 призове місце, 2013 р. – 104 призових місць).

Кожного року студенти виборють велику низку медалей у змаганнях обласного, всеукраїнського та міжнародного рівня з різних видів спорту (табл. 9.5.1).

Таблиця 9.5.1

Результати виступів спортсменів на змаганнях різного рівня

Показник	Роки				
Рівень змагань	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
обласні	93	112	128	78	129
галузеві	121	117	142	132	204
державні	118	146	100	221	104
міжнародні	12	16	14	22	17

Постійно підвищується кваліфікаційний рівень студентів-спортсменів. Протягом 2009–2013 рр. спортивні звання та розряди було присвоєно 67 студентам університету. Понад 2 тис. студентів присвоєно масові розряди.

У 2009–2010 н. р. до складу збірних команд України (основний, резерв, кандидати) увійшли 24 спортсмени, у 2010–2011 н. р. – 22 спортсмени , у 2011–2012 н. р. – 17 спортсменів, у 2012–2013 н. р. – 48 спортсменів.

Висоцький Олесандр – чемпіон світу та Європи з панкратіону, переможець І Всесвітніх ігор з єдиноборств

Таблиця 9.5.2

Кращі результати студентів-спортсменів на міжнародному рівні

Рік	Прізвище студента	Курс	Вид спорту	Рівень змагань	Місце проведення
2009-2010 н.р.	Угніч Ігор	аспір.	карате	чемпіонат Європи серед молоді 2 місце	м. Констанца, Румунія
				чемпіонат Європи серед дорослих і ветеранів 3 місце	м. Сантарем, Португалія
	Клопов Андрій	4 к	панкратіон	чемпіонат світу серед юніорів 1 місце	м. Омськ, Росія
	Висоцький Олександр	2к	панкратіон	чемпіонат світу серед юніорів 1 місце	м.Омськ, Росія
				чемпіонат світу 1 місце	м. Краків, Польща
				І Всесвітні ігри з єдиноборств 1 місце	м. Пекін, Китай
	Баранов Дмитро	2к	панкратіон	чемпіонат світу 2 місце	м. Краків, Польща
	Ковальов Сергій	4 к	панкратіон	чемпіонат світу 3 місце	м. Краків, Польща
	Будьона Альвіна Садова Богданна	маг.	індорхокей	чемпіонат Європи 1 місце	м. Дуйсбург, Німеччина
	Шостак Анна	3к	дзюдо	Дефлімпійські ігри 1 місце	Китай
2010-2011 н.р.	Угніч Ігор	аспір.	карате	чемпіонат світу з карате WUKF 3 місце	м. Ліньяно, Італія
				кубок світу з годзю рю карате 1 місце	м. Одеса
	Бондаренко Марія	маг.	карате	чемпіонат світу з карате WUKF 3 місце	м. Ліньяно, Італія
				кубок світу з годзю рю карате 1 місце	м. Одеса

	Самодай Валерій	3 к	пляжний волейбол	чемпіонат Європи серед молоді 3 місце	м. Катанія, Італія
				чемпіонат світу серед молоді 1 місце	м. Галіфакс, Канада
				Всесвітня універсіада 1 місце	Казань, Росія
	Висоцький Олександр	3 к	панкратіон	чемпіонат Європи 1 місце	м. Горліс, Польща
				І Всесвітні ігри з єдиноборств 1 місце	м. Пекін, Китай
	Ковальов Сергій	5 к	панкратіон	чемпіонат світу 2 місце	м. Будапешт, Угорщина
				чемпіонат Європи 1 місце	м. Горліс, Польща
	Синявіна Вікторія	2 к	панкратіон	чемпіонат Європи 1 місце	м. Горліс, Польща
2011-2012 н.р.	Висоцький Олександр	4 к	панкратіон	чемпіонат світу 1 місце	м. Белград, Сербія
				кубок світу 1 місце	м. Тамаші, Угорщина
	Волинкін Володимир	2 к	панкратіон	чемпіонат світу 2 місце	м. Белград, Сербія
				кубок світу 2 місце	м. Тамаші, Угорщина
				чемпіонат світу серед молоді 1 місце	м. Тамаші, Угорщіна
	Синявіна Вікторія	3 к	панкратіон	чемпіонат світу 3 місце	м. Белград, Сербія
	Скрипаль Михайло	4 к	панкратіон	кубок світу 2 місце	м. Тамаші, Угорщина
				чемпіонат світу серед молоді 2 місце	м. Тамаші, Угорщина
	Бондар Олег	4 к	панкратіон	чемпіонат світу серед молоді 2 місце	м. Тамаші, Угорщина
2012-2013 н.р.	Бутрим Віталій	5 к	легка атлетика	чемпіонат Європи 2 місце	м. Тампере, Фінляндія
	Панченко Андрій	4 к	карате	чемпіонат світу серед клубних команд 1 місце	м. Рим, Італія

	Шостак Ганна	маг.	дзюдо	чемпіонат світу серед спортсменів з вадами слуху 1 місце	м. Ла-асунсьон, Венесуела
				Дефлімпійські ігри 1 місце	м.Софія, Болгарія
	Горобець Кирило	2 к	панкратіон	чемпіонат Європи 1 місце	м. Кечкемет, Угорщина
	Висоцький Олександр	4 к	панкратіон	чемпіонат Європи 1 міце	м. Кечкемет, Угорщина
	Синявіна Вікторія	5 к	панкратіон	чемпіонат Європи 1 міце	м. Кечкемет, Угорщина
	Швець Вадим	4 к	футзал	чемпіонат світу серед спортсменів з вадами зору 2 місце	Японія
	Ткаленко Руслан	маг.	біатлон	чемпіонат Європи серед молоді 3 місце	Австрія

Спортивно-масова робота, що проводиться в СумДПУ імені А. С. Макаренка, сприяє підвищенню рівня фізичної підготовки молоді, розкриттю її спортивного потенціалу та всебічному розвитку особистості студента як повноцінного представника суспільства й української нації.

10. ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка є державною установою та фінансується за рахунок загального та спеціального фондів Державного бюджету у відповідності до затверджених кошторисів.

Кошторис затверджений Міністерством освіти і науки України відповідно до доведених лімітних доходів. Кошти загального фонду виділялися лише нарахування оплати праці, стипендії, харчування дітям-сиротам та на комунальні послуги.

Видатки по загальному фонду проводилися відповідно до бюджетних асигнувань, затверджених кошторисів та планів використання коштів за бюджетними програмами.

Загальний бюджет університету виріс з 35,9 млн грн.(2009р.) до 52,0 млн грн.(2013р.) – тобто в 1,4 рази. Доходи спеціального фонду університету коливалися в межах 19,0 млн. грн. (рис. 10.1)

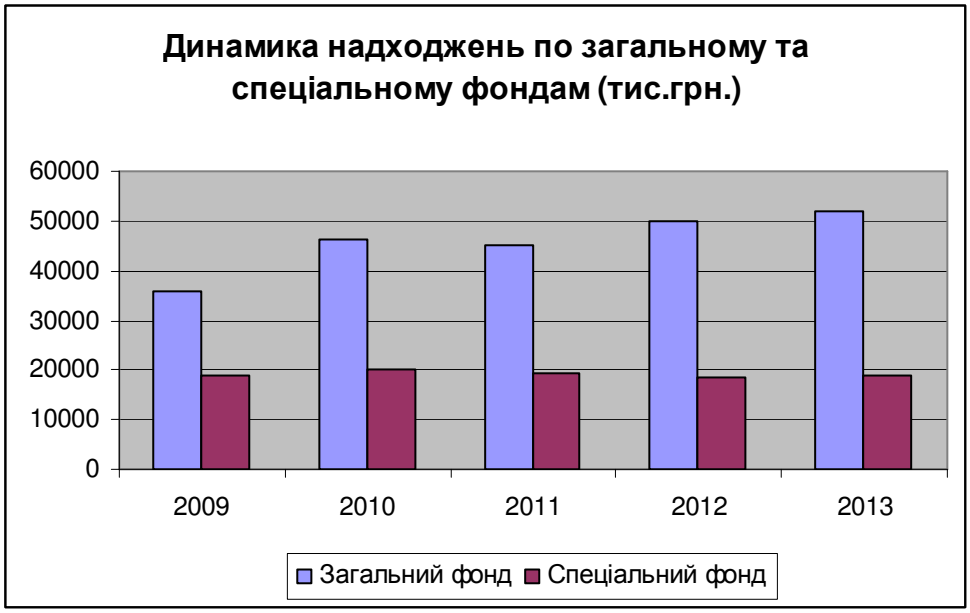

Рис. 10.1 Динаміка надходжень загального та спеціального фонду

Дані про фінансування та видатки загального фонду, надходження до спеціального фонду університету від надання освітніх послуг та здійснення господарської діяльності подано в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Показники фінансово-господарської діяльності (тис. грн.)

Показник	Рік				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
Обсяг бюджетного фінансування (загальний фонд)	35999,8	46340,3	45123,2	49825,0	51995,9
Загальний обсяг надходження коштів спеціального фонду, ув т.ч. кошти отримані за:	19112,5	20172,3	19318,6	18562,5	18808,6
– навчання	19076,3	17931,8	16598,2	15357,2	15156,8
– господарська діяльність	-	2210,7	2635,2	3102,4	3566,7
– оренду приміщень і майна	36,2	27,8	84,3	102,5	82,3
– інші надходження		2,0	0,8	0,4	2,8
Обсяг надходження коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень, у т.ч.	525,4	962,8	534,9	584,5	373,9
– від отриманих благодійних внесків, грантів та дарунків	499,8	889,9	517,1	574,0	360,1
– від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів	25,6	72,9	17,8	10,5	13,8
Витрати бюджетних коштів (загальний фонд), у т.ч. на:	35999,8	46340,3	45123,2	49825,0	51845,9
– заробітну плату та нарахування	17879,7	22013,3	22739,9	27827,4	29317,9
– стипендію студентам та харчування сиріт	17296,3	20449,5	21069,4	20210,0	19878,8
– придбання обладнання та інвентарю	7,8	794,3	54,9	58,3	41,2
– господарські та комунальні витрати, разом	816,0	2923,2	1259,0	1729,3	2608,0
пільгове довгострокове кредитування на здобуття освіти	-	160,0	-	-	150,0
Витрати спеціального фонду, у т.ч. на:	19222,7	19281,1	19356,2	19317,2	18480,1
– заробітну плату та нарахування	14938,8	15391,2	15172,1	15862,2	16475,6
– стипендію студентам	79,3	6,2	-	-	-
– придбання обладнання, малоцінного та м’якого інвентарю	608,0	629,9	480,4	418,3	288,7
– господарські та комунальні витрати, разом	3010,6	2643,4	2814,6	2854,8	1647,8

– придбання обладнання і предметів довгострокового користування	217,4	158,0	293,7	24,5	68,0
– капітальний ремонт	368,6	452,4	595,4	157,4	-
Витрати коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень у т.ч. на:	554,4	936,3	470,4	655,9	342,0
– заробітну плату та нарахування	6,1	-	-	-	-
– придбання обладнання, малоцінного та м'якого інвентарю	147,5	255,7	147,6	176,8	128,9
– господарські та комунальні, разом	173,5	164,2	24,1	225,2	17,1
– стипендію студентам	19,9	14,6	17,8	10,5	13,8
– придбання обладнання і предметів довгострокового користування	207,4	547,3	280,9	243,4	182,2
Наявність заборгованості (усього)	-	20,9	104,2	331,1	583,0
– по заробітній платі	-	13,3	-	195,2	-
– за господарські та комунальні витрати, разом	-	7,6	78,1	58,9	405,5
– придбання обладнання, малоцінного та м'якого інвентарю	-	-	26,1	77,0	177,5

Основними видами надходжень до спеціального фонду університету є:

– надходження від основної діяльності (навчання студентів);
– надходження від господарської діяльності;
– надходження від спонсорів, гранти та дарунки, відсотки депозиту.

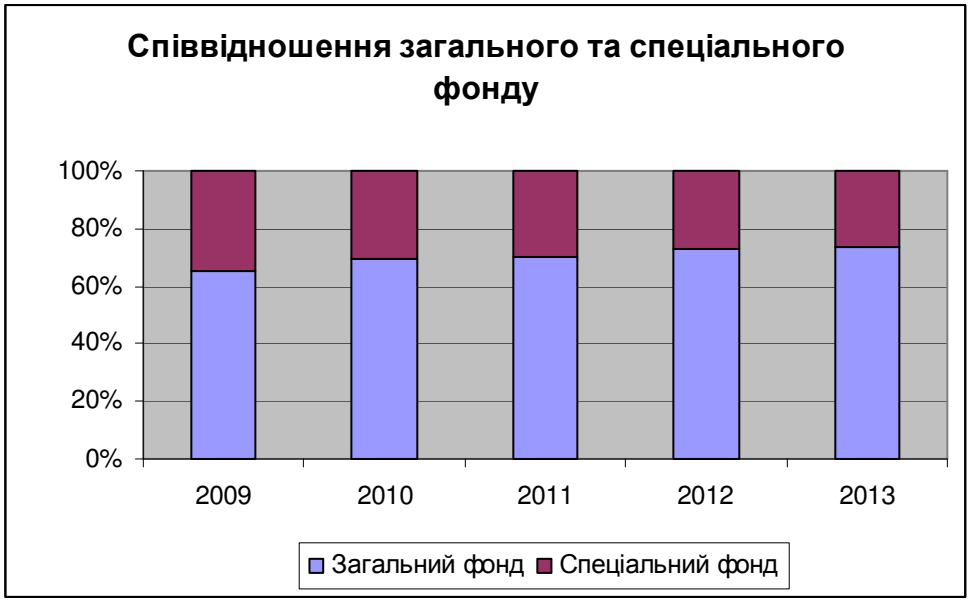

Рис. 10.2 – Співвідношення загального та спеціального фонду

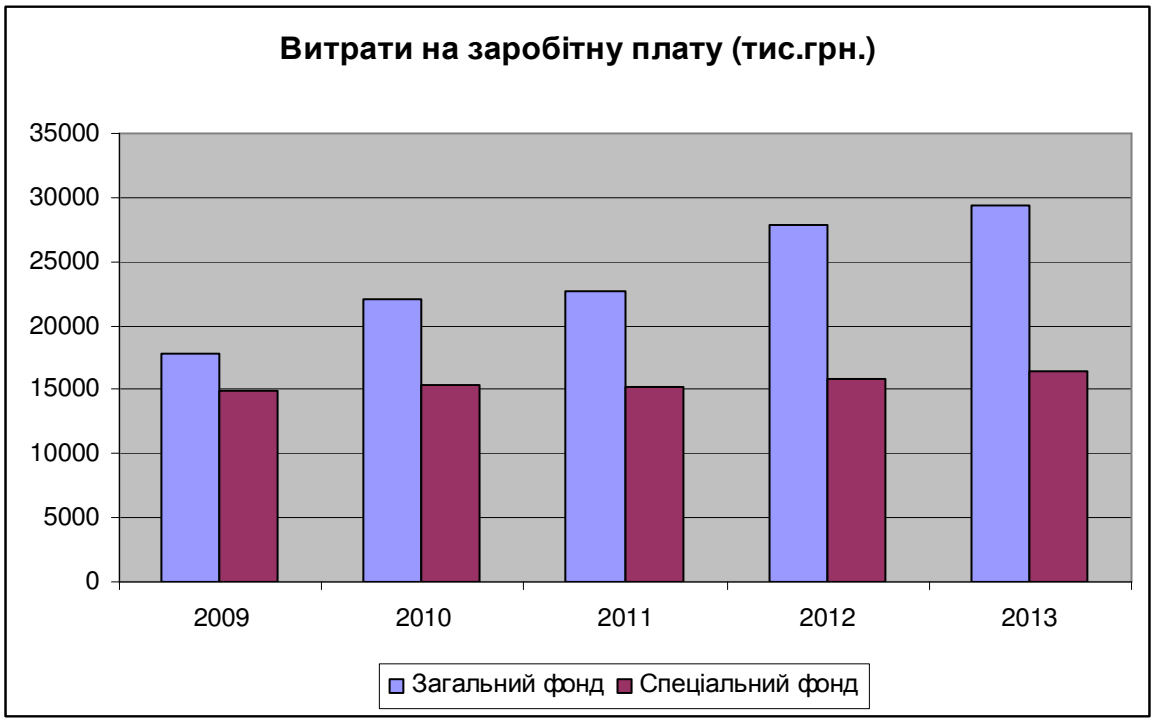

Рис. 10.3 Витрати на заробітну плату

Співвідношення фінансування загального та спеціального фонду має тенденцію до збільшення загального фонду, що є наслідком зростання розміру заробітної плати в країні.

Оскільки обсяг надходжень від платного навчання залишається на однаковому рівні, обсяг витрат на заробітну плату по спеціальному фонду суттєво не виріс, що компенсувалося зменшенням штатної чисельності працівників за рахунок спеціального фонду.

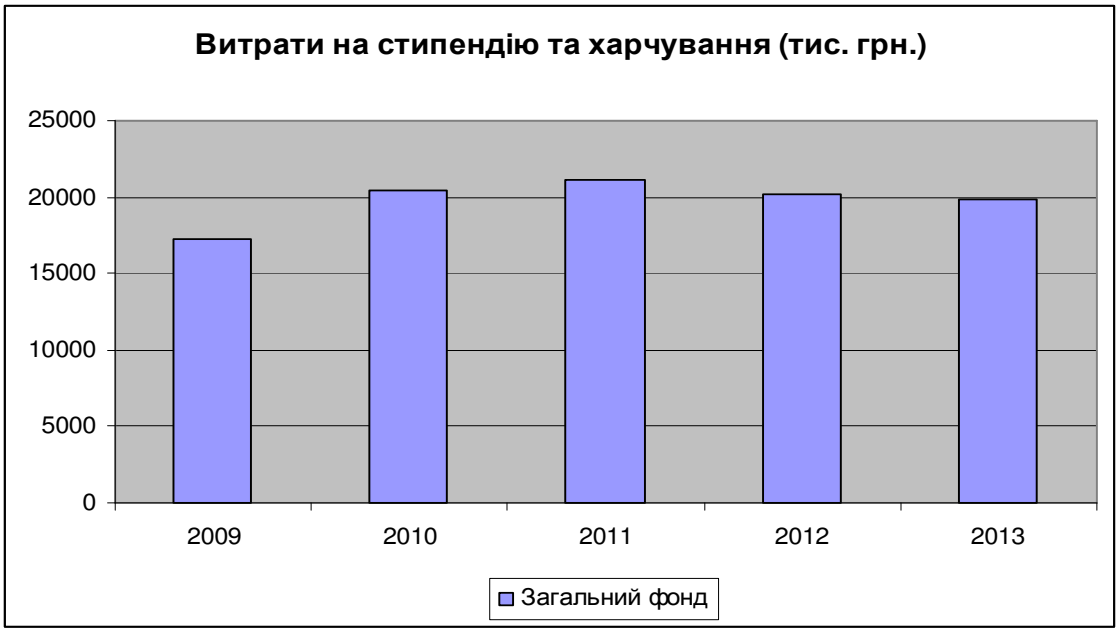

Рис. 10.4. Витрати на стипендію та харчування

Витрати на стипендію й харчування відображають контингент студентів та підвищення розміру стипендії і з 2010 року знаходяться на однаковому рівні.

Вартість основних засобів університету з 2009 по 2013 роки залишається на рівні 27.0 млн. гри.

На баланс університету передане незавершене капітальне будівництво вартістю 3,6 млн. грн. але коштів на добудову ні університет, ні держава, ні інвестори знайти не можуть.

Кошти спеціального фонду забезпечують розвиток та утримання матеріально-технічної бази університету на мінімальному рівні.

Доходи від оренди приміщень виросли за звітний період в 1,2 рази із 36,2 тис.грн. до 82,3 тис.грн.

10.1. Адміністративно-господарська робота

Керівництво університету докладає багато зусиль для створення та підтримки належних умов навчання студентів та їх проживання в гуртожитках. Навчальний процес здійснюється в корпусах площею 25055 м^2.

Житловий фонд гуртожитків університету становить 20678 м^2.

Будівельною бригадою для благоустрою території, підтримання та покращення стану будівель,споруд та приміщень університету за 2009- 2013 роки було відремонтовано 78 аудиторій, відремонтовано приміщення музеїв, приймальної комісії. Щорічно проводяться ремонтно-будівельні роботи коридорів, сходів, місць загального користування. Відремонтовано 5146 м^2 покрівлі. За звітний період було обладнано 281 енергозберігаюче вікно (982м^2). Підрядним способом виконано ремонтно-будівельних робіт на суму 2 млн. 790 тис. грн. власними силами виконано ремонтних робіт на суму 423 тис. грн.

Ауд. 435

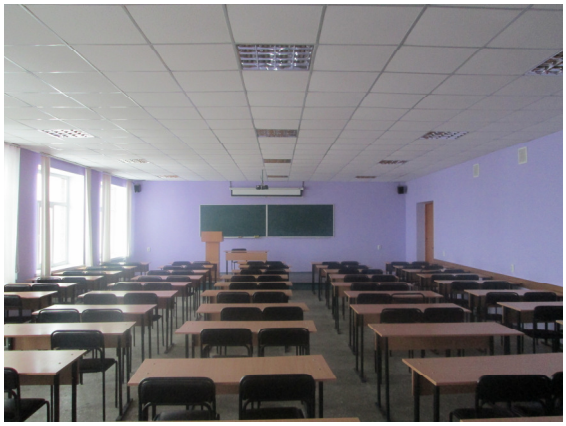

Ауд. 438

Рис. Заміна вікон у лекційних аудиторіях

Для створення відновних умов для організації навчального процесу за звітній період відремонтовано 2716 одиниць меблів, замінено й відремонтовано 1084 замків.

З метою забезпечення належних умов проживання і навчання студентів за період з 2009 по 203 роки витрачено на закупівлю меблів для навчальних аудиторій та гуртожитків на суму 161883 грн., м'якого інвентарю – 14657 грн. Гуртожитки, навчальні корпуси забезпечуються необхідними миючими та дезінфекційними засобами, що дозволяє підтримувати належний санітарно-гігієнічний стан приміщень. За період 2009–2013 роки було придбано господарських засобів на суму 147817 грн.

Постійно проводиться робота щодо запобігання пожежам, для чого: закуплено вогнегасники в кількості 120 штук.

Проведено повторне випробування гідравлічних систем, перезарядження вогнегасників на суму 4600 грн., а також обстеження електричних мереж.

Постійно організовуються моніторинг технічного стану сантехнічного господарства університету, складається проектно-кошторисна документація щодо монтажних робіт на об'єктах сантехнічного господарства, складаються плани ремонту, модернізації, заміни старого обладнання; велика увага приділяється техніці безпеки при обслуговуванні, ремонті та експлуатації сантехнічного обладнання та мереж.

Складаються щорічні «Графіки планово-попереджувальних ремонтів» для всіх корпусів університету.

Постійно проводиться навчання сантехнічних працівників із питань охорони праці та технічної експлуатації, проводяться регулярні інструктажі.

Приділяється увага впровадженню новітніх технологій щодо раціонального використання ресурсів (вода, газ, теплоносій) як технічних, так і організаційних. За звітній період на поточний ремонт сантехнічних мереж та обладнання було витрачено 405559 грн. Проведено заміну і ремонт 609 м/н водопроводу та близько 302 м/н каналізаційних ліній. Щорічно проводиться гідравлічне випробування систем опалення.

Налагоджено зв'язки з організаціями, які забезпечують життєдіяльність університету, а саме:

КП «Міськводоканал» Сумської міської ради

ПАТ «Сумигаз»

ТОВ «Сумитеплоенерго»

ПАТ «Укртелеком»

ПАТ «Сумиобленерго»

Інформація про спожиті енергоносії
в 2009–2013 роках

Енергоресурс	2009	2010	2011	2012	2013
Природний газ (м куб)	7480	7106	6254	5306	4717
Електроенергія (кВт\год)	1652253	1657690	1712654	1697900	1782641
Теплоенергія (Гкал)	3694,18	5171,029	4315,728	4862,634	4187,47
Вода (м куб)	69976	73677	69176	54904	65077

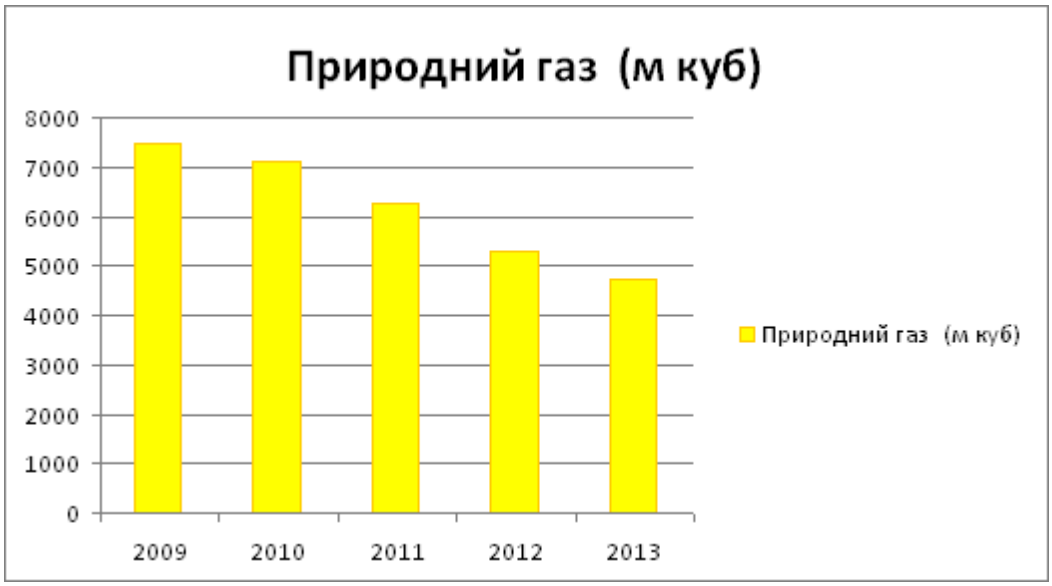

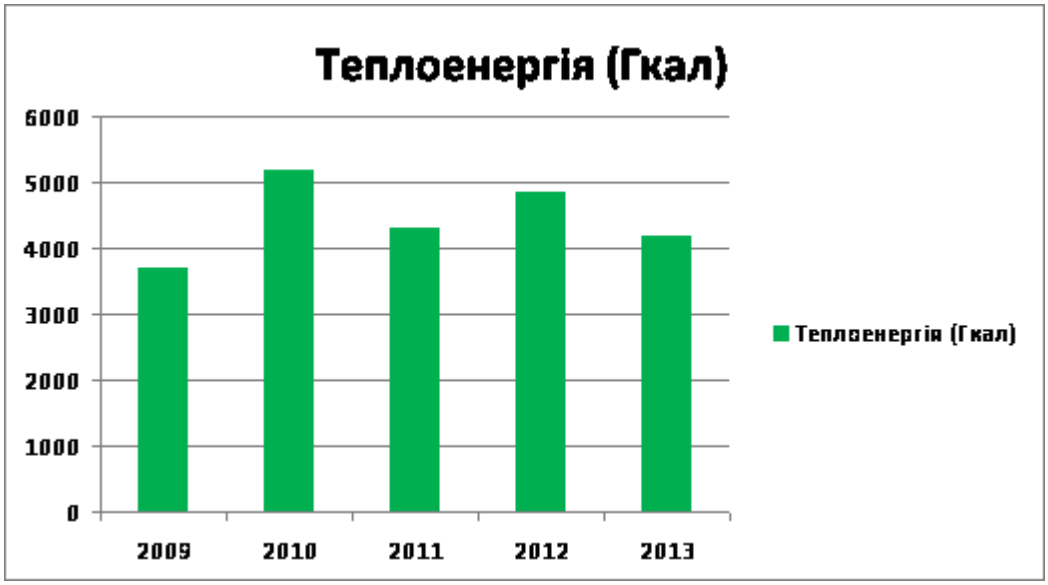

Електроенергія (кВт\год)
1800000
1750000
1700000
1650000
1600000
1550000
2009
2010
2011
2012
2013
Електроенергія (кВт\год)

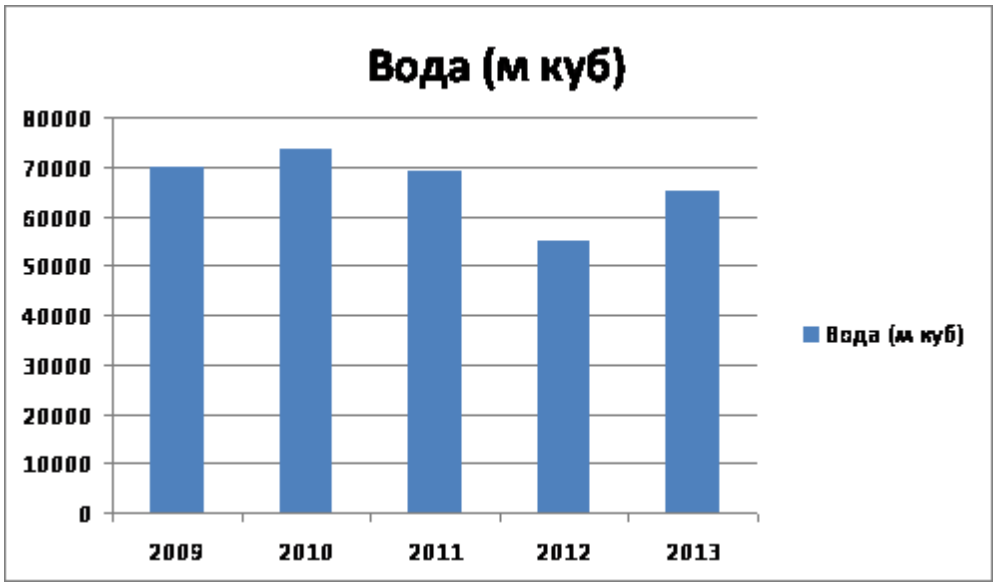
Вода (м куб)
80000
70000
60000
50000
40000
30000
20000
10000
0
2009
2010
2011
2012
2013
Вода (м куб)

11. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Одним із важливих аспектів забезпечення ефективної реалізації концепції розвитку університету є забезпечення належного стану соціальної сфери.

У СумДПУ ім. А. С. Макаренка проводиться значна робота для створення належних умов життєдіяльності студентства. Зокрема, велика увага приділяється матеріальному забезпеченню навчання і проживання студентів з інших міст. Близько 99% студентів, які не мають можливості орендувати інше житло в місті Суми, проживають у трьох студентських гуртожитках (загальною площею 20678 $м^2$ на 1408 місць). Цей показник збільшився в порівнянні з минулими роками (у 2009 р. гуртожиток надавався 72% студентів з інших міст, у 2011 р. – 84%). На кожного студента припадає близько 6,1 $м^2$ житлової площі.

Згідно з Положенням про студентські гуртожитки СумДПУ імені А. С. Макаренка житло надається і студентським сім'ям. У 2009 р. в гуртожитку проживало 6 студентських сімей, у 2011 р. – 6, станом на 01.01.14 – 4.

Протягом 2009–2013 рр. була значно вдосконалена робота над забезпеченням належного рівня функціонування соціальної сфери в гуртожитках університету. У 2011 р. було затверджено нове Положення про студентський гуртожиток СумДПУ ім. А. С. Макаренка, а також на початку 2014 р. удосконалено Правила внутрішнього розпорядку в гуртожитках СумДПУ ім. А.С. Макаренка. Відбувається регулярне відвідування гуртожитків кураторами академічних груп та представниками студентського самоврядування з метою ознайомлення з умовами проживання студентів, проведення бесід із правил проживання, виховних заходів тощо.

Координація питань поселення і проживання студентів у гуртожитках здійснюється радою із соціальних та виховних питань, яка розглядає також факти можливих порушень правил внутрішнього розпорядку в гуртожитках. Інновацією механізму поселення до гуртожитку в СумДПУ ім. А. С. Макаренка стало впровадження рейтингової системи, згідно з якою при поселенні враховуються всі види активності студента протягом року (навчання, громадська діяльність, дотримання правил поведінки в університеті та в гуртожитку, можливі зауваження й порушення).

На початку 2013–2014 н.р. у гуртожитках було обрано нові керівні органи самоврядування. Студенти активно залучаються до проведення перевірок

санітарно-гігієнічного стану кімнат, розподілу місць при поселенні, культурно-масових заходів, організації чергування в гуртожитках.

У гуртожитках Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка створено всі необхідні умови для комфортного проживання студентів, наявні кімнати для самопідготовки, зокрема, 2 спеціалізовані читальні зали на 30 посадкових місць у гуртожитках № 2, 3, продуктовий магазин у гуртожитку № 2. Поруч із гуртожитками знаходяться стадіон і спортивний комплекс, де студенти, що проживають у гуртожитку, мають змогу займатися спортом та оздоровлюватися. До послуг студентів – басейн площею 600 $м^2$; 3 спортивні зали загальною площею 1968 $м^2$; ігрова, гімнастична, тренажерна зали; три зали єдиноборств; зала лікувальної фізичної культури; 3 спортивні майданчики; легкоатлетичний манеж; стадіон із штучним покриттям поля та доріжок; навчально-реабілітаційний центр; кабінети анатомії, фізіології, масажу, біомеханіки, спортивної медицини, логопедії, рефлексо- і герудотерапії, туризму.

Постійно вдосконалюється система заохочення студентів, що проживають у гуртожитках. Зокрема, протягом зазначеного періоду щорічно проводився огляд-конкурс на кращу кімнату в гуртожитках і кращий гуртожиток, переможці якого були нагороджені цінними призами.

У звітному періоді систематично здійснювалася соціальна робота з пільговими категоріями студентів. Постійно оновлювалися бази даних, здійснювалося документальне забезпечення зазначеної діяльності, соціально-психологічний супровід студентів-сиріт та інвалідів. Нині в СумДПУ імені А. С. Макаренка навчаються 68 студентів-сиріт, 43 студенти-інваліди, багато дітей із малозабезпечених і багатодітних сімей. Керівництво університету докладає значних зусиль для покращення умов їхнього життя. Зокрема, студенти-сироти в 2009–2013 рр. одержували подарунки до Дня святого Миколая.

Відповідно до вимог чинного законодавства СумДПУ ім. А. С. Макаренка систематично здійснює виплати всім студентам пільгових категорій, а також за потреби надає студентам матеріальну допомогу. Так, у 2013 р. сума соціальних виплат 120 студентам пільгових категорій становила 2943,353 тис. грн. У 2009 було виплачено 1833,535 тис. грн. (145 студентам).

Загальна сума соціальних витрат у цілому в 2011 р. становила 1805,04 тис. грн., у 2012 р. – 502,863 тис. грн., у 2013 р. – 601,376 тис. грн.

Багато коштів виділяється на забезпечення належних умов для збереження здоров’я студентської молоді. В університеті працює оздоровчий пункт, який здійснює профілактичний огляд та лікування професорсько-викладацького складу, співробітників і студентів СумДПУ. Оздоровчим пунктом університету постійно аналізується якість стану здоров`я студентів,

рівень захворюваності з втратою і без втрати працездатності, організовується проведення профілактичних оглядів контингенту студентів, диспансерного огляду, профілактичних щеплень, забезпечення своєчасності «Д» нагляду вузькими спеціалістами-лікарями, організація санітарно-гігієнічного виховання населення з питань здорового способу життя.

При потребі проводиться оздоровлення хворих. Систематичним є постійне оздоровлення студентів, що належать до пільгових категорій. У 2012 р. 14 сиріт отримали допомогу в розмірі 500 грн. для літнього оздоровлення. У 2013 р. 21 студент-сирота був заохочений путівками під час зимових канікул, 23 студенти-сироти отримали допомогу в розмірі 1200 грн. для літнього оздоровлення. У 2014 р. 19 сиріт, що навчаються в СумДПУ ім. А. С Макаренка, одержали допомогу в розмірі 1000 грн. для оздоровлення під час зимових канікул.

Особлива увага приділялася оздоровленню студентів, що знаходяться на диспансерному обліку (у 2011 р. їх кількість становила 221 особу, у 2012 р. – 224 особи, у 2013 р. – 143 особи).

При гуртожитках працює стоматологічний кабінет. Щорічно проводяться планове профілактичне обстеження, стоматологічний огляд студентів. У всіх гуртожитках обладнано медичні ізолятори.

Для повноцінного харчування студентів, викладачів та співробітників університету функціонують чотири буфети, на одне посадкове місце яких нині в середньому припадає 23 студенти.

На території університету функціонують інтернет-кафе, кіоск канцелярських товарів.

Таблиця 11.1

Основні показники стану соціальної сфери

№	Показник	Роки				
		2009	2010	2011	2012	2013
1.	Іногородні студенти, які проживають у гуртожитках	1537	1520	1400	1425	1375
2.	Житлова площа на 1 студента гуртожитку	5,4 $м^2$	5,5 $м^2$	6,0 $м^2$	5,9 $м^2$	6,1 $м^2$
3.	Кількість студентів, які згідно із законодавства мають право на соціальну підтримку і захист: з них одержують передбачені законодавством пільги	114	119	122	126	124
4.	Кошти, витрачені на студентів, які мають право на соціальний захист	1833,535	2122,795	2271,940	2298,834	2943,353

6.	Кількість студентів, що припадає на одне посадкове місце в їдальнях і буфетах	28	26	25	24	23
7.	Кількість студентів, які перебувають на диспансерному обліку (усього): із них отримали путівки за рік	186 0	225 0	221 0	224 0	143 0
8.	Кількість спортивних залів, їх загальна площа	3 1968 м^2	3 1968 м^2	3 1968 м^2	3 1968 м^2	3 1968 м^2
9.	Кількість плавальних басейнів	1	1	1	1	1
10.	Кількість площинних спортивних споруд: – стадіонів; – спортивних майданчиків; – кортів	5 1 4 –	5 1 4 –	5 1 4 –	5 1 4 –	5 1 4 –
11.	Кількість актових залів, у них місць	2 570	2 570	2 570	2 570	2 570

Студенти університету, які опинилися у скрутному матеріальному становищі, мали змогу отримати матеріальну допомогу за рахунок 10% стипендіального фонду (табл. 11.2).

Таблиця 11.2

Дані про отримання студентами матеріальної допомоги

Рік	Кількість студентів	Матеріальна допомога, грн.
2009	**68**	**27494**
2010	**619**	**328093**
2011	**171**	**90562**
2012	**344**	**220930**
2013	**154**	**107671**

Велика увага приділяється заохоченню студентів, які беруть активну участь у громадському житті університету, студентів-відмінників, студентів, які є переможцями конкурсів наукових робіт, олімпіад, спортивних змагань різних рівнів. Так, адміністрація СумДПУ імені А. С. Макаренка преміює активістів навчальної, наукової, спортивної, культурно-масової роботи до Міжнародного дня студента, визначних подій у житті університету. У середньому щороку преміюється 150 студентів, на що витрачається понад 100 тис. грн.

Кращі студенти СумДПУ отримують іменні стипендії. У 2013–2014 н. р. стипендію Президента України було призначено 4 студентам університету (Шамрай Т. В., Гавриленко В. В., Гордієнку І. О., Шишкіну М. В.), стипендію Верховної Ради України – 2 студентам (СемененкоН. І., Гунченко І. С.), стипендію голови Сумської ОДА – 4 студентам (Березі Ю. В., Птащенко Ю. С., Івасенко М. Г., Шевченко С. Г.). 7 студентів отримують стипендію вченої ради, 8 – стипендію імені видатних діячів.

Питання соціальних гарантій і пільг працівників університету зазначені в Колективному договорі між адміністрацією і профспілкою працівників освіти і науки СумДПУ ім. А. С. Макаренка на 2012–2015 рр., ухваленому конференцією трудового колективу 28.02.2012 р.

З метою стимулювання високопрофесійного й ефективного виконання службових обов'язків, підвищення якості праці співробітників, стимулювання ініціативи і творчого становлення до своєї праці протягом звітного періоду постійно здійснювалося матеріальне заохочення працівників університету за такими напрямами: встановлення надбавок до посадових окладів; організація преміювання персоналу; надання матеріальної допомоги.

Рішення про встановлення надбавок до посадових окладів приймається ректором університету за поданням спеціально створеної комісії на підставі доповідних керівників структурних підрозділів.

Відповідно до Положення про встановлення надбавок і доплат працівникам університету розмір і термін дії надбавок встановлюються залежно від фінансових можливостей університету за високі досягнення у роботі; за виконання особливо важливої роботи (упровадження сучасних форм і методів навчання, за успіхи в навчально-виховній роботі) – на термін її виконання; за складність, напруженість у роботі та ін.

Відповідно до Положення про преміювання працівників СумДПУ здійснюється матеріальне заохочення працівників університету за підсумками роботи структурних підрозділів за квартал, навчальний або календарний рік, разове преміювання (за результатами проведення заходів, спрямованих на виконання завдань із навчальної, наукової, методичної, фінансово-господарської та організаційної роботи); із нагоди свят тощо.

Протягом року застраховані особи (викладачі та співробітники університету) мають змогу отримувати пільгові путівки на санаторно-курортне лікування за рахунок коштів фонду соціального страхування (табл. 11.3)

Таблиця 11.3

Дані про оздоровлення співробітників університету та членів їхніх сімей

Кількість путівок	**2009 р.**	**2010 р.**	**2011 р.**	**2012 р.**	**2013 р.**
Оздоровлення викладачів та співробітників	14	23	5	17	37
із них матері й дитини:					
	1	1	1	2	2
Оздоровлення дітей співробітників	13	12	14	15	11

Працівники університету, які мають дітей віком до 14 років, щорічно отримують новорічні подарунки за рахунок коштів Фонду соціального страхування, а також за рахунок коштів профспілкового комітету.

12. ОСОБИСТІ ДАНІ РЕКТОРА УНІВЕРСИТЕТУ КУДРЕНКА АНАТОЛІЯ ІВАНОВИЧА

12.1. Біографічна довідка

Посада (назва підприємства та органу, уповноваженого на управління)	ректор Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
Стаж роботи на посаді	5 років
Число, місяць і рік народження	25.02.1950 р.
Місце народження	м. Суми, Сумської області
Освіта (назва ВНЗ, рік закінчення)	вища, Тернопільський державний педагогічний інститут (нині – Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка), 1972 р.
Спеціальність за освітою, кваліфікація	фізичне виховання, кваліфікація: вчитель фізичної культури
Науковий ступінь, вчене звання	кандидат педагогічних наук, професор
Володіння мовами	українською, російською – вільно, німецькою – зі словником
Нагороди, почесні звання	«Заслужений працівник фізичної культури і спорту» – 2005 рік, нагрудний знак «Відмінник освіти України» – 1994 рік, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України – 2005 рік.
Стаж роботи на керівних посадах	31 рік
Депутат ради	-

Робота в минулому

Місяць і рік		Посада із зазначенням підприємства, установи, організації, а також центрального чи місцевого органу виконавчої влади	Місце знаходження підприємства, установи, організації
Прийняття	**Звільнення**		
1968	**1972**	Студент Тернопільського державного педагогічного інституту	м. Тернопіль
1972	**1973**	Служба у Радянській армії	-
1974	**1978**	викладач кафедри фізичного виховання СДПІ імені А. С. Макаренка;	м. Суми
1978	**1981**	аспірант Київського державного інституту фізичної культури	м. Київ
1981	**1982**	викладач кафедри теорії та методики фізичної культури СДПІ імені А. С. Макаренка	м. Суми
1983	**1994**	декан факультету фізичної культури СДПІ імені А. С. Макаренка	м. Суми
1994	**1997**	проректор з виховної роботи СДПІ імені А. С. Макаренка	м. Суми
1997	**2000**	проректор з навчальної роботи СДПІ імені А. С. Макаренка	м. Суми
2000	**2006**	перший проректор СумДПУ імені А. С. Макаренка	м. Суми
2006	**2008**	проректор з науково-педагогічної (навчальної) роботи СумДПУ імені А. С. Макаренка	м. Суми
11.2008	**03.2009**	в.о. першого проректора СумДПУ імені А. С. Макаренка	м. Суми
30.03.2009	**по теперішній час**	ректор СумДПУ імені А. С. Макаренка	м. Суми

12.2. Нагороди та почесні відзнаки

1. Почесне звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України». (Указ Президента України № 805 від 16 травня 2005 року).

2. Почесна грамота Кабінету Міністрів України за видатні спортивні досягнення та вагомий внесок у забезпечення успішного виступу студентської збірної команди України на XXII Всесвітній зимовій Універсіаді. (№ 10007, 30 березня 2005 року).

3. Знак «Відмінник освіти України». (Посвідчення № 36891, 13 грудня 1994 року).

4. Почесний знак «За видатні заслуги перед колективом університету». (30 січня 2008 року).

5. Почесний пам'ятний знак «350 років Сумському Слобідському козацькому полку». (№ 43, 10 жовтня 2009 року).

6. Почесна грамота Міністерства освіти і науки України за вагомий особистий внесок у справу розвитку фізичної культури і спорту студентської молоді. (№ 29759, 2000 рік).

7. Почесна грамота Голови Сумської обласної державної адміністрації за вагомий внесок у розвиток національної освіти, підготовку педагогічних кадрів та з нагоди 75-річчя від дня заснування університету. (29 грудня 1999 року).

8. Грамота Олімпійської академії України за багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у розвиток олімпійської освіти в Україні.

9. Грамота міського голови за вагомий внесок у розвиток фізичної культури і спорту в місті. (Вересень, 2009 року).

10. Грамота міського голови за видатні досягнення у науково-дослідній, науково-методичній роботі, багаторічну сумлінну працю, вагомий особистий внесок у розвиток вищої освіти міста. (Лютий, 2010 рік).

11. Грамота обласного управління освіти Сумської обласної державної адміністрації за високий рівень організаторської роботи з підготовки та проведення II етапу XII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика. (2012 рік).

12. Подяка Управління освіти і науки Сумської міської ради за надання наукової та методичної допомоги у професійному зростанні кадрового потенціалу закладів освіти м. Суми. (Травень, 2012 рік).

13. Грамота Росийського комитета по регистрации рекордов планеты за достижение высоких результатов в X-й Международной Интернет-Олимпиаде среди образовательных учреждений «Эрудиты планеты – 2011» с участием команд из России и зарубежных стран (командный зачет). (2011 год).

12.3. Участь у громадських організаціях

1. Член Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи.
2. Член спілки ректорів вищих навчальних закладів України.
3. Член Виконкому Олімпійської академії України.
4. Голова Сумського обласного відділення Олімпійської академії України.
5. Член Регіонального комітету з економічних реформ (Сумська область).
6. Член громадської гуманітарної ради при Сумській ОДА.
7. Голова Сумського обласного осередку Студентської спортивної Спілки України.

12.4. Список публікацій ректора Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Кудренка Анатолія Івановича за період з 2009-2013 р.р.

1. Кудренко А.І. Програма оптимізації фізичної культури підлітків з різними стилями навчальної діяльності: науково-методичні рекомендації / А.І. Кудренко, О.І. Головченко // Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2009. – 54 с.
2. Кудренко А.І. Методика оцінки індивідуального стилю навчальної діяльності на уроках фізичної культури: науково-методичні рекомендації / А.І. Кудренко, О.І. Головченко // Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2009. – 40 с.
3. Кудренко А.І. Майбутнє України – в руках учителя / А.І. Кудренко // Сумщина, № 110. – Суми: Фактор-Друк, 2009. – с. 1.
4. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка: досвід, реалії, перспективи / за загальної редакцією А.І. Кудренка. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2009. – 240 с.
5. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка: буклет / за заг. ред. А.І. Кудренка. – Суми: Фабрика друку, 2009. – 30 с.
6. Кудренко А.І. Співвідношення засобів спеціальної підготовки в сучасному біатлоні / А.О. Бурла, А.І. Кудренко // Зб. Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України: Матеріали

X Всеукраїнської студентської конференції. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2010. – Т. ІІ. – С. 145 – 148.

7. Кудренко А.І. Найкращі педагоги / А.І. Кудренко // Панорама, № 16. – Суми: Фактор-Друк, 2011. – С.10.

8. Кудренко А. І. Філософські основи освіти: навчально-методичний посібник / М.О. Качуровський, А.І. Кудренко. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – 80 с.

9. Кудренко А.І. Лицарі бігової доріжки / О.М.Бурла, А.І. Кудренко, В.І. Підлісний. – Суми: Видавництво «МакДен», 2011. – 174 с.

10. Силова і швидкісно-силова підготовка юних біатлоністів у підготовчому і змагальному періодах річного циклу / А.О. Бурла, А.І. Кудренко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів: Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених з міжнародною участю. Том ІІ. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – Т. 2. – С. 258-264.

11. Кудренко А.І. Немає меж вдосконаленню, або Чи живе сьогодні СумДПУ імені А. С. Макаренка / А.І. Кудренко // Сумщина, № 120. – Суми: Фактор-Друк, 2011. – с. 4.

12. Кудренко А.І. Виховання фізичних здібностей у юних лижників-гонщиків і біатлоністів у підготовчому і змагальному періодах річного циклу / А.О. Бурла, А.О. Бурла, А.І. Кудренко, М.О. Лянной // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 86. Т. 1 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧДПУ, 2011. – С. 35–38.

13. Кудренко А.І. Практична реалізація поняття «культура здоров'я» у процесі фізичного виховання студентів педагогічних вузів / Н.Д. Шошура, І.Б. Верблюдов, А.І. Кудренко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: науковий журнал. – Харків : ХДАДМ, 2011. –№ 4. – С. 35 – 38.

14. Кудренко А.І. Сумський педагогічний: у новий навчальний рік – з новими перспективами / А.І. Кудренко // Спецпроект – «Вища школа», Панорама, № 42/1. – Суми: Фактор-Друк, 2012. – с. V4.

15. Кудренко А.І. Стратегії розвитку регіонального педагогічного університету: європейські та національні детермінанти змін / А.І. Кудренко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – С. 233-240.

16. Кудренко А.І. Можна назвати об'єднання Північно-східним педагогічним Університетом! / А.І. Кудренко // Вища школа, Панорама, № 37. – Суми: Фактор-Друк, 2012. – С. 14.

17. Кудренко А.І. Чинники ефективності авторської школи А.С. Макаренка / А.І. Кудренко, А.А. Сбруєва // Педагогічна спадщина А.С. Макаренка і сучасність. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2013. – С. 99-120.

18. Кудренко А.І. Контроль функціонального стану і рівня фізичної підготовленості біатлоністів / А.І. Кудренко, А.О. Бурла, А.О. Бурла // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції. Том ІІ. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – Т. 2. – С. 192-196.

19. Кудренко А.І. Актуалізація теоретичної спадщини А.С. Макаренка в контексті сучасної педагогічної інноватики / А.І. Кудренко, О.В. Листопад // Творча спадщина А.С. Макаренка: осмислення історичного досвіду та інноваційного потенціалу: (монографія) / [за загальною редакцією А.А. Сбруєвої]. – Суми: Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013 – С. 245-267.

20. Кудренко А.І. Контроль функціонального стану і рівня фізичної підготовленості біатлоністів / А.О. Бурла, А.О. Бурла, А.І. Кудренко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених: у 2 т. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – Т. ІІ. – С. 192-197.

21. Кудренко А.И. Сумской государственный педагогический университет имени А.С. Макаренко предлагает европейский уровень образования / А.И. Кудренко // Панорама, №13. – Сумы : Фактор-Друк, 2013. – С. 14.

22. Кудренко А.І. Олімпійський спорт: навч. посібник. / Гончаренко В.І., Іваній І.В., Кудренко А.І. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – 423 с.

Посібники з грифом Міністерства освіти і науки України

1. Кудренко А.І. Вступ до спеціальності. Практикум: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А.І. Кудренко, О.В. Перетятько. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2007. 179 с.

2. Кудренко А.І. Педагогіка Практикум. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2007. – 420 с.

3. Кудренко А.І. Теоретичні та методичні основи організації виховної роботи зі спортсменами. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2007. – 228 с.